Opłata pocztowa uiszczona ry czałtem

Najer Folksblat | פרייז 30 גראשען | היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאריטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 139 (1134) | Łódź, Piątek 17 Czerwca 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג יז סיון תרפ"ז. | Nr. 139 1134

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

שטיצט די געזונדהייטס-וואך פון „טאז"!

הגמנסיה העברית „יבנה" בלודז

מתמקבלים תלמידים לכל המחלקות VI – A1 בכל יום בלשכת הגמנסיה רחוב ציגלניה 75.

בשנת הלמודים הבאה תפתח גם מכינה A^0 בשביל ילדים בני 6 בלי כל הכנה.

המנהל.

עס ווערען אנגענומען תלמידים אין אלע קלאסען (VI – A) יעדען טאג אין דער קאנצעלאריע פון דער גימנאזיע ציגעל-גאס 75.

צום נייעם שול-יאהר ווערט ערעפענט א מכינה A^0 פאר קינדער פון 6 יאהר אהן שום פארבערייטונגען.

דער דירעקטאר.

995

- אפטיילונג א ן לאדז -
ט. א. ז. אנדזשעיא 1.
- (סעקציע פאר פיזישער דערציהונג) -

געזעלשאפט צו פערהיטען דאס געזונד פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען

ארבייטער-ספארט- און גימנאסטישע גרופען.

זונטאג, דעם 26 טען יוני ה. י. 3 נאכמיטאג קומט פאר אויפ'ן ספארט-פלאץ פון „העלענאוו"

א גרויסער טורן-פעסט

פון די ארבייטער-ספארט- און גימנאסטישע גרופען.

עס נעהמען אנטייל אלע מענער-, פרויען- און מוסטער-גרופען און א צאל פון 250 פערזאן אונטער דער אנפיהרונג פון אינסטרוקטאר וויידע.

אין פראגראם: פריי-איבונגען, רהיטמישע איבונגען, אויף מכשירים, האנד באל, לייכט אטלעטיק, שטאפעטען-לויף א.א.וו.

בילעטען פון 1 זל. אן צו בעקומען אין קאנצעלאריע פון „טאז" און אין טאג פון פעסט ביי דער קאסע פון „העלענאוו".

פון אונפערגלייכליכער גוטסקייט ווערען די איינצעלנע זייפען צום וואשען

MEWA i POMORSKIE

וואס ענטהאלטען 70 פראצ. פעטס.

אין דער 7-קלאסיגער קנאבען-שולע פון יצחק גאלדבערג פאס.-שוריץ 16

ווערען צום נייעם שול-יאהר 1927/28 אנגענומען תלמידים, שול-פליכטיגע, ווי אויך אנפענגער, 6 יעהריגע קינדער צו ערמעסיגטען שכר-למוד.

אין דער דאזיגער שולע ווערען שטענדיג די יודישע רעליגיאנס-למודים, יודישע היסטאריע און העברעאישע שפראך פערנומען דעם ערשטען אָרט. אין דעם קומענדיגען שול-יאהר ווערען אבער נאך בעזונדערס אינ'ם שול-פראגראם בעדייטענדע ענדערונגען צום גוטען אריינגעטראגען, דערונטער אויך דאס, וואס עס וועט אויך אין דער נאכמיטאג-צייט טעגליכע שעה געלערענט ווערען ספעציעל יודישע למודים, ווי: חומש-רש"י, נ"ך און גמרא.

אנמעלדונגען — אין קאנצעלאריע פון דער שולע יעדען טאג פארמיטאג.

ביי דער אנמעלדונג זענען נויטיג די מעטריקען פון דעם קינד.

526

די איינציגע

„Blask" i „Mewa"

וואש-פראשקעס וואשען עפעקטפול און אמביליגסטען, שאדען נישט די וועש, ווייל זיי ענטהאלטען נישט קיין שעדליכע זאלצען.

איבערצייגט אייך אין'ם אמת אין אייער אייגענעם אינטערעס.

די ביליגסטע קוועלע

פון פערפומען, זייפען, פודער, געזיכטס-קרעמען, פערשידענע צאהן-פאסטעס פון די בעסטע אויסלענדישע פירמען איז צו בעקומען נור ביי דער האנדעלס-פירמע

S.Buchwajc, Łódź

Piotrkowska 22, tel. 31-43.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטש 20

לעצטע 2 געזעגנונגס-פארשטעלונגען פון „אזאזעל"

מארגען, שבת, דעם 18 און זונטאג, דעם 19. יוני ה. י. 9 א זייגער אין אווענד

גרויסע פאלקס-פארשטעלונגען צו ביליגע פרייזן פון 50 גראשען ביז 2 זלאטעס

אויסערגעוועהנליכער רייכער, ערשטקלאסיגער פראגראם! שלאגער איבער שלאגער!

15 פרעהליכע נומערן

מיט'ן אנטייל פון גאנצען אנסאמבל.

1) ביי די טויערן פון הימעל א) גן-עדן; ב) גיהנום
2) אוי, האט ער א פייפער
3) בעלמער חזן
4) „יודישע זעלנער"
5) איטשע-מאיר אין טעאטער
6) אין חדר
7) א פארלעזונג אויף פראווינץ
8) אין טאנץ בין איך א פייער
9) ביז 120 יאהר
10) ראצע די דינסט-מויד
11) דער מגיד פון קאזע-דאיעווקע
12) פריזיער
13) פאן מעצענאס
14) אמר אביי
15) דוד מלך חי וקים

בילעטען פון 50 גר. ביז 2 זל. שוין צו בעקומען אין פילהארמאניע קאסע.

הייל-פעדאגאגישע קורסען

פאר שוואכבעפעהיגטע און שווערערציהבארע קינדער, שפראכשטערונגען (שטאמלען, מויבשטומהיים)

Dr. med. A. Szmirgeld

נערווען-ארצט.

עלעקטריזאציעס, ליכטהייל-אפאראטען.

CEGIELNIANA 6, tel. 51-89

עמפפאנגט פון 5 — 7 אווענד.

ווען די ווילסט רוהיג שלאפען און עסען געדענק אין דערמאהן אלע, אז די בעסטע האניג-פליגען-פאנגער איז

„MESRAP"

דער פליגען-פאנגער „MESRAP" טרוקענט נישט אויס
דער פליגען-פאנגער „MESRAP" גיט ארויס א בלומען-געשמאק
דער פליגען-פאנגער „MESRAP" ציהט צו פליגען
פאר „MESRAP" גיבען מיר א גאראנטיע ביז 3 יאהר.
פון פליגען-פאנגער „MESPAP" פאלען די פליגען נישט ארא!
בעמ.: פון פליגען-פענגער „Mesrap" פאלען די פליגען נישט אריין אין עסען!
פאדערט נאר פליגען פאנגער פון דער ערשטער פוילישער מעכאנישער פאבריק „MESRAP" - איבעראל צו בעקומען! - מוסטער גראטיס!

609 **Fabryka: Łódź, Cegielniana 68.**

טיף געבויגען שטעהען מיר ביים פרישען קבר פון אונזער נישט פערגעסענעם חבר

משה לעווקאוויטש

(קאנדיטאר-ארבייטער)

וועלכער איז געשטארבען אין עלטער פון 31 יאהר דעם 2 טען יוני ה. י. אין שטוואצק און איז אויך דארט געווארען צו קבורה.

זאל איהם די ערד גרינג זיין!

מ. הופער, צ. קלעטשעווסקי, ש. שער, ה. ליס, ה. פרידמאן, י. ראקאווסקי, א. ליפלינג

576

צו דער פערלאבונג פון פרל.

רוזשא קאדיש מיט ה' מרדכי גאלדבערג

גראטולירט דער

פעטער אברהם ליב קאדיש און פרוי.

דרײַבונד: ענגלאַנד, דײַטשלאַנד און פראַנקרײַך

אין דײַטשלאַנד פּראָטעסטירט מען צו שאַפען אַ דרײַבונד געגען די סאָוויעטען

לאָנדאָן, 16. (ספּ. טעל.) דער בערלינער קאָרעספּאָנדענט פון „סינדי טײַמס" איז מודיע, אַז אין רעזולטאַט פון ערמאָרדען וואָיקאָוו'ן, איז ענטשטאַנען אַ שטרעבונג אין געוויסע מאַסגעבענדע קרײַזען אין דײַטשלאַנד צו שאַפען געגען די סאָוויעטען אַ דרײַ-בונד צווישען פראַנקרײַך, ענגלאַנד און דײַטשלאַנד.

דער דאָזיגער פּראָיעקט ווערט שוין ענטפערליך דיסקוטירט, עס איז פּראָיעקטירט צו שאַפען אַן אַרמעע, וואָס זאָל מיט די רעזערוון צעהלען אַנ'ערך 2 מיליאָן מענשען. די דאָזיגע אַרמעע זאָל שטעהן אונטער דער בשותפות'דיגער קאָנטראָלע פון די דערמאָנטע דרײַ מלוכות.

אַ חוץ דעם זאָל די תּוֹיִפט-אינדוסטריע אין די דרײַ לענדער ווי כעמישע, אײַזען, שטאָל, קויהלען א. ד. גל. אינטערנאַציאָנאַליזירט ווערען.

ווען די בעדינגונגען וועלען דאָס פערלאַנגען, וועט די דאָזיגע מעכטיגע אָרגאַניזאַציע געווענדעט ווערען געגען די סאָוויעטען. די איניציאַטאָרען פון זעלבען פּראָיעקט זענען אין דער מיינונג, אַז די סאָוויעטען וועלען זיך ניט דרייסטען צו אַטאַקירען אַזאַ מעכטיגען בלאָק.

די סבה פון נײַעם דרײַבונד זאָל זײַן די ערנסטע סיטואַציע, וואָס האָט זיך געשאַפען נאָך וואָיקאָוו'ס מאָרד. קודם כל אין די פּויליש-רוסישע בעציהונגען, און אין די געשעהענישען אין רוסלאַנד גופא.

פאָרשטעהער פון די רוסיש-יודישע עמיגראַנטען אין האָלאַנד.

אַמסטערדאַם (יט"אַ) דאָ איז אָנגעקומען דער פאָרזיצער פון פערבאַנד פון די רוסישע יודען אין דײַטשלאַנד, געוועזענער רוסישער שטאַטסראַט, ד"ר יעקב טייטעל אין דער בעגלייטונג פון יוריס-קאָנסול פון פערבאַנד ד"ר אַלעקסאַנדער גאָלדענווייזער. די ביידע פאָרשטעהער האָבען קאָנפערירט מיט די יודישע פיהרער אין האָלאַנד וועגען אָרגאַניזירען אַן אַקציע צו לינדערן די נויט פון די רוסיש יודישע עמיגראַנטען. דר. טייטעל און גאָלדענווייזער זענען זעהר וואַרם אויפגענומען געוואָרען דורך די יודישע קרײַזען אין האָלאַנד. אויך די האָלענדישע פּרעסע האָט געשענקט אויפמערקזאַמקייט די רוסיש-יודישע געסט.

260,000 פונט

בעטרעפען די ענגלישע מיליטערישע הוצאות אויף א"י און איראַק

לאָנדאָן, 16. (יט"אַ טעלעגראַפיש). אויף אַן אָנפראַגע פון דעם. ווײַז אין ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט דער קאָלאָניאַל-מיניסטער געענטפערט, אַז די הוצאות אויף מיליטער אין א"י און איראַק האָבען אין יאָהר 1926 בעטראָפען 260,000 פונט.

הסתדרות העובדים אויף דעם קאָנגרעס פון אַמסטערדאַמער פּראָפינטערן

ירושלים, 16. (יט"אַ טעלעגראַפיש). די „הסתדרות העובדים" וועט זײַן פערטרעטען אויף דעם היי-יאָהריגען קאָנגרעס פון אַמסטערדאַמער פּראָפעסיאָנעלען אינטערנאַציאָנאַל. צו דעם קאָנגרעס וואָס קומט פאָר דעם 1. אויגוסט וועלען אַרויספאָהרען בן צבי, בן גורין און ד"ר אַרלאָזאָראָוו.

די לויה פון לאָרד סווייטלינג.

לאָנדאָן, 16 (יט"אַ טעלעגראַפיש). דאָ איז פאַרגעקומען די לויה פון לאָרד סווייטלינג. לויט זײַן וואונש איז די לויה פאָרגעקומען זעהר בעשיידען, אָהן קרענץ. אין אַלע שולען זענען פאָרגעקומען הזכרות.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעצ. פאַר לונגען- און הערץ-קראַנקהייטען, בעשטראַלונגען אין קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אָן פון 3—4 נאָכמיטאָג און פון 4—5 דער לעטשניצע „וואָלקאַ".

Dr. Z. Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפאָן 27-81
שפּרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע נאַרוטאָוויטשאַ 17 פון 10—11 און י. צ. פון 2—3

אַמעריקאַנישער קריגס-מיניסטער טרעט אַרויס מיט אַ געלד-תביעה צו לעווינ'ען.

ניו-יאָרק, 16. (י.ט.א. טעלעגראַפיש). דאָס קריגס מיניסטעריום איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ געלד תביעה אויף 100 ביז 300 טויזענד דאָלאַר צו משה לעווין. אויף אַן אָנפראַגע פון י.ט.א. האָט דער יוסטיץ מיניסטער ערקלערט, אַז די תביעה פון קריגס מיניסטעריום איז פאָרפיהרט געוואָרען, ווײַל ער האָט ניט אויסגעפיהרט זײַנע פּראָפּיל כעוננען דער מיליטערישער אינטענדאַנטור, וועלכע ספסוכים טרעפען אָפט און זענען ניט קיין אויסערגעוועהנליכע געשעהעניש. קיין שום געריכטליכע שריט זענען דערווײַל ניט אונטערנומען געוואָרען.

ועד לאומי אין א"י האָט היי-יאָהר ניט געשיקט קיין מעמאָראַנדום

צו דער מאַנדאַטען-קאָמיסיע בײַם פעלקער-בונד.

ירושלים, 16. (י.ט.א טעלעגראַפיש). די היגע פּרעסע וואַרפט פאָר דעם „ועד-הלאומי", פאַרוואָס ער האָט היי-יאָהר ניט געשיקט קיין מעמאָראַנדום צו דער מאַנדאַט-קאָמיסיע בײַם פעלקער-בונד, בפרט ווען דער אַראַבישער עקזעקוטיווע האָט אַזאַ מעמאָראַנדום יאָ געשיקט.

די פּרעסע ווײַזט אָן, אַז דער „ועד לאומי האָט געזאָלט אויסדריקען זײַן אומצופרידענהייט מיט די בעשטימונגען וועגען די מוניציפּאַלטעט-וואַהלען, וועגען דער אַרבייטסלאָזיגקייט א. אַז. וו.

די שטיצע פון „דזשאָינט" פאַר די רומענישע יודען.

ניו-יאָרק (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שווערער ווירטשאַפטליכער לאַגע אין רומעניען, לעבען אַבער די דאָרטיגע יודישע הילפס- און קולטור-אינסטיטוציעס אַ שווערען קריזיס. דער „דזשאָינט" האָט דעריבער אַסיגנירט ווײַטערע סובסידיעס פאַר די פערשידענע יודישע אינסטיטוציעס אין דער הויך פון 75 טויזענד דאָלאַר.

די 75,000 דאָלאַר, וואָס זענען סיגנירט געוואָרען דורכ'ן „דזשאָינט" וועלען פערווענדעט ווערען אויף בויען יודישע שפּיטאָלען, יתומים-הייזער און האַנדווערקער-שולען.

Dr. PRYBULSKI
זאַטשאָדניאַ 1, טעלעפאָן 25-58
דזשענעראַלע און האַר - הויט - קראַנקהייטען, פענערישע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל), רענטגען-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָוועגד דאַמען : פון 4—5 נאָכם.

פון דינסטאָג דעם 14 יוני ביז מאָנטאָג דעם 20 אײַנשליסליך
אכטונג! קינא „אין נאַרטען".
פרויען, ברענגט ניט די מענער צו וואַהנזין. ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆ מענער, גלויבט די פרויען, וועלכע איהר ליבט.
די ווערטער הערען בעשטעטיגט אין דער פילם מײַסטערווערק דורך 4 ערקלאַן-קינסטלער הי:
LYA de PUTTI i WERNER KRAUSS
(ZAZDROŚC) אײַפערזוכט
גרויסע דראַמע אין 10 אַקטען, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון פאַמיליען - מיספערשטענדנישען און הייראַטס-טראַגעדיעס.
אַנאָנס: הערליך „דער סטודענט פון פּראַג" מיט CONRAD VEIDT אין דער טיטעלראָלע. אַנאָנס:

קינא בײַם קאָאָפּעראַטיוו
פון מלוכה-, קאָמונאַלע און געזעלשאַפטליכע בעאַמטע
40 שיענקעוויטשאַ 40.
אָנהויב אין געוו. טעג 5 אַ זייגער נאָכם. שבת און זונטאָג - 3 נאָכמיטאָג. לעצטער סעאַנס 9.30 אין אָוועגד.

בעקאַנטמאַכונג.
דערמאָנט מיך איך בעקאַנט דער ג. יודישאַפט, אַז מײַן טיך און האַר-לאַגער איז געוואָרען איבערטראַגען פון פּיעטריקאָווער 58 און דעם ניי ערעפענטען לאָקאַל אויף
פּיעטריקאָווער 51 פּראַנט
וואו ס'וועט געפיהרט ווערען אַ דעטייל-פערקויף פון מאַנופאַקטור.
מײַן לאַגער איז געוואָרען פערוועהרן צום לויפענדען סעזאָן מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסט מאָדערנסטע כחורות פון אין און אויסלענדישע פירמעס, וועלכע איך עמפפעהל דער ג' קונדשאַפט.
J. WEKSLER, Piotrkowska 51, tel. 29-94.

Gimnazjum Zeńskie Józefa ABA
w Łodzi, Zielona 8, tel. 22-12.
איינטריטס עקזאַמענס לויט לעקציס סיסטעם דויערן ווײַטער.
איינשרייבונגען פון שילערינס נעהמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון גימנאַזיום אין די שעה'ן פון 9 פריה ביז 1 נאָכם טאָג.
אכטונג: אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעאָרגאַניזאַציע פון דער A קלאַס איז די צאָהל פלעצער אין דער דאָזיגער קלאַס אַ בעגרענעצטע.
Dyrektor (-) J. AB. 618

8-mio kl. Gimnazjum Męskie
z prawami gimnazjów państwowych
L. SZAKINA
w Łodzi, Piotrkowska 18.
אָנמעלדונגען פון נייע שילער נעמט אָן די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום פון 9 פריה ביז 1 נאָכמיטאָג.
Dyrektor: Cz. BAGIEŃSKI. 606

Dr. med. Ludwik Rapeport
Pr. Narutowicza 25 (Dzielna) tel. 44-10.
ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאַזען און האַרן - קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אָוועגד.

Dr. med. STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט, האַר און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער - שוואַכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 8—9 און אָוועגד.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
זאַכאַרניאַ 57 (צעגעלנ.19)
טעלעפאָן 19-94.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעהמט אָן פון 5—8 אָוועגד, פרויען פון 4—5. ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
603

Dr. med. BRAUN
פּאָלודניאָוואַ 28
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אָוועגד

Dr. med. L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
צופּאַציענט פון 4—7 אָוו. 195

צאַהן-אַרצט
S. LIBERMAN
Konstantyn. 46
נעהמט אָן פון 8—10 פריה און פון 4—8 אָוועגד.

רעפּאַראַטורען
פון אינדוסטריע מאַשינען
זאַוועז פון עלעקטרישע מאָטאָרען א. ז. וו. ווערען אויסגעפיהרט אונטער גאַראַנטיע דורך די בערלינער מאַשינען-שלאָסעריי פון
שטיצקי
44 פּעטריקאָווער 44
594

צו פערקויפען
שפּײַז-צימער, קוכען-מעבעל, קאָסאָ-שאַנק.
צו ערפאַהרען פּאָלודניאָוואַ 20 פון 8—10 פריה און פון 2—4 נאָכם., פראָנט, 3-טען שטאָק, וואָהנ. 7.

איבערצוגעבען
אויף זומער-וואוינונג אַנ'אויבסט-גאָרטען צוזאַמען מיט 1 אָדער 2 וואוינונגען. צוגענגליכער פרייז. סט. ווידזעוו, הינטער לאָדז ביי Józef Michałek

Dr. ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27, tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הייל אנשטאַלט נעמט אָן פון 4—7 אין אָוועגד.

7-קל. קנאַבען-שולע
ש. שולדענריין, פּאָלודניאָוואַ 29
שילער אָנמעלדונגען (פון $5\frac{1}{2}$ ביז 14 יאָהר) אין אַלע קלאַסען ווערען אָנגענומען טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 5 ביז 7.
בעמערקונג : צום נײַעם שול-יאָהר ווערען געעפענט קורסען ספּעציעל פאַר יודישע למודים פאַר שילער וואָס בעזוכען די פאָלקס-שולען אָדער גימנאַזיעס.
598

אונמעגליך א בעוואפענטער ארויסטריט

צווישען פוילען און סאוויעט-רוסלאנד.

בערלין, 16. (ספ. טעל.) דער ווארשאווער קארעספאנדענט פון „בערלינער טאגעבלאט" האט טעלעגראפירט קיין בערלין, אז אויף דער בעראטונג אין בעלוועדער איז בעשלאסען געווארען, אז די פוילישע רעגירונג זאל ערשט ענטשיידען איבער דער סאוויעטישער נאטע, ווען דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי וועט צוריקקומען פון זשענעוו.

אין די ווארשאווער פאליטישע קרייזען, איז דער זעלבער קארעספאנדענט ווייטער מודיע, האט מען דעם איינדרוק, אז פוילענס ווייטערדיגע שריט אין דער רוסישער פראגע וועט גענוי, וואלטען נאך א גענויער בעראטונג מיט פאריז און מעגליך אויך מיט לאנדאן. דאך איז מען אין ווארשא פעסט איבערצייגט, אז ווען עס זאל אפילו זיך פערשארפען דער גאנצער קאנפליקט צווישען פוילען און רוסלאנד, וועט דאך נישט קומען צו קיין בעוואפענטען ווידערשטאנד. ווארום פוילען וועט אונטער קיין שום אומשטענדען נישט ארויסטרעטען קעגען רוסלאנד בעוואפענט און אויך די סאוויעטען וועלען זיך היטען ארויסצוציהען די שווערד.

דערשאסען דעם פארוטשניק יאניק אין מאסקווא.

דאנציג, 16 (ספ. טעל.) פון מאסקווא איז מען מודיע, אז דער פאלקאווניק יאניק, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין שפיאנאזש לטובת פוילען, איז פאראורטיילט געווארען צום טויט. נישט קוקענדיג אויף דער אינטערווענץ פון דער פוילישער באטשאפט, האט מען דעם טויט אורטייל אויסגעפיהרט אין איינציגע שעה ארום.

„פאסישע צייטונג" וועגען אורטייל אויף קאווערדא'ן.

בערלין, 16. (ספ.) „פאסישע צייטונג" שרייבט, אז דער אורטייל וואס דאס ווארשאווער געריכט האט ארויסגעגעבען אויף קאווערדא'ן, וועט זיין א גייע ווענדונג אין דער פוילישער פאליטיק. מאסקווא פערשטעהט, אז עס ליגט נישט אין איהרע אינטערעסען צו פערשארפען דעם קאנפליקט מיט פוילען.

רעדאקטאר פון דער אראבישער צייטונג „פאלאסטין" אנגעקלאגט און גערינכט.

יפו, (יט"א) דער רעדאקטאר פון „פאלאסטין", ארגאן פון פאלעסטינישע אראבישען עקזעקוטיוו איסא אל איסא איז דורך דער ארץ ישראל-רעגירונג אנגעקלאגט געווארען און גערינכט פאר זיין ארטיקעל וועגען די שטאט-ראט-וואהלען אין וועלכען ער האט שארף אנגעגריפען דעם שעף - פערוואלטער פון נצ"ב הצליון קאלאנעל סיימס.

דער ארטיקעל איז געשריבען אין א סאטיריקאלישען סטיל אין פארם פון א כלומרשטען בריף אין וועלכען דער הויפט - סעקרעטאר פון דער רעגירונג גיט אפ דעם נצ"ב הצליון א בעריכט וועגען דעם אויסגאנג פון די שטאט-ראט-וואהלען.

רעקטאר דראהט צו שליסען די ווינער אוניווערזיטעט

אויב ס'וועלען נישט אויפהערען די אונרוהען.

ווין, 16 (י.ט.א. טעלעגראפ"ש) דער רעקטאר פון ווינער אוניווערזיטעט האט ארויסגעגעבען א מעלדונג, אז אויב ס'וועלען נאך אויפהערען די אונרוהען, וועט ער שליסען די אוניווערזיטעט און די סטודענטען וועלען פערלירען א סעמעסטער.

די אוניווערזיטעט-געביידע ווערט בעוואכט דורך פאליציי.

מיניסטער זאלעסקי אין זשענעוו.

קאנפערענץ מיט טשעמבערלען'ען.

זשענעוו, 16 (ספ. טעל.) מיניסטער זאלעסקי האט אפגעהאלטען א צווייטען שמועס מיט טשעמבערלען'ען און איהם בעקענט מיט דער פוילישער שטעלונג צו די פראגען, וואס שטעהן אויפ'ן טאג-ארדנונג און זענען נוגע דירעקט פוילען.

מיניסטער זאלעסקי האט אויך קאנפערירט מיט'ן גריכישען מיניסטער מיכאלאפאלאס, וועלכער האט בעקענט דעם פוילישען אויסערן מיניסטער מיט דער פינאנציעלער לאגע פון גריכענלאנד אין צוזאמענהאנג מיט דער פראיעקטירטער הלואה פאר גריכענלאנד.

דער ביוסט פון לופט-פליהער לינדבערג

ווערט געשאפען דורך א יודישען סקולפטאר.

פאריז, (יט"א) בעת זיין קורצער אנוועזענהייט האט דער ערשטער לופט פליהער פון אמעריקא קיין אייראפא לינדבערג פאזירט פאר'ן יונגען יודישען סקולפטאר סאשא באטלאיאן, וועלכער האט מיט א וואונדערליכער שנעלקייט געשאפען זיין ביוסט.

סאשא באטלאיאן שטאמט פון א יודישער משפחה, וואס האט עמיגרירט פון רוסלאנד. אלע 3 זיהן פון דער משפחה זענען סקולפטורען. ווי מען פיילט מיט, איז סאשא באטלאיא איינגעלאדען געווארען אין היימאט שטאט פון לינדבערג'ן אין אמעריקא סאנט-לואי, כדי צו מאכען א סטאטוע פון זיגרייכען לופט-פליהער.

איינער פון סאשא באטלאיאנס ברידער ווערט לויט'ן אויפטראג פון דער איטאליענישער קאלאניע אין פאריז שאפען דעם ביוסט פון ערמארדעטען איטאליענישען סאציאליסט מאטעאט.

באנקראט פון דער גרויסער יודישער עסטרייכישער מעטאל-פירמע.

ווין, (יט"א). די גרעסטע און עלטסטע ווינער מעטאל פירמע, וועלכע געהערט צו צוויי ארטאדאקסישע יודישע פאמיליעס גייהארדט און באנדי איז ערקלערט געווארען אלס באנקראט. די חובות פון דער פירמע בעטרעפען לערך א מיליאן פונט שטערלינג. די פירמע וועט וואהרשיינליך מוזען פולקאם ליקווידירט ווערען.

דער באנקראט פון דער עלטער און רייכער פירמע ווערט ערקלערט אלס פועל-יוצא פון דעם פעדר'דיגען פאלען פון די פרייזען פון קופער ווי אויך פון ענגליש-רוסישען כלל, צוליב וועלכען מען האט אין ענגלאנד אויסגעהערט אננעהמען די רוסישע וועקסלען פון דער ווינער פירמע.

די ראזיגע גרעסטע עסטרייכישע פירמע האט אלע יאהרען געהאלטען שבת פעימנכז א הייע ביוראס. די אייגענער זענען אקטיווע טוער אין דער „אגודת ישראל".

רעפעראטען וועגען ארץ ישראל אין פראנקרייך.

פאריז, (יט"א) דער רב פון דער רוסיש-יודישער קהלה אין פאריז געוועזענער ראבינער אין לענינגראד דר. אייזענשטאדט איז איצט צוריקגעקומען נאך א לענגערן בעזוך פון א"י ישראל. הרב דר. אייזענשטאדט וועט אין פאריז און אנדערע פראנצויזישע שטעדט האלטען א ריי רעפעראטען וועגען דער איצטיגער לאגע אין א"י ישראל וואו ער וועט זיך ספעציעל אפשטעלען אויפ'ן יודישען ערציהונגס-וועזען אין א"י ישראל.

ספארט.

„פאלאניא"-„ל. ה. ס" 3:4 (0:2).

נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען דער אויבען דערמאנטער פוטבאל-מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון דער עקסטרא ליגא פון פוילען ס'איז געווען צו דערווארטען. אז „פאלאניא", וועלכע האט דעם לעצטען זונטאג ביי זיך פערשפילט מיט די „טוריסטען", וועט אונבעדינגט שטרעבען צו געווינען דעם נעכטיגען מעטש.

דעם מעטש הויבט אן „פאלאניא", וועלכע שפילט נעגען דער זון...

„ל. ק. ס." האט דא א שטארקען איבערגעוויכט, אבער זיי נוצען גאר נישט אויס. דאגעגען „פאלאניא" ערצילט שוין פון ערשטען אנגריף אין דער 9 מינוט א שעהן טויער דורך האמבורגער'ן (מיט'ן קאפ). ביידע מאנשאפטען גרייפען שטארק אן. די איבערמאכט האט „ל. ק. ס." די „ל.ק.ס."-שפילער ערצילען גאר נישט, דאגעגען „פאלאניא" פערגרעסערט דעם רעזולטאט אויף 0:2

די 2-טע העלפט איז פיל אינטערעסאנטער, ווי די ערשטע. „ל. ק. ס." ערצילט שוין אין דער ערשטער מינוט א טויער דורך סאוויאק'ן. אין דער 7. מינוט שיסט קאגוט דאס 3. טויער פאר „פאלאניא".

„ל. ק. ס." שפילט זעהר ברוטאל. אין דער 22 טער מינוט שיסט פעיג דאס צווייטע טויער פאר „ל. ק. ס." און אין דער 27. מינוט גלייכט סאוויאק אויס דעם רעזולטאט אויף 3:3. דא הויבט זיך אן א ערביטערטער קאמף. ביידע מאנשאפטען ווילען ערצילען דאס געווינס, דאס געלונגט „פאלאניא'ן" וועלכע ערצילט דאס זיג ברענגענדע טויער אין דער 40 מינוט דורך האמבורגער'ן.

ריכטער ה' ושיזמיענצקי.

נאכ'ן מעטש האט דאס ל.ק.ס. פובליקום בעפאלען דעם ריכטער און איהם צוקלאפט.

פובליקום 5000.

מ. א-ן.

* * *

„ל.ה.ס. 2" - „שמשון" (קאמב)

0:5

דער מעטש איז פארגעקומען אלס פארמעטש פון ערשטען. און האט זיך געענדיגט מיט'ן רעזולטאט 0:5 פאר „ל.ק.ס.".

ווען מען נעהמט אפילו אין אכט, אז „שמשון" איז ארויסגעטרעטען מיט א קאמבינירטער מאנשאפט איז דער רעזולטאט אויך א צו גרויסער.

נעכטיגע זיצונג פון לאדזער קהלה-פערוואלטונג.

צו דער נעכטיגער זיצונג פון דער קהלה פערוואלטונג זענען געקומען אלע 16 מיטגלידער. די זיצונג האט געעפענט פרעזעס רוס.

נאך א פאר קלענערע אנפראגען, אויף וועלכע דער פרעזעס רוס ענטפערט ווערט לויט'ן פארשלאג פון דאזאר ניימאן בעשלאסען, אז אלס ערשטער פונקט פון טאג-ארדנונג זאל זיין די פראגע וועגען בודזשעט אויף 1927. און אלס 2 טער דער בעריכט פון דער פסח-הילפס-אקציע. נאכ'ן איבערלייענען דעם פראטאקאל פון דער לעצטער זיצונג ערקלערט דאזאר דעפ. מינצבערג, אז זיין פראקציע קאנסטאטירט די בעשלוסען פון דער זיצונג ווייל די זיצונג איז געווען אונלעגאל, ווייל ווען די „אגודה" האט זי פערלאזט איז נישט געווען קיין קוארום און ער איז ערשט שפעטער געשאפען געווארען. ער לענט דעריבער פאר, אז די בעשלוסען, וואס זענען דאן אנגענומען געווארען זאלען נאך א מאל בעטראכט ווערען. ד"ר ראזענבלאט קלערט אויף, אז אזוי ווי ביים אננעמען די בעשלוסען איז יא געווען א קווארום איז די זיצונג געווען א לעגאלע און די בעשלוסען זענען גילטיג.

דער פראטאקאל ווערט בעשטעטיגט.

אדוו. ווייצמאן לענט פאר, אז די בודזשעט קאמיסיע זאל אויסגעפארערט ווערען אז סצוארבייטען א פלאן פון בודזשעט, וועלכע די פערוואלטונג וועט שפעטער בעטראכטען. די דאזארעס: דעפ. מינצבערג און בערגער האלטען, אז מ'דארף נישט האבען קיין בודזשעט אויפ'ן יאהר 1927, ווייל דער בודזשעט פון 1926 איז נאך נישט רעאליזירט. דעריבער ערקלערט דעפ. מינצבערג, אז ס'איז נישט דערלאזבאר, אז אין די קאמיסיעס זאלען זיין פערטרעטען נישט-מיטגלידער פון דער פערוואלטונג. די מעהרהייט צווינגט די אגודה מיטגלידער, אז זי זאל אנקומען צו נישט אנשטענדיגע קאמפס-מיטלען. זיי ענטפערט דעפ. ד"ר ראזענבלאט. ער שטעלט פעסט, אז צו די קאמיסיעס קענען יא געהערע אויך נישט-פערוואלטונגס מיטגלידער. ער לענט פאר, אז די בודזשעט-קאמיסיע זאל אז פנעפארדערט ווערען אין משך פון 7 טאג צושטעלען א בודזשעט - פראיעקט אויף 1927 י. דער פארשלאג ווערט אנגענומען. דער פארזיצער פון דער פסח-הילף קאמיסיע דאזאר קארא גיט אפ א בעריכט פון דער פסח-אקציע. דאזאר זעלמאנאוויטש קריטיקירט דעם בעריכט ער ווייזט אן, אז הגם היי-יאהר זענען נישט געווען קיין מיטגלידער איז דאך אנגעווענדעט געווארען פראטעקציע-סיסטעם: די ציוניסטישע האנדווערקער האבען בעקומען אין דורכשניט 14 זל. אויף א קאפ, די פאלקיסטישע - 9; דער קולטור-אמט - בלויז 6; דאגעגען די „פועלי אמוני ישראל" - 15 זל. ער פראטעסטירט אויך געגען דעם, וואס מ'האט מענשען, וועלכע האבען זיך געווענדעט צו דער קהלה נאך שטיצע, אפגעשיקט אין „דאבראטשינאשטש", הגם נישט אלע האבען עס געוואלט.

דאזאר בערגער רעכענט אויס, אז אויף א פאלקיסט האט די פסח-שטיצע אויסגעמאכט 21 זל. אויף א קאפ, פאר אנדערע - בלויז 2. ער לענט פאר איבערגעבען א קאנטראל-קאמיסיע.

ד"ר ראזענבלאט ריז מסכים, אז מען זאל דעם בעריכט איבערגעבען א קאמיסיע, זי זאל אבער נאכקאנטראלירען ביידע פסח אקציעס פון היי יאהר און פון פאריאהרען.

דאזאר האפמאן איז געגען א קאמיסיע. ביידע אקציעס זענען אדורכגעפיהרט געווארען אין ארדנונג. ער לענט פאר בעשטעטיגען דעם בעריכט. דער פארשלאג ווערט אנגענומען.

דעפ. ד"ר ראזענבלאט און דאזאר זילבערשטיין ווערען דעלעגירט אויסצוגעהמען די דעלעגאציע פון גייער'ס רבי'ן מיט דאזאר פלאצקער בראש. די דעלעגאציע האט געבעטען די קהלה זאל סובסידירען די שוהל „באר מרים", וואס ווערט דארט געבויט. זיי האבען בעקומען א צוזאג, אז זייער בקשה וועט ערפילט ווערען.

צום סוף פון דער זיצונג האט ד"ר ראזענבלאט בעריהרט די פראגע וועגען די קרקע'ס. ער האט אנגעוויזען, אז ס'הערשט א שטארק פראטעקציאנס-סיסטעם אין די קהלה-קאסע ליידט פון דעם. ער לענט פאר, אז דיסקאנטירען מיט די קרקע'ס זאל נאר דער פרעזעס.

די דאזארעס זאמערפעלד און בערנער טרעטען ארויס געגען דעם פארשלאג: זיי זעהען אין דעם א ביקאן געגען דער רעליגיעזער בעפעלקערונג.

דער פארשלאג ווערט אנגענומען און די זיצונג ווערט געשלאסען.

ווינטער פאר שעהנהייטס-פלעגע.

די ווירקזאמע דערוואַרטונג פון זומער-שפרינקלעך און לעבערפלעקען פערשאפט אין דער קומענדער הייסער צייט פיל זארגען. און ווירקליך מוזען א סך, וואס דארפען נוצען זון-בעדער, צוליב דער מורא פאר'ן פנים, רע-זיגנירען פון די בעדער, לידער האט זיך ארויסגעוויזען, אז פיל האבען אנגעהויבען בע-נוצען פערשידענע מיטלען, אבער צום בע-דויערען האבען די מיטלען נישט געהאט דעם בעהעריגען ערפאלג און נאכמעהר, זיי האבען פעראורזאכט אונאנגענעהמען אויסשלאג אויפ'ן פנים.

דאס ווירקזאמסטע און אונשעדליכסטע ארי-גינעלע מיטעל פון אפטייקער רעשניצער האט אבער זייט יאהרען-לאנג דעם בעסטען ערפאלג, בעזייטיגט די זומער-שפרינקלעך מאכט דעלי-קאט דאס געזיכט און יעדע דאמע, וועלכע זארגט פאר איהר שעהנהייט און ריינקייט, ווערט דאס דאזיגע מיטעל רעקאמענדירט.

Zapisujcie się
na członków Ligi Obrony
Powietrznej Państwa.

דירעקציע: א. שטרויך **זאל פילהארמאניע** דירעקציע: א. שטרויך
זונטאג, דעם 19-טען יוני, 4 א זייגער נאכמיטאג
צווייטער און לעצטער געזאנגס-טאנץ-רעציטאל
מרים'ל דייכעס
פון'ם פענאמענאלען — 6-יעהריגען — וואונדער-קינד
וועלכע האט אויפגעטרעטען דאנערשטאג אין פילהארמאניע מיט א ריזען-ערפאלג, ווי אויך אין ווארשא אונטער'ן פראטעקטאראט פון פרוי מארשאל פילסודסקא.
צוזאמען מיט דער יונגסטער טאנץ-קינסטלערין פון דער היינטיגער צייט טרעטען אויך אויף: **Jan Mroziński** פון לאדזער שטאט-טעאטער און פראפ. י. הירשפעלד.
בילעטען-פארפערקויף אין דער פילהארמאניע-קאסע.

צירק Staniewskich
און מענאזשעריע
אל. קאשטשושקי 73 (עק זאמענהאף)
שבת 2 פארשטעלונגען: נייער גרויסער פראגראם 18 אינטערנאציאנאלע 18 אטראקציעס 18
4 נאכמ. און 8,30 אווענד. פרטים אין די פראגראמען. פרייזען פון 75 גר. ביז 4.50.

נאך דעם פראצעס פון וואיקאוו'ס מערדער.

סענסאציאנעלער בריף פון וואיקאוו'ס א „ברודער".

דער נעכטיגער „קוריער פאראנני" איז ארויס מיט א סענסאציע. ער ברענגט א קלישע פון א בריף, וועלכען ער האט דערהאלטען פון גענף מיטוואך ביינאכט, דער דאזיגער בריף אין רוסיש זאל זיין געשריבען דורך א ברודער פון ערמארדעטען. דער בריף לויטעט:

גענף, 8. יוני 1927.

געעהרטער ה' רעדאקטאר! איך בעט אייך נישט אפזאגען מיר צו פערעפענטליכען אין אייער געשעצטער צייטונג פאלגענדע ערקלערונג: דאס ערמארדען אין ווארשא מיין ברודער וואיקאוו, ריכטיגער וואלקאוו, איז געשעהען דורך די באלשעוויקעס גופא און איז געווען דורך זייער אגענטורנוי ראזוועדקי. בעת ער האט זיך געטראפען מיט מיר האט מיין ברודער געזאגט, אז איהם דראהט א געפאהר און אז די מאסקווער טשעקא האט דערהאלטען א פעראָרדנונג פאר צו ווערען פון מיין ברודער אויף וועלכען ס'איז נישט אופן.

ס'האנדעלט זיך אין דעם, וואס לעצטענס האט מיין ברודער שטארק בעדויערט, וואס ער האט אפגעגעבען און האט זיך געקליבען איבערצורייסען אלע בעציהונגען מיט'ן קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל, דאן איז בעשלאסען געווארען צו האלטען איהם אין א געוויסער דערווייטערונג און ער איז ארויסגעשיקט געווארען קיין אויסלאנד, וואו ער איז שטארק נעחית געווארען.

קענענדיג דעם ברודערס, שטימונגען און ווייסענדיג, אז ער ווייס וועגען פיל סודות, וועלכע ער וואלט געקענט פערעפענטליכען אין פאל פון א קאנפליקט, האט דער קאמינטערן בעשלאסען צו דערמארדען מיין ברודער און האט די אויפגאבע אגענטורנוי ראזוועדקי. די צייט אויסצופיהרען דעם אטענטאט איז אויסגעקליבען געווארען זעהר א פאסיגע. ראזענהאלץ אליין האט געפיהרט דעם ברודער אויפ'ן דער האנד און אזוי ארום האט דער מארדער געקענט געשעהען אהן א טעות.

איך אייל מיך מיטצוטיילען אייך וועגען דעם, כדי די אומשולדיגע זאלען נישט ליידען און די שולדיגע זאלען זיך [illegible] נישט בעהאלטען, זאלען אלע זיך דערוויסען וועגען די שטיקלעך פון קאמינטערן. און זאלען די פאליאקען וויסען וואס פאר א מיטלען ס'ווענדען אן די באלשעוויקעס, כדי צו האבען א פרעטעקסט צו צווינגען פוילען, אז זי זאל זיין א געהארכזאםווערקצייג אין זייערע הענד.

ס'וואלט געווען דאס בעסטע ווען פוילען זאל אויסנוצען דעם פאל און איבעררייסען די בעציהונגען מיט מאסקווע, אויב נישט וועלען די באלשעוויקעס בקביעות זיין די בעלי-בתים פון ווארשא.

ה. וואלקאוו.

צום בריף גיט די רעדאקציע צו איהר אייגענע ערקלערונגען, פון וועלכע ס'איז צו זעהען, אז זי נעהמט דעם בריף פאר ערנסט און האלט אז מ'דארף אין דער ריכטונג פערפיהרען אן אויספארשונג.

ארום קאווערדא'ס פראצעס.

ראזענהאלץ אין ווארשא.—קאווערדא איז ארעסטאנטען צימער.

צוליב'ן געוואלדיגען אינטערעס, וואס עס האט ארויסגערופען דער פראצעס פון וואיקאוו'ס מערדער, וואס איז פארגעקומען מיטוואך אין ווארשא, וועגען וואס מיר האבען שוין געכטען באריכות איבערגעגעבען ברענגען מיר איצט אויס פיהרליכער אייניגע מאמענטען פון דאזיגען אינטערעסאנטען פראצעס.

מיט גרויס נייגיער האט מען ערווארט דאס אנקומען פון אמבאסאדאר ראזענהאלץ פון מאסקווע.

ה' ראזענהאלץ איז אראפגעקומען קיין ווארשא מיט'ן צוג פון מאסקווע 6 מיט 30 מינוט אין אוונט.

אויף דער ווענדונג פון דער סאוויעטישער אמבאסאדע, האט די זיכערהייטס מאכט דעלעגירט אויפ'ן וואקזאל א ספעציעלע אפטיילונג פאליציי מיט אגענטען צו בעשיצען דעם סאוויעטישען דיפלאמאט.

פאר'ן הויפט-וואקזאל האט דעם דיפלאמאט אפגעווארט דער אויטא פון דער סאוויעטישער אמבאסאדע און א רעגירונגס-אויטא.

ה' ראזענהאלץ האט אבער ערקלערט, אז ער וועט נישט פאהרען מיט קיינעם פון די אויטאס און איז איינגעשטיגען אין א פשוטע אויטא-דראזשקע און האט זיך געהייסען פיהרען אין האטעל אייראפעיסקי.

דארט האט ער זיך אפגעראזירט און איבערגעטון. דאן איז ה' ראזענהאלץ, אין דער בעגליימונג פון א באאמטען פון דער סאוויעטישער אמבאסאדע ווידער איינגעשטיגען אין אן אויטא-דראזשקע און איז אפגעפאהרען אין געריכט אריין.

נאך דער אויטא-דראזשקע איז נאכגעפאהרען אן אויטא פון דער זיכערהייטס מאכט.

אויפ'ן פערלאנג פון ה' ראזענהאלץ איז די אויטא-דראזשקע אריינגעפאהרען אויפ'ן געריכטס-הויף ביז צום איינגאנג.

נאכ'ן אפגעבען די ערקלערונג האט זיך נאך ה' ראזענהאלץ צוגעהערט צו די רעדעס פון פראקוראר און אדוו. ניעדזיעלסקי.

אין צווישען צייט האט ה' ראזענהאלץ דורך א שליח זיך ענטשולדיגט ביים פראקוראר, וואס ער איז נישט געפארען דירעקט פון וואקזאל אין געריכט אריין, ווייל — ער האט נישט געוואוסט, אז דאס געריכט ווארט אויף איהם.

פון געריכט האט זיך ה' ראזענהאלץ צוריק אומגעקערט מיט דער אויטא-דראזשקע אין האטעל.

זיין פערזאן איז פערזיכערט געווארען דורך א ספעציעלער וואך.

א חוץ אין געריכט האט מען אויך פערפאלגט ווי אזוי קאווערדא האלט זיך אין ארעסטאנטען-צימער און געריכט.

קאווערדא ווערט בעת דער הפסקה אראפגעפיהרט אין ארעסטאנטען-צימער, צו איהם געהען אריין מיל פאליציאנטען, וועלכע קוקען זיך צו איהם צו נייגיריג. קאווערדא'ן א פנים, געפעהלט עס. ער איז גוטמוטיג, שמייכעלט און רעדט גערן.

מען פרעגט איהם:

— זענט איהר הונגעריג?

קאווערדא ענטפערט:

— ס'וויכט אין תפיסה האב איך געפרובט אויפעסען אנבייסען; עס איז מיר אבער נישט געגאנגען.

— ווילט איהר אפשר רויכערען א פאפירוס?

קאווערדא כאפט ארויס פון קעשענע א שאכטעל פאפיראסען און ענטפערט:

— כ'דאנק. איך האב אייגענע. ביטע, רויכערט מיט מיר!

— צי האט איהר זיך געקענט מיט'ן פרעזעס פון דער רוסישער קאלאניע אין ווארשא סערעבריאניקאוו.

— ניין — איך האב איהם נישט געקענט.

— און דאך אינטערעסירט זיך מיט אייך שטארק די רוסישע קאלאניע. דער פרעזעס סערעבריאניקאוו האט אייך אפילו געבראכט א פעקעל עסענווארג.

קאווערדא קוועטשט מיט די פלייצעס און ענטפערט גלייכגילטיג:

— איך ווייס נישט, פארוואס מען אינטערעסירט זיך. איך האב זיי קיינעם נישט געקענט.

אויף דער פראגע, ווי אזוי ער איז דערגאנגען צו דער וואוינונג פון דער יורישער בייגעל-הענדלערין פעניגשטיין ענטפערט דער מערדער:

— קומענדיג קיין ווארשא, האב איך אנגעהויבען ארומזוכען א וואוין פרט. די האטעלען זענען געווען פאר מיר צו טייער און איך האב זיך דעריבער אנגעהויבען נאכפרעגען אויף א ביליגער וואוינונג אין גאס ארומגעדרעהט. האב איך זיך אנגעזעצט פון זיעלנא, וואו איך האב זיך נאכגעפרעגט ביי מענשען און ווען כ'האב דארט נישט געפונען קיין נאכטלעגער בין איך אוועק אויף די הויפט-שטעלען און צום ברעג ווייסעל. דא האט עמיצער אנגעוויזען אויף דער וואוינונג פון דער בייגעל-הענדלערין.

— האט זי דען אייך גערן אלס קריסט אריינגענומען צו זיך?

— זי איז א וואוילע „יודישקע" (זשידובקא) איך בין פון איהר בעהאנדלונג געווען זעהר צופרידען. בעצאהלענדיג איהר א זלאטע פאר א מעת לעת, בין איך א גאנצען טאג געווען אין גאס, ווייל אין ארים וואוינונג איז די לופט געווען אן אויסגעטראגענע.

דערווייל טראגט מען קאווערדא'ן אריין א פעקעל מיט עסענווארג פון פרעזעס סערעבריאניקאוו.

קאווערדא עסט בלויז אויף איין בויטערשניט און פערטרינקט מיט 4 גלעזער וואסער.

די בעשולדיגונגס רעדע פון פראקוראר רודניצקי.

זיין רעדע האט געדויערט 33 מינוט.

דער פאדען פון דעם דאזיגען פראצעס, הויבט אן דער פראקוראר, איז דער, וואס א פולבערעכטיגטער אמבאסאדאר פון דער סאוויעטישער מלוכה איז דערשאסען געווארען דורך א רוסישען בירגער.

מיר האבען זיך דא פולשטענדיג איבערצייגט, אז קאווערדא איז לויט זיין אבשטאמונג און זיין רעליגיע א רוסישער אין בעזיצט א טיטעל, אפשר א פאלש-פערשטאנענע ליבע צו זיין פאטערלאנד. רוסלאנד אלס פאטערלאנד שפילט די הויפט-ראלע אין קאווערדא'ס אטענטאט, ווייל ער האט בלומר'שט ראש געקומען צו ליב רוסלאנד און פאר רוסלאנד.

צי קאן מען אבער פארשטעהן דעם קאמף צווישען די 2 פערזאנען, וואס האט זיך אפגעשפילט אויפ'ן ווארשאווער הויפט-וואקזאל, אלס א קאמף צוליב רוסלאנד און פאר רוסלאנד?

ווען מיר וועלען נעהמען אין אכט דעם גאנג פון דער מענשליכער געשיכטע, וועלען מיר זיך קלאר איבערצייגען, אז די אייגענע פערזאן שפילט גאר א קליינע ראליע, אזוי ווי א טראפען אין דעם גרויסען אקעאן, צי וואלט א טויט פון א מענש געקאנט ענדערן די ריכטונג פון די אקעאן-כוואליעס.

מיר זעהען, אז די מענשליכע נאטור, ווען זי איז אפילו א גרויסמוטיגע, דערלאזט אפט דעם געדאנק, אז זי וועט קענען ענדערן דעם גאנג פון דער געשיכטע, דאס זענען אבער נאר פאנטאזיעס און ברענגען קיינמאל נישט צו רעאלע רעזולטאטען.

וואס האט וואיקאוו געטראכט וועגען זיך און זיין ראלע אלס אמבאסאדאר ווייסען מיר נישט. קאווערדא דאגעגען האט וועגען זיך געקלערט, אז איהם וועט געלינגען אפצוקירעווען דעם גאנג פון דער רוסישער געשיכטע, ער האט אבער נישט בעמערקט, אז ער שטעהט פאר די גרויסע געשעהענישען ווי א קינד פולשטענדיג הילפלאז.

קאווערדא געהערט נישט צו דעם טיפ טעראריסט, וואס מיר האבען געטראפען צווישען די אלטע רוסישע טעראריסטען פון די אכציגער יאהרען, יענע טעראריסטען האבען פערשטאנען, אז דער כח ליגט אין דער איינהייט און אין דער ארגאניזאציע. די פראנצויזישע רעוואלוציע האט ערשט געהעריג אבגעשאצט די געשיכטע, מיר ווייסען איצט אויך נישט וואס מען וועט זאגען אין הונדערט יאהר ארום וועגען דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע.

דער טעראר איז א מעטאדע און דערפאר קאן מען נישט רעדען וועגען א נקמה-אקט. דעם דאזיגען אטענטאט מוזען מיר אבער בעטראכטען אלס אן אינדיווידועלען אקט, וועלכער איז נישט פארגעבראכט געווארען דורך א גרעסערע גרופע מענשען, נאר דורך קאווערדא'ן אליין.

די פוילישע מלוכה האט אויסגעפארשט צי קאווערדא האט געהאט עפיס צוהעלפער. מען האט דורכגעפיהרט ארעסטען אין א גאנצער רייהע שטעדט, די ארעסטען האבען אבער נישט געגעבען קיין שום ממשות'דיגע רעזולטאטען. איך בין איבערצייגט, אז קאווערדא האט אליין אויסגעפיהרט דעם אטענטאט. פאקטען ארגומענטען? איך וועל פרובען צו בעווייזען. קאווערדא איז געקומען פון ווילנא דעם 23. מאי און דעם זעלבען טאג האט ער אויסגעפיהרט דעם 7-טען יוני. וואס האט ער געטון אין משך פון די דאזיגע 2 וואכען? ער איז א מאל 6 אדער 7 געגאנגען אין דער סאוויעטישער אמבאסאדע, האט דארט געווארט שעה'ן־ווייז, ווייל קאווערדא האט געוואלט פאהרען קיין רוסלאנד.

אויב ער זאל געווען וועלען פאהרען קיין רוסלאנד אויפ'ן אויפטראג פון א טעראריסטישער ארגאניזאציע, דאן וואלט קאווערדא נישט אפגעשלאגען די שוועלען פון דעם סאוויעטישען קאנסולאט, וואלט זיך דארט נישט אזוי שטיף בעווארפען אין די אויגען, אזוי האט געקאנט טון נאר א מענש, וואס האט געהאנדעלט אליין, אהן צוהעלפער.

די אטענטאטען פון די רוסישע רעוואלוציאנערען פון די אלטע צייטען זיינען געווען גוט ארגאניזירט, קאווערדא האט געשאסען אויף וואיקאוו'ן אין זעהר אונגינסטיגע פאר זיך בעדינגונגען.

וואיקאוו האט זיך אפט בעוויזען אליין אויף די ווארשאווער גאסען, ער האט אליין געפיהרט זיין אויטאמאביל, ער האט זיך נישט געריכט אויף אנפאלען (אפילו ראזענהאלץ האט דאס בעשטעטיגט) און דאך האט קאווערדא נישט אויסגענוצט די גינסטיגע בעדינגונגען און האט אויסגעזוכט זיין אטענטאט ביי אזעלכע בעדינגונגען, ווען ער איז זיכער געווען, אז מען וועט איהם כאפען.

אויף דער קינדערשער פסיכאלאגיע פון קאווערדא'ן האט געקאנט האבען א געוויסע ווירקונג דאס, וואס ער האט איבערגעלעבט אין סאוויעט-רוסלאנד נאך דער איבערקעהרעניש. די אונגאנעהמליכקייטען מיט'ן היטעל פון דער רעאל-שול האט איהם אבער נאך נישט געקאנט אריינרוקען אין די הענד דעם רעוואלווער, וואס האט געשאסען אויף וואיקאוו'ן.

אמת, די עמיגראציע-ליטעראטור און פרעסע האט געקאנט צוהיצען קאווערדא'ס פאנטאזיע, ווייל ער איז געווען יונג און טעמפעראמענטפול, און אין איהם האט געגליהט די רעליגיעזע איבערגעגעבענהייט צו דעם אלטען [illegible] רוסלאנד, וועלכעס ער האט [illegible] געפונען בעליידיגט און פערשוועכט.

ארויסגעבען אן אורטייל וועגען איינעם פאטערלאנד קאן מען נאר דאן, ווען מען לעבט אין דעם דאזיגען לאנד און מען לעבט דארט איבער אלע זיינע ליידען און נצחונות. דאן קאן מען ערשט פערשטעהן, וואס עס קומט פאר מיט'ן פאטערלאנד. יעדער בירגער איז מיטפעראנטווארטליך פאר זיין לאנד, אבער אורטיילען פון דער ווייטענס איז א פערברעכען.

דעריבער קאן מען נישט בעטראכטען וואיקאוו'ן אלס א מאראלישען רעפרעזענטאנט פון זיין לאנד, ער איז גאר געווען א קליין מיטעלכעל פון רוסלאנד.

אין דעם אומשטאנד וועגען שטאנדגעריכט האט מען פראוואצירט, אז מערדער אין געזעלשאפטליכע פונקציאנערען זאלען איבערגעגעבען ווערען דעם שטאנדגעריכט. ווען אין אומשטאנד וואלט אנגעוויזען געווארען אויף מלוכה'שע פונקציאנערען דאן וואלט מען געקאנט גאר אנדערש אינטערפרעטירען דעם היינטיגען פראצעס. דער אמבאסאדאר וואיקאוו האט געהאט א רעכט אין פוילען צו געניסען פון אונזער שוץ, פון וועלכען עס געניסען אלע אונזערע בעאמטע.

וואס פאר א שטראף עס קומט קאווערדא'ן איז זעהר שווער אנצוווייזען, בעזונדערס אין א שטאנד-געריכט און נאך אין דעם דאזיגען פראצעס. מיר האבען דא צו טון מיט צוויי ענינים: מיר מוזען נעהמען אין אכט דעם מאיעסטעט פון דער רעפובליק ווי אויך די פראגע פון א געוויסער פערזאן אויב איה"ר מייגט ה"ה ריכטער, וועט בעפאלנען, אז דער גורל פון א לעבעדיגער פערזאן איז וויכטיגער ווי דער מאיעסטעט פון דער רעפובליק און איהר וועט גלייכצייטיג געפינען פאר קאווערדא'ס מעשה מילדערנדע אומשטענדען, דאן וועט דאס זיין אייער רעכט צו טון ווי אייער געוויסען וועט אייך דיקטירען. איך וויל נישט אנווייזען און אפילו נישט בעצייכענען דאס ווארט פון דער שטראף אויסמעסטונג, איהר מוזט דעם אורטייל אליין געפינען און בעדענקען, אז דער מאיעסטעט פון דער מלוכה קומט דא אין שפיל.

נאך דער רעדע פונ'ם פראקוראר האט די פערטיידיגונג געבעטען א הפסקה. אבער דער פארזיצער האט נישט מסכים געווען צו מאכען א הפסקה און האט געגעבען דאס ווארט אדוואקאט ניעדזיעלסקי.

אדוואקאט ניעדזיעלסקי'ס רעדע.

אדוואקאט ניעדזיעלסקי הויבט אן זיין רעדע דערפון, וואס שוין 2 טויזענד יאהר, ווי די קריסטליכע וועלט היט די לעהרע פון „לא תרצח". דאס איז אריין אין בלוט און פלייש פון יעדען קריסט און נאך 2 טויזענד יאהר זענען געקומען די באלשעוויקעס און געוואגט פערקינדען: מען דארף הרגענען, מען דארף מארדען, דערביי אילוסטרירט דער רעדנער זיין געדאנק מיט אויסצוגען פון טראצקי'ס, דזערזשינסקי'ס, זינאוויעוו'ס. זיי — זאגט ווייטער אדוו. ניעדזיעלסקי — האבען אבער נישט בלויז געזאגט, אז מען מעג, מען דארף הרגענען און מארדען, נאר זיי האבען זייערע ווערטער רעאליזירט אין טאט, זיי האבען ערמארדעט איין מיליאן מיט 700 טויזענד נפשות, און [illegible] קראנקהייט, רואין און אומגליק אויף רוסלאנד.

און די אידעע פון „לא תרצח", וואס די באלשעוויקעס האבען פערלעצט האט אין בעשולדיגטען קאווערדא צוריק געפינען א טרעגער און אויסדריקער, ווייל דאס, וואס עס איז פארגעקומען אין

(ווייטער זעה 14-טע זייט).

מי ומי ההולכים?

וואס מיר לערנען פון די שטאט-ראט-וואהלען

פון דעפ. דר. י. ראזענבלאט

אין משך פון׳ם לעצטען יאָהר זענען אין פּוילען פאָרגעקומען טיפע פּסיכאָלאָגישע ענדערונגען. מ׳האָט זיך גאַנץ איינפאַך צוגעוואוינט מיט׳ן צושטאַנד, אַז דאָס פּאַרלאַמענטאַרישע סיסטעם האָט אין דער ווירקליכקייט אויפגעהערט צו עקזיסטירען. ס׳הערשט אַ מערקווירדיגע קאָמבינאַציע, וועלכע האָט זיך ווירקליך נישט געחלומ׳ט קיין שום פילאָזאָף; אַ רעפּובליק, ד. ה. אַ אמת׳דיגע פאָלקס פערטרעטונג, אין וועלכער דאָס פאָלק האָט נישט קיין גרויסע דעה.

מ׳טאָר זיך נישט אָפּנאַרען — די אידעע פון פּאַרלאַמענטאַריזם איז, גערעכט אָדער אומגערעכט, אין פּוילען גריגדליך קאָמפּראָמעטירט געוואָרען. די עפענטליכע מיינונג, זעהענדיג, אַז די וועלט איז נישט אונטערגעגאַנגען. ווען דער סיים האָט פולשטענדיג פערלוירען זיין גאַנצען אויטאָריטעט און בעדייטונג, רעגט זיך גאָרנישט אויף צוליב דער דאָזיגער לאַגע, און שטעלט זיך צופרידען מיט דעם. וואס אַ פאַר מוחות רעדען פאַר׳ן גאַנצען פאָלק און פיהרען אַלע זיינע געשעפטען.

מיר ווילען זיך איצט נישט פערנעהמען מיט׳ן אַנאַליז צי אַזאַ סיטואַציע איז נוצליך אָדער שעדליך. מיר ווילען אויך נישט רעדען דערפון, צי ליגט אין די אינטערעסען פון אַ פאָלק זיך צו בעגעהן אָהן אַן אויטאָריטאַטיווער פאָלקס-פערטרעטונג. מיר קאָנסטאַטירען בלויז די ווירקליכקייט, און אויפ׳ן גרונד פון׳ם דאָזיגען צושטאַנד, אויף וועלכען די עפענטליכקייט האָט נישט קיין גרויסען איינפלוס, ווילען מיר אונטערזוכען די פּערספּעקטיווען פון דער נאָהנסטער צוקונפט, אַלס פועל-יוצא פון דער פּאָליטישער לאַגע.

ס׳מאַכט אַן איינדרוק, אַז די רעגירונג וויל פעסטשטעלען, צי די שטימונג אין לאַנד האָט זיך, אונטער׳ן איינפלוס פון דער לעצטער איבערקערעניש, געענדערט, און אויף ווי ווייט דאָס איז פאָרגעקומען. די קאָמונאַלע וואהלען, וואס קומען פאָר איבער׳ן גאַנצען לאַנד בעשטעטיגען דעם דאָזיגען געדאַנק.

אַ רעגירונג מאַכט וואהלען דעמאָלסט, ווען זי וויל זיך איבערצייגען, ווי ווייט זי קען זיך שטיצען אויף דער בעפעלקערונג, צי זי האָט פאַר זיך אַ מעהרהייט; יעדענפאַלס עקזיסטירט אַזאַ מנהג אין די עכט - דעמאָקראַטישע לענדער.

אין ענגלאַנד, למשל, וואַרט נישט די רעגירונג ביז צום מאָמענט, ווען מ׳וואַרפט זי אַראָפּ: קוים בעמערקט זי אין פאָלק אַן ענדערונג אין זיין שטעלונג צו זיך, לעזט זי אויף דעם פּאַרלאַמענט און מאַכט נייע וואהלען. דאָס הייסט דעמאָקראַטיע, וועלכע בעשטעהט אין דעם, אַז דאָס פאָלק בעזיצט אין יעדען אויגענבליק די מעגליכקייט אַדורכצופיהרען זיין ווילען.

אמת די שטאָט-ראַטען זענען נישט קיין פּאַרלאַמענטען, יעדענפאַלס שטעלען זיי מיט זיך פאָר זעהר בעשרענקטע, זעהר בעגרעניצטע פּאַרלאַמענטען. די קראַפט-פערהעלטעניש צווישען די גרופּירונגען אין די שטאָט-ראַטען איז נישט אידענטיש מיט׳ן צושטאַנד אין סיים, אָבער יעדענפאַלס קען מען פון׳ם גאַנצען קאָמפּלעקס פון די שטאָט-ראַטען אין לאַנד זיך אויסבילדען אַ קריטעריום איבער׳ן שטאַנד פון די גרויסע פּאָליטישע פּאַרטייען אין לאַנד. מ׳קען פעסטשטעלען, צי איז די שטימונג געגאַנגען אויף רעכטס, אָדער אויף לינקס, די רעגירונג האָט די מעגליכקייט נאָך צו אָריענטירען אויף וועמען זי קען זיך שטיצען און ווער איז איהר געגנער; מיט איין וואָרט — די מוניציפּאַל-וואהלען שטעלען מיט זיך פאָר אין געוויסער מאָס אַ בילד פון די שטימונגען, וואס הערשען אין לאַנד.

לאָגיש דענקענד קען מען זיך אַנדערש נישט ערקלערען די מאַסען אויפלייזונגען פון די שטאָט-פערוואַלטונגען, ווי ווילען פון די יעניגע אַלס פאַקטאָרען וועלכע זענען ענטשטאַנען פאַראַיאָהרען אין מאַי, זיך צו שאַפען אַ קלאָרע פאָרשטעלונג „מי ומי ההולכים".

אַרויסגעהענדיג פון׳ם דאָזיגען שטאַנדפּונקט, איז מען קומען צו אַ קאָנסעקווענץ, אַז די רעגירונג וועט פון די רעזולטאַטען, וואס ס׳וועלען אַרויסווייזען די מוניציפּאַל-וואַהלען ציהען אַ בעשלוס, צי און ווען זאָלען פאָרקומען וואהלען צום סיים.

די קאַדענץ פון׳ם סיים ענדיגט זיך היי-יאָהר. ביז איצט איז פון די גרעסערע שטעט פאָרגעקומען וואהלען נאָר אין ווארשא, ווארשא איז די הויפּטשטאָט פון לאַנד. ווארשא איז דער פאָליטישער צענטער, דאָרט געפינט זיך דער הויפּט-זיץ פון די צענטראַלען-קאָמיטעטען פון אַלע פּאַרטייען, דאָרט שפּילען זיך אָפּ אַלע מאָמענטען פון פּאָליטישען לעבען. די רעזולטאַטען פון די ווארשאווער וואהלען קענען אַלזאָ דינען אַלס אַ האָראָסקאָפּ פאַר דער צוקונפט.

און וואס האָבען די וואהלען בעוויזען?

אויסער אַן׳אַלגעמיינעם רוק אויף לינקס, האָבען זיי בעוויזען, אַז די רעגירונג איז געווען אומשטאַנד צו געווינען נאָר אַ קליינע גרופּע פון איהרע אויסערשט-אָפּגעלאַזענע אַנהענגער.

ביי אַלע מעגליכע וואהלען איז די לאַגע פון אַ רעגירענדער פּאַרטיי טעכניש גינסטיגער, זי בעזיצט מעהרערע און אַנדערע מעגליכקייטען, ווי די אָפּאָזיציע, און טראָץ דעם אַלעם, זענען אויף 170 ראַטמענער פערהאַן נאָר 16, וועלכע געהען בלויז אונטער דער רעגירונג אין — דאָס איז סימפּטאָמאַטיש.

ווען די זעלבע רעזולטאַטען וועלען אונגעפעהר זיך אַרויסשטעלען אין אַנדערע גרעסערע צענטרען, שטעהט אויף פאַר דער רעגירונג אַ שווער פּראָבלעם. דער נייער סיים וועט וואָרשיינליך אויך בעווייזען די זעלבע רעזולטאַטען, ד. ה. ס׳וועט נישט עקזיסטירען קיין געשלאָסענע מעהרהייט, אויף וועלכער מ׳קען זיך שטיצען.

רעכענען מען זיך מיט׳ן ווילען פון לאַנד, מוז מען אין דעם פאַל אָפּטרעטען, און מאַכען פּלאַץ פאַר אַן׳אַנדער רעגירונג: רעכענט מען זיך נישט מיט׳ן פאָלקס ווילען, איז מען נישט גרייט צו ערפילען דעם וואונש פון דער בעפעלקערונג, ריא צו וואס מאַלט מען וואהלען, ווען מ׳איז נישט זיכער ווי זיי וועלען אויספאַלען?

נעמענדיג אין בעטראַכט זיי דאָזיגע אַלע מאָמענטען, מוז מען קומען צום בעשלוס, אַז די היינטיגע פאַקטאָרען וועלען ערשט דעמאָלס דעצידירען איבער זייערע פּלענער וועגען סיים, ווען זיי וועלען קענען געגוי די אָריענטירונג אין לאַנד, וועט די דאָזיגע אָריענטירונג זיין נאָך זייער וואונש, דאַן קומט אַ נייער סיים; צייגט דאָס לאַנד אַן׳אַנדער שטימונג, וואס געהט נישט אויף דער ליניע פון די רעגירונגס-טענדענצען, דאַן וואָלט געווען אַן׳אַבסורד צו דערלאָזען צו דער אויפלעזונג פונ׳ם היינטיגען סיים. די פאַקטאָרען, וועלכע בעזיצען די מאַכט אין פּוילען, פערהילען זיך אין שווייגען, און אָט דאָס שווייגען בעווייזט אָפּבעסטען, אַז זייערע בעשלוסען וועגען דער אינערן-פּאָליטישער לאַגע זענען נאָך נישט רייף.

ס׳איז זעהר צווייפעלהאַפט צי די נאָהענטסטע טעסיע פון סיים וועט אַרייננברענגען קלאָרקייט אין דער פּאָליטישער סיטואַציע. מ׳מוז אויך נעהמען אין בעטראַכט, אַז די אינטערנאַציאָנאַלע פּאָליטישע לאַגע איז היינט נישט גאַנץ נאָרמאַל. מ׳קען אויפ׳ן האָריזאָנט בעמערקען צייכענס פון אַנוואַקסענדע זעהר וויכטיגע פּאָליטישע פּראָבלעמען, וואָס קענען אויסאיבען זייער איינפלוס אויף דער אינערליכער לאַגע.

אַ שלעכטער פּאָליטיקער איז דער, וואס לאָזט אַרויס פון אַכט די קלענסטע וואָלקענס אויפ׳ן הימעל, וועלכע רעכענט זיך נישט מיט די שוואַנקונג פון פּאָליטישען באַראָמעטער, און וועלכער ווייסט נישט אָט געגוי דעם צוזאַמענהאַנג פון דער אויסערליכער און אינערליכער פּאָליטיק.

די נייעסטע פערפומען
רעקלאַם בילינ!
קרעמען, טואַלעט-זייפען, קאָלנישע וואַסער, קאָסמעטיק, פודער היגיען, קאָסמעטיק און אנדערע
צו האָבען אין די בעסטע אַפּטייקן און פּאַרפיומעריען
Perfumerja DRUKIER
Zawadzka 11
פאַר אנגראָסיסטען — ראַבאַט!
בעמערקונג: פודער קאָסמ: און הגיענאַ אויף געוויכט

מיין נאָטע / פעליעטאָניסטיש / פון א. שאַרפּצינגעל

לאָמיר זיך אַביסעל אַדורכגאָמעוען! מיר האָבען שוין לאַנג, צווישען זיך, נישט גערעדט אויפ׳ן נאָטע-לשון. אַדורכשמועסען זיך, גלאַט אַזוי אין דער וועלט אַריין, האָט נישט קיין שום טעם, עס האָט נישט קיין רייץ און ס׳האָט נישט קיין צוציהונג פאַר דער ברייטער עפענטליכקייט.

רעדט מען אָבער בלשון נאָטע, — שטעלט זיך אַלץ אויף די פיס.

געוואַלד, אַ נאָטע פליהט! גאָפּט מען און מען גלאָצט, וואָרום נאָך אַ נאָטע, שלעפּט זיך שטענדיג עפּיס נאָך. רעש׳ט זיך, נישט אַזוי ווייט וועגען דער נאָטע, ווי וועגען דעם נאָכשלעפּעניש..

פון אַזאַ נאָכשלעפּעניש מאַכט זיך אַמאָל אַ גאַנצער יריד און עס ווענדט זיך פאַקי ווי אַזוי אַ יריד שטעלט זיך... האַלטען מיר, הייסט עס, קרוב אַ יריד? ווי מיינט איהר, נישט אַזוי?

מיר לעבען דאָך אין די נאָטעס-טעג. און אין די טעג פון דער פליה-עפּידעמיע. — פליהט עס!

פליהט לינדענבערג, פליהט טשעמבערלען, פליהט לצווין, פליהען אויך נאָטעס.

אויב עס האַלט שוין יאָ אַזוי-ווייט, טאָ לאָמיר זיך אַדורכנאָטעווען. איך וועל אייך שיקען אַ נאָטע, און איהר וועט מיר צוריקשיקען, וועט זיך די וועלט אָפּשטעלען קוקען אויף אונז.

צוליינען צום עסק וועלען מיר שוין זיכער נישט. סיידען מען וועט אונז קוקען אויף די הענד... דאָס, זעהט איהר, וועט נישט גוט זיין.

פערגרעספערען וועט נישט שאַטען זיך אַדורכצוואַרפען מיט נאָטעלעך. מיר האָבען אַ בריה גאָרנישט אויסצו זיין.

איך דערלאַנג אייך אַ נאָטע, איהר וואַרפט מיר צוריק אַ נאָטע. צוליב וואס? זייט נישט קיין שוטה! צווישען אַ פריינט מיט קאָן מען זיך שוין אויסגעפונען.

איך האָב אייך נישט, לאָמיר זאָגען, מכבד געווען מיט קאַרשען — רוק איך אייך אונטער אַ נאָטע.

איי, עס איז דאָך איצט נישט די צייט פון קאַרשען, פון וואַנען זאָל איך נעהמען פאַר אייך קאַרשען? דאָס איז דאָך די מעשה!

זעה נאָר דעם חכם! אויב עס זאָל איצט זיין די צייט פון קאַרשען און איך זאָל אייך קאָנען געבען קאַרשען, וואָלט איהר דאָך מיר קיין נאָטע נישט נעדאַרפט געבען.

אין אַ נאָטע זאָלט איהר וויסען זיין, מוז מען זיך טשעפּען צו דעם, וואס איז נישט בנמצא.

האָסטו נישט קיין קאַרשען, טאַ נאַדיר אַ — נאָטע. אַזוי דאַרפט איהר טון.

וועל איך דאָך שרייען:

— ס׳פּייסט פון וואַנען זאָל איך פאַר אייך נעהמען קאַרשען, אַז עס איז גאָר איצט נישט די צייט פון קאַרשען, עס איז גאָר איצט די צייט פון ראש חודש-רעטעכלעך. דאַרפט איהר מיר ענטפערען:

— אָבער אַ נאָטע האָט איהר דאָך, טאַ שיקט מיר אַ נאָטע, וועל איך אייך ענטפערען מיט אַ צווייטע נאָטע.

וועל איך אייך נישט ענטפערען אויף דער צווייטער נאָטע, וועט איהר זיך גרייטען מיט אַ דריטע נאָטע.

מיט איין וואָרט, עס וועט זיין היימליך. און דער עיקר, דאַרפט איהר וויסען זיין, געהט דאָך אין דער היימליכקייט

זאָל זיין היימליך אין וועלטעל.

עס איז דאָך אַזוי אומעטיג, לאָמיר זיך אַביסעל אויפהייטערען. לאָמיר זיך אַדורכנאָטעווען.

איהר ציטערט פאַר אַ נאָטע? זייט נישט קיין ווי זאָגט מען עס. וואס האָט איהר מורא? מען שיסט דאָך נישט! אַ נאָטע איז דאָך נישט קיין באָמבע!

נאָך אַ נאָטע קאָן זיך הערכסטענס נאָכשלעפּען אַ באָמבע, אָבער די נאָטע גופא נאָהט אַליין.

קורץ איך שיק אייך אַ נאָטע און איהר דאַרפט זיך גרייטען מיר צו ענטפערען. אויב נישט מאַכט איהר קאַליע דאָס גאַנצע שפּיל.

מיין נאָטע צו אייך וועט זיין רעדאַגירט אויף אַזאַ אופן און מיט אַזאַ אינהאַלט:

„צו דעם און דעם, דאָ און דאָ!

איהר ווייסט דאָך מן הכתם, וואָסערער פרידליכער מענש איך בין, איך האָב זיך קיינמאָל נישט ליב צו קריגען; איך בין דער גרעסטער שונא פון אַרומקריגען זיך; וואו מען קריגט זיך, פון דאָרט ענטלויף איך; אַזעלכער בין איך שוין! מען וועט מיך נישט איבערמאַכען, איך מייד אויס קריגערייען.

אין איצטיגען פאַל זענט איהר אָבער בעגאַנגען אַזאַ אונטאַקטישען שריט בנוגע מיין פּערזאָן, וואָס ברענגט מיך אַריין אין גרויס גרימצאָרן. הגם, ביבע בין איך אַ מענש נישט קיין בייזער.

פאַר וואס האָט איהר דאָס געטון?

איך זעה בעשיינפערליך, אַז מיט אייער הענדלונג זענט איהר אויסען געווען צו שעדיגען מיין פּערזאָן, דערויף האָב איך בענוגיע בעוויזען, פון וואַנען קען מען צו מיר בעווייזען? וואס איז דאָס אייער עסק? איך קוק אַריין אין אייער טעפּעל? טאָ שטעקט נישט אַריין אייער נאָז ווי מען דאַרף, און נאָך וואָס איז מיין, איהר ווייסט שוין אין וואָס.

געהערט אַ מעשה! איהר האָט געמיינט, אַז איך וועל פערשווייגען? האָט איהר דאָס מאָל נישט געטראָפען!

איך פערלאַנג פון אייך ערקלערונגען! פאַר וואס האָט איהר מיין פלימעניק אַרויסגעוואָרפען? איהר ווייסט, ווי איך שטעל זיך פאַר ווי איך קאָן אייער אונפערשעמטען כאַראַקטער, זיך מאַכען שאַמעוואַטע, בכן איהר ווייסט גאָר נישט פון אַזאַ פלימעניק. און אַז דאָס אַרויסוואַרפען, איז גאָר קיין אַרויסוואַרפען נישט געווען.

איך פערשטעה זיך אויף אַזעלכע אָנשטעלעניש. איך וועל דאָס נישט פערשווייגען!

איך פאָדער פון אייך, אין משך פון אַזאַ און אַזאַ טערמין, מיר אַרויסצוגעבען דעם שולדיגען. אַנדערש וועל איך זיין געצוואונגען צו לאָזען אין גאַנג מיין גאַנצען גרימצאָרן. איהר וואָלט שוין געמעגט וויסען, אַז מיט מיר טאָר מען זיך נישט שפּילען, איך בין אַ גרויסער כעס׳ן. אדרבה, פּרובט נאָר נעגען מיר מורד-צו זיין, איך וועל אייך דאַן צורייבען ווי אַ כריינדעל און צורייסען ווי אַ הערינג!

איך וועל נישט לאָזען זיך שנעלען אין נאָז.

איהר מעגט וויסען זיין אַז איך בין קריגעריש געשטימט.

נעמט דאָס אין אכט און פיהרט אויס מיין פערלאַנג.

מיט גרויס כבוד
אייער פרידליכער
דער און דער".

אָט אַזאַ נאָטע, וועל איך אייך צושיקען. איהר דאַרפט מיר צוריקשיקען אַ נאָטע, וועל איך שיקען אַ צווייטע נאָטע, אַזוי כסדר און כסדר.

דערווייל וועט די וועלט גלאָצען אויף אונז און עס וועט ווערען היימליך.

זאָל זיין היימליך אין וועלטעל.

טענות צו ארץ־ישראל /

פון

ש. טשערנאָוויטש

(ספּעציעל פאַר'ן "נייעם פאָלקסבלאַט")

ס'איז נישט פאָרגעקומען קיין פאַר־ענדערונג אין פּויליש־יודישען סדור: מען זאָגט נאָך אַלץ "ולירושלים עירך ברחמים תשוב" און "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". מען וויינט נאָך אַלץ אויף "ומפני חטאינו". און דאָך איז עפּעס אַ שנוי פאָרגעקומען. אַנ־שטאָט די טענות צום רבונו של עולם און צו זיך אַליין, פאַר וואָס מיר האָ־בען טויזענדער יאָהרען זיך פאַרנומען מיט ז אָ ג ע ן און נישט מיט טון ווע־גען צוריק ערוואַרבען אונזער פרייהייט אין אונזער לאַנד — האָבען מיר טענות צו ארץ ישראל.

ווער האָט דען נישט קיין טענות? יודען וועלכע זענען אין ארץ־ישראל געוועזן און נישט מצליח געוועזן; קרובים פון די דאָזיגע יודען און בעקאַנטע, וועלכע לייגען צו אַביסעל שקרים צו די גוזמות וואָס יענע האָבען דערצעהלט; סתם יודען לעדיגגעהער, וואָס ווילען זייער איינענעם געוויסען בערוהיגען; קאַרגע יודען, וואָס פאַר'ן זיך אָפּ פון אַ גראָשעל געהמען אין קרן היסוד, קרן קימת, שקלים, און אַנדערע ציוניסטי־שע אָפּצאָהלונגען צוליב דעם "פּרינציפּ" — אַ, ס'איז אַ גלענצענדע זאַך נישט צוגעבען "פּרינציפּיעל"! — און ווער עס האָט נאָר גאָט אין האַרצען, דער גיט נישט.

וואָס האָט ארץ ישראל די יודען גע־געבען, מעהר ווי זיי איהר?

פון די זעקס און דרייסיג טויזענד יודען, וואָס זענען אָנגעקומען אין יאָהר 1925 אין ארץ ישראל, פון דעם 21 טוי־זענד פון פּוילען, האָבען אַ טייל גע־מוזט צוריקקעהרען, נישט קענענדיג זיך איינאָרדנען. הייסען הייסט עס, אַז מען האָט זיי אָבגענאַרט. די ציוניסטען האָבען כמעט דרייסיג יאָהר געפּרומ־פּערט מכח די גוטיגקייט פון אַ יודי־שער היים, וועגען די נצחונות פון אונ־זער אַרבייט. האָבען זיי, די לייכטגלוי־ביגע, זיך געלאָזט אָנרעדען, געקומען אין לאַנד און פאַרלאָרען געלט און "אָנגעבערענט".

מילא, מכח פאַרלירען געלד דאַרפען מיר מיט אייך, פּוילישע יודען, קיין סך נישט שמועסען. איהר ווייסט דעם טעם. איהר האָט אָט דעם מין, וואָס הייסט געלד בעגוזג פאַרלירען פאַר דער צייט פון גראַבסקי'ס רעגירונג ביז היינט. אויך איצט איז זיך מתחכם די ליבעראַלע רעגירונג אונטער דעם שליי־ער פון פאַרשידענע שטייערן אויסצו־ליידיגען אייערע קעשענעס. און דאָך האָט איהר צו פּוילען קיין טענות נישט ווי ס'האָט נישט קיין טענות אַ יוד וואָס וואַנדערט אַרויס אין אַן אַנדער לאַנד און איז נישט מצליח. קיין קאָנ־קרעטען מאַכט ארץ ישראל אויך נישט און קיינער פאַרשפּרעכט נישט קיין גוט לעבען. ס'איז אַ מזל זאַך, און צום מזל — אַ געלד־זאַך, אַ טאַך־קענעניש כבה, און נאָך אַנדערע עקאָנאָמישע גרונטען דיקטירען דעם גליק מיט'ן אומגליק. די סבות פונ'ם קראַך פון דער פערטער עליה זענען שוין גענוג אויס־געפאָרשט געוואָרען און איך וועל זיך נישט אָפּשטעלען אויף זיי ספּעציעל. ס'איז גענוג צוצושטעלען די אונגעלונ־גענע בעזעצטען לויט איינינע קאַטע־גאָריעס: 1) אַ טייל וואָס האָבען זיך געגרינדעט אָהן דעם געהעריגן קאַפּי־טאַל און אָהן די נויטיגע פאַך־קענט־נישען 2) אַ טייל האָבען זיך נישט צו־געפּאַסט צו די בעדינגונגען אין לאַנד, צו די פאָדערונגען פון מאַרק און האָ־בען געבראַכט אין ארץ־ישראל די פּוי־לישע עקאָנאָמישע געזעצען און בע־דינגונגען, וועלכע זענען צו ארץ־ישראל נישט צוגעפּאַסט. 3) אַ טייל יודען האָבען זיך פאַרשפּעקולירט מיט פּלעצער אָהן הייזער, פאַרגעסענדיג זיך, אַז אין ארץ ישראל האָט גאָרנישט געמאַכט אַזעלכעס, און אין תל אביב אי־בערהויפּט — נישט קיין געלד־גרובער האָט מען ענטדעקט, נישט קיין אַנדערע רייכטימער — וואָס זאָל געבען אַ בערעכ־טיגונג אַן איבערגעטריבענער אימיגראַציע. 4) אַנדערע האָבען געמיינט איבערצו־טראָגען אין ארץ־ישראל די וויגט־גע־שעפטען, וועלכע האָבען דאָרטען אַב־סאָלוט קיין פּלאַץ נישט. 5) די ציוניס־טישע אינסטיטוציעס זענען נישט גע־ווען צוגעגרייט צו אַזאַ אונגעריכטער אימיגראַציע און האָבען נישט געהאַט קיין בענוגענדע געלד־מיטלען פאַרצו־בערייטען אַ היפּאָטעקען־באַנק פאַר די הייזער־בויער, אַן אינדוסטריע באַנק פאַר פּוחים א. אַז. וו.

ס'איז אָבער קלאָהר, אַז אַלצנפאַלס האָט דאָס פּוילישע יודענטום נישט קיין גרונד צו וואַרפען זיך בגנגע צו ארץ־ישראל צווישען היץ און קעלט, און אַרויסווייזען אויפ'ן אַ טערמאָמעטער אַ קוועק־זילבער־שטימונג: אָדער כאַפּען הקפל־פּעקל און לויפען העדרום פענ־דום אין ארץ ישראל, נישט קוקענדיג אַהינטער און פאָראויס, נישט זעהענדיג וואָס דאָרטען קומט פאָר, אין אַ בהלה־שטורם, וואָס האָט זיין גלייכען נישט אין דער לעצטע עפּאָכע. אָדער בע־שמוצען אַלץ וואָס איז מיט ארץ־ישראל פאַרבונדען און נישט וועלען הע־רען דעם נאָמען פון דעם לאַנד.

קען מען איבערהויפּט אויסרעכענען אויף הצלחות תכף ומיד, ווי מען קומט אויף אַ נייעם פּלאַץ? דערצעהלען אייך דען נישט די בעריכטען פון די אַמע־ריקאַנער מיליאָנערען, ווי אַזוי קליינע מענשעלעך האָבען זיך אָנגעאַרבייט, ווי אַזוי פון שיך־יונגלעך אָדער ציי־טונג פאַרקויפער זענען געוואָרען מולטי־מי־ליאָנערען? ארץ־ישראל איז אין דער הינ־זיכט ווי אַמעריקאַ. איהר ווייסט נאָר פון די וואָס האָבען נישט בעגליקט, אָבער צווישען די צעהנדליגע טויזענדער, וואָס זענען אין לאַנד פאַרבליבען ווערט איהר געפינען זעהר פיל, וואָס האָבען מצליח געווען דאַנק זייער געדולד, אויס־דויער און איבערגעגעבענעם חלוצים־גייסט צו ארץ־ישראל.

דערמאָנט זיך, צום בייספּיל, די היס־טאָריע פון די ביל"וניר און די ערש־טע קאָלאָניסטען. פּתח תקוה'ער פּיאָנע־רען האָבען זיך מיט פופציג יאָהר צו־ריק בעזעצט אויף דעם אָרט, וואו, לויט דעם אַראַבישען שפּריכוואָרט, האָט אַפילו אַ פויגעל נישט געקאָנט דורכפליהען און נישט אַראָבפאַלען. דאָס איז געווען אַ טויטען־טאָל. די זומפּען האָבען פון זיך אַרויסגעגעבען שרעקליכע ריחות און פאַרגיפטעט די לופט. די חלוצים האָבען זיך אָבער איינגעקעמפט און פון פּלאַץ נישט אָפּגעטרעטען. און היינט זענען די פּתח תקוה'ער קאָלאָניסטען די רייכסטע אין גאַנצען געגענד. אין דער קאָלאָניע און אין איהר אומגעגענד זע־צען אויף אַ שטח פון דרייסיג טויזענד דונאָם צעהן טויזענד נפשות, דערביי לעבען 6500 אויפ'ן חשבון פון די 3500 נפשות קאָלאָניסטען, וועלכע האָבען אַ יעהרליכע הכנסה פון איבער 200 טוי־זענד פונט. ווען די דאָזיגע קאָלאָניסטען וואָלטען גלייך נאָך די ערשטע צוויי דריי יאָהר געמאַכט דעם באַלאַנס פון די לעבענס און געלד וואָס זיי האָבען פאַרלוירען — וואָלטען זיי, פאַרשטעהט זיך, צו דער איצטיגער לאַגע נישט געקומען.

אָדער נעהמט חדרה, איבער אַ העלפט פון דער בעפעלקערונג איז די ערשטע יאָהרען זענען פון פיבער אויסגעשטאָרבען. איך קען אַ פאַמיליע, פון וועלכער זעקס מיטגלידער זענען אין די ערשטע יאָה־ען געשטאָרבען און נאָר איינער איז פאַרבליבען. און ווען די דאָקטוירים האָבען פאָרגעלייגט די קאָלאָניסטען צו פאַרלאָזען דעם דאָזיגען פּלאַץ, אַלס אַ געפעהרליכער נעסט פון מאַלאַריע, האָבען זיך די קאָלאָניסטען אויפגעקליבען אין שוהל און ביי אַ ספר תורה געשוואוירען, אַז זיי וועלען דעם פּלאַץ נישט פאַרלאָזען. און זיי האָבען אויסגעפיהרט, היינט, נאָך 35 יאָהר, איז חדרה איינע פון די גליקליכסטע און רייכסטע קאָלאָניעס. זי בעזיצט אַ שטח ערד פון 50 טויזענד דונאָם. זי עקספּאָרטירט ביז 1200 וואַגאָן פּרוכ־טען און תבואות און איהר ישוב פון 1500 נפשות האַלט אויס אַלע איינריכ־טונגען פון דער קאָלאָניע, לעבט רוהיג אין שפע, זיכער און פערמעגליך.

און ווען גדרה'ער קאָלאָניסטען, די ערשטע ביל"וניר אינ'ם פערוואָרפע־נעם פיינדליך־געשטימטען אַראַבישען דאָרף קאַטרא, וואָלטען אויפ'ן דריטען יאָהר געמאַכט חשבונות, וואָלט זיי גע־וויס נישט געלונגען אין האַלב־הונגער צו וואַלגערן זיך אָהן הייזער, אָהן שטאַלען, אין קעלט און היץ, און שרעק פאַר אָנפאַלן, אָהן פּערספּעקטיוון, פאָרטצוזעצען זייער אַרבייט. און די קאָלאָניסטען פון יבנאל און בית גן, פון מנחמיה און סעדזשערא און גליל התחתון האָט אודאי נישט געלונגען צו האַלטען טאָג־טעגליכע מלחמות אויף יעדער שפּאַן ערד און ליידען פון די שלעכטע גרעטענישען און אָפּקומען מיט האַלב הונגער. צו דעם האָט מען נאַטירליך, געדאַרפט האָבען קודם כל אמונה אין דער זאַך, וועלכער מען האָט זיך איבערגעגעבען, אַ בטחון אין דער צוקונפט, און דער עיקר — אַ פּשוט־ען לאָגישען חשבון, אַז גלייך ווי מען קומט פאַלען נישט קיין טייבעלעך אין מויל, אַז קיין זאַך ווערט נישט געבאָ־רען אָהן חבלי לידה, אַלץ מוז האָבען קרבנות, אפילו צום גן עדן קען מען נישט צוקומען, וואו מען געהט פרי־הער נישט דורך די שבעה מדורי גיהנום.

און ווער ס'האָט נישט קיין געדולד און ווער עס זעהט אין ארץ ישראל אַן אַלאַסקאַ, וואָס מוז באַלד געבען געלד און פּרנסה־ווערט, נאַטירליך, ענטוישט. זענען דען ווענינ מענשען ענטוישט געוואָרען אויך אין דער זעל־בער אַלאַסקאַ, געפונענדיג דאָרטען אַנשטאָט געלד־קערנער — הונגער און נויט. האָבען דען ווינציג יודען פאַר־לוירען געלד, אין די מיליאָנען דאָ־לאַר'ס, אין פלאָרידאַ נאָך מיט צוויי יאָהר צוריק? נאָר ניו־יאָרקער יודען אַליין האָבען פאַרלוירען ביז 300 מיליאָן דאָ־לאַר.

נאָר אין ארץ ישראל טאָר מען נישט פאַרלירען, ארץ ישראל מוז זיין תמיד אַלרייט. זי מוז זיין אַן ארץ זבת חלב ודבש. וואָס האָט איהר אָבער געטון, יודען, אום די מילך מיט די האָניג אָנצוגרייטען?

———

PIEGI
plamy i wątrobiane radykalnie usuwa krem i mydło
LESCHNITZER'A

אָריגינעלע פּרעפּאַראַטען פון דער מאַהרען־אַפּטיק ברעסלוי. צו בעקומען אין די אַפּטיי־קען און סקלאַד־אַפּטעקשנעס. קרעם זל. 3.15 זייף זל. 2.30 וואו ס'איז נישט צו בעקומען. צו ווענדען זיך דירעקט צו

Aptekarz Drancz i S-ka Bielsko

בית־ספר עממי עברי מעורב

בן שבע מחלקות ע"ש שלום־עליכם

של החברה ליסוד בתי־ספר עממים וגני ילדים עבריים בלודז

7־קלאַסיגע העברעאישע קאָעדוקאַציאָנס־עלעמענטאַר־שולע

אויפ'ן נאָמען פון **שלום־עליכם.**

איינשרייבונגען פון יונגלעך און מיידלעך פון 6 ביז 13 יאָהר ווערען אין אַלע 7 אָבטיילונגען; אָנגענומען טעגליך פון 9 ביז 2 מיטאָג אין קאַנצעלאַריע פון דער שולע, **פּאָלודניאָוואַ 11**, פראָנט, 1. שטאָק.

דער פּראָגראַם פון דער שולע נעהמט אַרום אַלע געגענשטענדע פון די אַלגעמיינע מלוכה'שע שולען, ווי אויך יודישע למודים, ווי: העברעאישע שפּראַך, תנ"ך, יודישע גע־שיכטע, תלמוד און פּלעסטינאָגראַפיה. דאָס ענדיגען פון דער שולע ערמעגליכט דעם אַריינטריט אין דער 5. גימנאַזיאַל־קלאַס פון די יודישע גימנאַזיעס.

562

צי וועלען מיר שטערען פונדערווייטען,
און לאָזען פאַלען דעם יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט?

דעם 24 טען מערץ איז געוואָרען צוויי יאָהר, זייט אַ הייפעל "היץ־קעפּ" אין ווילנע האָבען זיך מיט עכטער ווילנער עקשנות און יודישער קשה־עורף'דיגקייט גענומען צונויפצוזאַמלען די צעזייטע און צעשפּרייטע גייסטיגע אוצרות פון יודישען פאָלק און זיי צונויפקלייבען אויף איין אָרט.

אין משך פון די צוויי יאָהר האָבען די ווילנער געטון זייער אַרבייט בשתיקה, אָהן רעש, אָהן טומעל, ווי עס פּאַסט פאַר אַזאַ גרויסער און פאַראַנטוואָרט־ליכער אַרבייט. משמעות די ווילנער אַליין, האָבען נישט געגלויבט אין דעם ערפאָלג פון זייער "אונטערנעהמונג" און דעריבער אפשר האָבען זיי נישט געוואָלט אַרויסטרעטען בפומבי מיט קולות וברקים, ווי דאָס וואָלטען אפשר געטון צעהנדליגער אַנדערע קולטורע־לע אָדער געזעלשאַפטליכע אינסטי־טוציעס.

נו, האָבען זיך אָבער אין משך פון דער צייט אָפּגערופען הונדערטער מיט־העלפער פון כל תפוצות ישראל. אין קליינע צונויף אין העלפען, יעדער מיט וואָס ער קען, כדי בויען דעם גרויסען בנין — דעם יודישען וויסענשאַפטליכען אינ־סטיטוט, אַזוי אַז ער איז שוין אַ פאַקט, וועלכער קען זיך אויסווייזען פון צייט צו צייט מיט זיינע ידיעות — אָט מיין דין וחשבון פון זייער טעטיגקייט.

די לעצטע ידיעות אָבער האָבען אונז געבראַכט זעהר נישט קיין פרעהליכע בריוען:

דער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט הינקט אונטער מאַטעריעליש... די גע־ביידע וואַקעלט זיך... מ'שטיקט זיך אין צוויי ענגע צימערלעך, אָנגעלעגטע מיט מאַטעריאַלען, מיט פאָלקס־אוצרות, ס'איז נישטאָ קיין אָרט, וואו זיך אַהינצולייגן און אויף קיין לאָקאַל איז קיין געלד נישטאָ... די מאַטעריאַלען וואַרטען אויף אַ תיקון, מ'דאַרף זיי סאָרטירען און אַרויסגעבען — עס איז אָבער קיין געלט נישטאָ...

אַז דער דוחק איז דאָרט שטאַרק, קען מען זיך אָנשטויסען פון דעם אַליין וואָס די בעשיידענע און בעהאַלטענע ווילנער האָבען געקענט ביי זיך פועל'ן, זיך צו ווענדען מיט אַן אַפּעל צו דער יודישער געזעלשאַפט.

וואַרשאַ האָט געטון, האָט אָנגעהויבען אַן אַקציע צו זאַמלען פאַר'ן אינ־סטיטוט; די ערשטע רשימה פון די וועלכע האָבען זיך בעטייליגט, איז שוין פאַרעפענטליכט געוואָרען אין לעצ־טען נומער "ליטעראַרישע בלעטער", און עס איז צו האָפען, אַז אויך להבא וועט וואַרשאַ נישט בלייבען אַ גלייכ־גילטיגער צוקוקער און זעהן מיט אַלע כוחות, אַז כמעט די איינציגע יודישע וויסענשאַפטליכע אינסטיטוציע, זאָל זיך, ווי עס איז דערהאַלטען.

און מיר, לאָדזער, מיר וועלען שווי־גען?

צי וועלען מיר טאַקי גאָרנישט צו־טון קיין האַנד צו דער דאָזיגער גרויסער אַרבייט, צי וועלען מיר זיך נישט פאַר־שרייבען אַלס מיטגלידער, אָדער לכל הפחות זיך בעשטייערען מיט אַ געוויי־סען סכום לטובת דער איינציגער יודי־שער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוציע, וועלכע האַלט ביים איינפאַלען?

צי וועלען מיר טאַקי לאָזען אונ־טערגעהן?...

יוסף זעלקאָוויטש.

Dr. W. ŁASKI

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען

נעהמט אָן ווי יעדעס יאָהר פון 1 יוני אין

CIECHOCINEK

1־טע אָרטאָדאָקסישע 7־קלאַס. טעכטער־שולע

"בית־יעקב"

צעגעלניאַנאַ № 24. — צעגעלניאַנאַ № 24.

צום נייעם שול־יאָהר עפענען מיר — אויסער די 7־קל. לויט פּראָגראַם פון פּאָווש. שולע — אַ

4־קל. האַנדעלס־און־ווירטשאַפטס־גימנאַזיום

שכר־לימוד איז די ערשטע 4 קל. a און b זענען 30־45 זל. אַ קוואַרטאַל.

ביי דער שולע עקזיסטירט אַ פרעבעל־אָבטיילונג פאַר קינדער פון 4—7 יאָהר.

עס ווערען אויך געעפענט בוכהאַלטעריע־ און האַנדעלס־קורסען, ווי אויך "בית־יעקב"־קורסען פאַר דערוואַקסענע.

781 די לייטונג.

צווישען אייגענע

די מורא פאר דער טויטער קאנקורענץ

פון

ש. י. סטופניצקי

מיר לעבען אין א צייט פון פערביטערטער קאנקורענץ. אויף אלע געביטען פון ארבייט איז דער אנבאט גרעסער ווי די נאכפראגע. אין אלע לענדער ווייס מען פון ארבייטסלאזיקייט, עמיגראציע אדער שוץ פאר עמיגראציע; מען האט מורא פאר נייע מענשען, פאר פרישע הענט און אפענע מיילער, וואס וועלען פערשלינגען, וואס וועלען אויפעסען דעם כזית ב ויט, וואס איז דא אין לאנד.

דאס איז אבער אלץ גערעדט געוועזען פון מאטעריעלער פיזישער ארבייט. אויפ'ן פעלד פון האנדארבייט און עוסק מלאכה האבען מענשען מורא אייגער פאר'ן צווייטען, ציטערן פאר דער קאנקורענץ. דאגעגען אויפ'ן געביט פון גייסטיגען וויסענשאפטליכען און קינסטלערישען שאפען, האט מען פאר קיין קאנקורענץ קיין מורא נישט געהאט. דער ארטיקעל, די גייסטיגע שאפער זענען געוועהנליך אזוי ווייניג געווען און נאך ווייניגער געוואקסען, אז מען האט קיין מאל נישט געקענט זיך בעקלאגען, אז דער ארטיקעל איז צופיל פערטרעטען און מען מוז זעהן האמעווען, אפהאלטען דעם צושטראם פון נייע טאלענטען.

אויף דעם געביט האט געגאלטען אונזער אלטער כלל: יגדיל תורה ויאדיר. וואס מער אלץ בעסער. און דערפאר האט מען געשטיצט, געצערטעלט און געפלעגט דאס פעהיגע קינד, בעשטימט סטיפענדיעס פאר דעם ארימאן, אדער בעזארגט סטודענטען, געשאפען אקאדעמישע היימען, געגעבען פערשיעדענע פריוויליגיעס דעם יונגען טאלאנט, אלץ כדי ער זאל קענען ענטוויקלען און מעגליכסט גוטע בעדינגונגען זיינע פעהיגקייטען און ברענגען שפעטער נוצען דער געזעלשאפט, דעם פאלק דער מענשהייט.

„דער גייסט האט נישט קיין מורא פאר קיין קאנקורענץ!" — דאס איז דער כלל וואס האט געגאלטען און גילט נאך עד היום אפיציעל אין דער וועלט אויפ'ן געביט פון גייסטיגער ארבייט. הערשט א פאקטישע סאלידארימעט. אויב אין לאנד אין א געוויסער שפראך בעווייזט זיך א טאלענט, א נייער שטערן געהט אויף, בעאיילען זיך די קאלעגען דערפון גלייך מודיע צו זיין זייער עולם, מען זעצט דאס ווערק איבער אויף דער היימישער שפראך, מען שרייבט רעצענזיעס און מען מאכט רעקלאמע דעם גליקליכען געבענשטען ברודער. אויב מען איז אפשר מקנא, איז עס די קנאת סופרים, וואס פערמערט און פערגרעסערט די חכמה, ווייל מען פלייסט זיך איהם נאכצופאלגען און אפשר נאך גאר איבעריאגען

און נישט בלויז ביים לעבען זארגט מען און מען שיצט דעם טאלאנט, נישט נאר, וואס אין אלע קולטור-לענדער ווערט דאס גייסטיגע אייגענטום געשיצט. דאס רעכט אויף איבערזעצען, איבערצודרוקען בלייבט אין רשות פון מחבר און ער בעקומט א געוויסע בעלוינונג פאר'ן רעכט איבערצוזעצען זיין ווערק אין א פרעמדער שפראך, נאר אפילו נאכ'ן טויט ווערט אנערקענט דאס רעכט אויפ'ן גייסטיגען אייגענטום. אויף ליטעראַרישע ווערק גילט דאס רעכט פון אייגענטום ביז 30 יאהר, פאר מוזיק-ווערק ביז 50 יאהר נאכ'ן טויט פון מחבר. דערמיט איז מען אבער נאך נישט צופרידען. אין דער לעצטער צייט, פירט זיך א שטארקע אגיטאציע, דאס רעכט אויפ'ן ליטעראַרישען אייגענטום זאל פערלענגערט ווערען ביז 50 יאהר. די ליטעראטען פאדערן און די פערלעגער זענען געגען. עס געהט א קאמף צווישען צוויי אינטערעסען-גרופען און מען קען האפען, אז די ליטעראטען וועלען מנצח זיין און די אפעטיטען פון די פערלעגער, וואס ווילען מעגליכסט לענגער עקספלאאטירען זייער קרבן, וועלען דאסמאל ווערען אביסעלע איינגעצוימט.

זעהענדיג די אחדות צווישען די גייסטיגע ארבייטער, זייער איינשטעלען זיך פאר דאס הייליגע רעכט פון אייגענטום פון זייערע לעבעדיגע און אפילו טויטע קאלעגען, האט מען זיך געקענט פרייען. אבער מאקע אין הארצען האט אביסעל געפרעסט א פערדרוס, עפעס ווערט דער גייסט און זיין ווערק די גייסטיגע שאפונג, צופיל מאטעריאליזירט, עפעס האט מען אמאל געהאט א גאר אנדער מיינונג פון גייסט און זיינע קינדער, עפעס אמאל האט מען גארנישט געפאדערט קיין בעלוינונג פאר דער ארבייט. אדרבה, מען האט עס געהאלטען פאר א בעליידיגונג פאר דעם גייסט, ער זאל פאר זיין שאפען זיך לאזען בעצאלען און עס איז געזאגט געווארען, די תורה פאר קרדום לחפר בה. אין יענע צייטען האט מען נישט נאר נישט דערווארט קיין שכר פאר אזא מין ארבייט, נאר מען האט אפילו דעם נאמען אוועקגעשענקט - א צווייטען. מיר האבען פסיידא-ליטעראטען, וואס האבען צוגעשריבען זייערע ווערק אלע בערימטע מחברים, כדי דער עולם זאל זיך מיט זיי אינטערעסירען; מיר האבען פסיידא-אריסטאטעלעס - שריפטען און פסיידא-פלאטאס און אפילו, אין דער אלטער העברעישער ליטעראטור זענען דא אזעלכע בעשיידענע, עניות'דיגע ליטעראטען...

פונדעסטוועגען האט דער פאקט, וואס מען נעמט זיך אזוי אן פאר'ן רעכט פון גייסטיגען שאפער און שפייזער געקענט ארויסרופען א געוויסע בעפרידיגונג. אז מען לעבט אין א תקופה פון מאטעריאליזם, ווען אלץ ווערט געמאסטען און געציילט אויף דאלארען און פונטען, פארוואס זאל ער גאר עפעס ארבייטען אומזיסט? און אויב מען אנערקענט שוין יא פריוואט-אייגענטום אויף גייסטיגע שאפונג, זאל זיך כאטש עס לוינען און זאלען אויך קינדער געניסען פון דער מיה און ארבייט, וואס זייער פאטער האט געלייסטעט!

אזוי האב איך מיר געטראכט און געווען צופרידען. עס איז מיר אבער בעשערט צו דערלעבען א ביטערע ענטוישונג. עס ווייזט זיך ארויס, אז די אחדות צווישען די שרייבער, זייער פערלאנג צו פערלענגערן דאס רעכט פון טויטען מחבר נעמט זיך צום טייל גארנישט מאהבת מרדכי, נישט פון גרויס ליבע צום שאפער, נאר פון מורא פאר קאנקורענץ. א סך ארגומענטען האב איך געלייענט פאר און געגען דעם פערלענגערן דעם שוץ-רעכט אויף ליטעראַרישע שאפונגען. די מאטיווען זענען מעהר אדער ווייניגער הומאניטערע, קולטורעלע, אלץ ארגומענטען וואס זענען טויזענט מאל געווארן געזאגט און טויזענט מאל געווארן אפגעפרעגט. און אט איז איינער ארויסגעטראטען מיט א בעגרינדונג פון דער פאדערונג און די בעגרינדונג האט מיר אימפאנירט: מען מוז דערום פערלענגערן דעם רעכט פון מחבר מעגליכסט לענגער, לכל הפחות אויף 50 יאהר נאך זיין טויט, כדי ער זאל נישט קאנקורירען מיט די לעבעדיגע חברים..

אין דער לעצטער צייט, ווערט געזאגט אין דער בעגרינדונג זענען אין דייטשלאנד פריי געווארן א סך ווערק פון האלבע און גאנצע קלאסיקער. די ארויסגעבער האבען זיך א ווארף געטאן אויף זיי. דער ביכער-מארק איז געווארן פערפלייצט מיט ביליגע אויסגאבען און די טויטע מחברים מאכען קאנקורענץ די לעבעדיגע; מען קויפט נישט די נייע ווערק, וואס קאסטען טייער און מען איז יוצא מיט די אלטע קינסטלער און דענקער. אויב מען וועט פערלענגערן דעם שוץ וועהגינסטענס אויף 50 יאהר, וועט שוין די קאנקורענץ נישט זיין אזוי געפעהרליך, ווייל אך א יובל יאהרען געהט אפילו דער בעסטער אויטאר ארויס פון מאדע.

אט דאס זענען איבעריגע און קלארע דבורים; מען האט מורא פאר דער טויטער קאנקורענץ, מען פאדערט דערפאר נישט קיין שוץ פאר'ן מחבר, נאר א שוץ געגען איהם. ער זאל מעגליכסט לאנג בלייבען אומשעדליך און מען זאל קענען פארדינען א שטיקעל ברויט. אויך אין דער גייסטיגער ארבייט הערשט א פנים היינט אנ'איבערפילונג. אויך דא האט מען מורא פאר ארבייטסלאזיגקייט. און אויב מען קען דא נישט איינפיהרען קיין "ביל" געגען די פרעמדע, גייסטיגע קאנקורענץ, ווייל זיי קומען אויפ'ן גייסטיגען וועג און דארפען נישט קיין פאספארטען, קיין וויזעס, מוז מען זיך כאטש בעווארענען קעגען די קאנקורענץ פון יענער וועלט, קעגען די טויטע קאנקורענץ.

אזוי זעהט עס אויס מיט דער קאנקורענץ ביי לייטען. מיר האלטען נאך ב"ה נישט דערביי, ביי אונז דארף מען נישט מורא האבען נישט בלויז פאר דער טויטער קאנקורענץ, נאר אפילו די לעבעדיגע האט מען (במחילה) אין דער ערד. וואס א שטייגער און ווער א שטייגער זאל מורא האבען? שוין זינט צוויי דורות האט זיך ביי אונז כמעט נישט בעוויזען קיין נייער קינסטלערישער טאלענט. מיר האלטען אין איין פראווען „יאהר-צייטען", וועקען די טויטע, ווידער שלום עליכם, אבער פון ווייטער קומט מען נישט א טריט. און בנוגע פובליציסטיק ווייסען מיר גארנישט מ.ט וואס מען עסט עס. פון וויסענשאפט האט מען ביי אונז כמעט נישט געהערט. אין דעם פרט פון ליטעראטור איז ליטעראַרישען שאפען לעבען מיר ברידערליך. מיינס דיינס, זיינס, פרעמדס, וואס איז נפקא מינה? עס בלייבט דאך צווישען אייגענע!

——

ר' לייבעלע תם

פון

ישראל אסמאן

די ווענט און שטעגען פון הימעל זענען פריי און אפען, קלאר און ליכטיג פאר'ן וואגנוואליצער רב. ער קען ארומגעהן אין אלע הימלען אהן א פיזרער, אהן א וועגוויזער. קבלה, זהר, מעשה בראשית, מעשה-מרכבה—אומזיסט א ב-ית, פון דעם ים התלמוד איז דאך שוין אפגערעדט. דארט איז ער פשוט א לו תן, איינער פון די גרעסטע שווימער, בעווייזט אלערליי קונצען און שטיקלעך: שווימט בויך, פלייצע, זייט פענקלעך, נעהט טריט-וואסער, לייגט קלאפטער אהן אנ'איבעריגען שפריץ. לאזט זיך אראפ אונטער'ן וואסער אין די פינסטערע קעלער-בער.

דערפאר אין מילי-דעלמא האט ער נישט קיין צו שטארקע ידיעה. אין די גאסען און געסלעך פון וואגנוואליץ איז ער נישט אזא שטארקער בקי. פערפלאנדושעט דארט און קען אהיים נישט טרעפען. האט מורא אליין ארומצוגעהן. ווייסט נאר דעם וועג און הויז אין בית-המדרש אריין. אין וואגנוואליץ הייסט דער רב: ר' לייבעלע תם. דעם גרעסטען שבח, וואס מ'זאגט איהם נאך איז, אז ער קען זיך נישט אויף קיין צורת מטבע.

וואגנוואליץ איז אנ'ארים שטעדטעל און פוילען. קיין זעהר גרויסע שכירות קען זי קיין רב נישט צאהלען, פונדעסטוועגען וואלט נאר ר' לייבעלע תם אזוי פיל באצאלט, וויפיל מ'וואלט איהם דארט געגעבען, און טאקע געגעבען מיט גרויס תשואות-חן. האט אבער וואגנוואליץ גרויסע צרות מיט איה' רב. גראד פערקעהרט ווי אלע אנדערע שטעדט: זי קען ביי איהם נישט פועל'ן, ער זאל נעהמען א הוספה. ער איז אנגעקומען אהין אלס יונגערמאן אויף א שכירות פון דריי רובל און צוויי גילדען האלב א וואך, און מ'קען נישט פועל'ן ביי איהם, ער זאל מעהר נעהמען. כאורח גוזרין יהוראין איז ביי איהם אונטערגעוואקסען פאר דער צייט א שטוב, קיין עין-הרע, מיט קינדער, און ער האלט זיך ביי דער זעלבער שכירות. די שטאדט האט שוין געמאכט וויפיל אסיפות, ממש זיך געבעטען ביים רב, ער זאל זאל נעהמען א הוספה, און ער האלט אין איין טענה'ן, אז עס זענען פאראן אין שטאדט נויטבעדערפטיגערע ארימעלייט פון איהם, און אויב מ'וויל שוין יא געבען, זאל מען עס זיי בעסער צעטיילען.

געזעהן, אז מ קען מיט איהם גארנישט מאכען אויף דעם וועג, האט מען גערופען נאך אנ'אסיפה און דארט אפגעמאכט, אז מ'זאל צוגעבען דער רביצין א הכנסה, ווי אין פיל אנדערע יודישע קהילות אין פוילען: זי זאל פערקויפען פאר דער גאנצער שטאט ליכט, הייוען און אנדערע זאכען. מען האט שוין געמיינט, אז מ'איז פארטיג. האט זיך דער רב גלייך דערוואוסט דערפון און האט בשום אופן נישט געוואלט בעשטעהן. ער האט גלייך צונויפגערופען אנ'אסיפה און גענומען רעדען צום עולם — א געהויבען מיט א גלייכווערטעל און געענדיגט גאנץ ערנסט — א גאנצע דרשה געהאלטען און געזאגט:

„א רב אין א קליין שטעטעל לעבט פון גזלה. וואס הייסט גזלה? גזל"ת איז א ראשי תיבות: גאוה, זאלץ, ליכט הייוען. אז עס נישט אזוי פשוט. אויב נישט קיין ריכטיגע גזלה, איז פאראן דערביי אבק-גזלה; מ'גע'גזל'ט אָרימעלייט, וואס קענען קיין רבנים נישט זיין און קענען האנדלען מיט די דאזיגע זאכען און ציהען פון זיי א שטיקעל חיונה. א ייד דארף היטען זיין נשמה פון יעדען קלענסטען שטויבעלע. מ'דארף נזהר זיין אויך אין אבק-גזלה. כן דרכו של יצר הרע: צום ערשטען א שטויבעלע, א ראשי-תיבות'ל, דערנאך מקפח פרנסה זיין אנדערע ארימע יודען, דערנאך פאראהן א וואגשאל, א מאס, מאזני צדק, אבני צדק, איפת צדק, גאוה און זאלץ עסען מיט וואג און מאס, און צום ערשטען ווערט מען געשטרויכעלט בשוגג, און פון שוגג ווערט דערנאך א מזיד. אינצע, ביטול תורה פעהלט אויך נישט ביי דעם. היינט קיין מאנספערשוינען קומען דאך נישט איינקויפען אזעלכע זאכען, מוז מען דאך שטענדיג האבען א פולע שטוב מיט נשים, איז דאך „לפתח חטאת רובץ", דער יצר הרע, רחמנא לצלן, טרעט נישט אפ פון דער שוועל. ניין, עס איז נישט קיין עסק פאר קיין רב! שומר נפשו ירחק מהם".

עס האבען נישט געהאלפען קיין טענות און קיין מענות. מ'האט עס ביי איהם נישט געקאנט פועל'ן, געבליבען אלץ ביים אלטען. ער האט געשריגען, אז כדי אפצוהיטען זיך פון דעם „כך דרכו של יצר הרע", מוז מען זיך האלטען ביים „כך דרכה של תורה". און ווען מ'האט צו איהם געזאגט:

— רבי, איהר פערשעהמט דאך אונזער קהילה פאר דער וועלט!

האט ער געענטפערט:

— בעסער זאל מיין שטאט האבען פון מיר חרפות אויף דער וועלט, איידער אויף יענער וועלט!

די רביצי'ן, אנ'אמת'ע אשה צנועה, האט געליטען און געשוויגען. ווען זי האט יא אמאל גערעדט א ווארט, האט דער רב איהר אויסגע'מוסר'ט און געזאגט:

— אשה, מ'טאר קיין שטאט נישט בערייסען! גענוג עניים ואביונים פאראן און עס וועט אויסגעהן צו זייערע קעס. ברייטקייט ווילסטו שוין! ווען עס איז ברייט אין פאדערהויז, דעם איז שמאל און ענג איבער הונדערט און צוואנציג יאהר אין פאלאץ!

די רבי'צין פלעגט זיך פערבייסען און שווייגען. פלעגט, ווי עס איז, ווייטער אויסשטוקעווען מיט'ן ארימקייט, אפקומען מיט גרויפען אלס הויפט-מאכל.

איינמאל האט זיך געמאכט א יקרות-יאהר, אנ'אמת'ער שנת בצורת. די רבי'צין האט געטאן וואס זי האט נאר געקאנט און בשום אופן נישט אויסגעקומען מיט איהר מאנ'ס שכירות. באין-ברירה האט זי זיך אנגענומען מיט מוט און איז ארויס מיט לשון און גענומען טענה'ן מיט'ן רב, ער זאל בעטען א הוספה ביי דער שטאט — עס איז א יקרות און זי קען בשום אופן נישט אויסקומען. דער רב האט אפילו אין אנהויב איהר גענומען אויס'מוסר'ן און שרייען, אז גראד ווייל עס איז א יקרות יאהר, דארף מען ביי דער שטאט נעהמען ווייניגער, אבער די רבי'צין האט גע'טענה'ט, אז זי קען פשוט נישט אויסקומען — גרויפען זענען צו טייער און איהר פעהלט-אויס יעדע וואך צו דער אויסקומעניש. דער רב האט געזעהן, אז זי איז גערעכט, און ער האט פערקנייטשט דעם שטערן און געפרעגט:

— וויפיל א שטייגער, רבי'צין, פעהלט עס איהר אויס צו דער אויסקומעניש?

האט די רבי'צין געענטפערט:

— א גילדען א וואך.

דער רב האט פערקנייטשט דעם שטערן, אפגעזיפצט און געזאגט:

— נו, נו, אשה, מ'וועט שוין זעהן, גאט איז א פאטער.

און ער האט גערופען אנ'אסיפה און האט געזאגט צום עולם:

— רבותי, היות עס איז בעוונותינו הרבים א שנת בצורת, א יאהר פון יקרות און גרויפען זענען טייער, זאגט די רבי'צין, אז איהר פעהלט צו דער אויסקומעניש א גילדען א וואך, מוז איך בעטען ביי קהל א הוספה. איך ווייס גאנץ גוט, אז אין אזא צייט איז

(ענדע זעה 8-טע זייט).

דער פעסימיסט

איבערגעדרוקט פון „פּאַרוועָרטס“ מיט דער ערלויבעניש פון מחבר.

אומעטום קענט איהר איהם טרעפען — אין באַהן, אין רעסטאָראַן, אין קראָם, — ביי איהם איז שטענדיג דער מאַנטעל עטוואָס אָפּגעריבען, די שיך אָפּגעפוצט, נאָר אָפּגעטראָגען; דער קראַגען געפרעסט, זאָר נישט גאַנץ ריין; אויפ׳ן קאָפּ טראָגט ער אַ הוטעלע, אַ פּראַלעטאַריש׳ס, נאָר עס ליגט נישט ביי איהם אַזוי נאַטירלעך, ווי ביים אמת׳ן פּראָלעטאַריער; עפּעס שטעהט עס אָפּ, ליגט עטוואָס קרים-לעך. מ׳זעהט, אַז דער קאָפּ איז נישט אויף קיין הוטעלע; ער בעט זיך אַ הוט, און אין יום כּוב — אַ צילינדער.

צום ערשטען בעטראַכט ער מיין מאַנטעל, קאָסטיום. איך האָב נישט געוואוסט, מאַהרענדיג קיין רוסלאַנד, אַז אין רוסלאַנד זענען הפּלע מלבושים אַ סענסאַציע, אַז מען קריגט נישט קיין העלע סחורות רעכענענדיג, אַז און ווער זענען בעסער גרויע קליידער, האָב איך מיטגענומען אַ העלען מאַנטעל און אַ העלען קאָסטיום — און דאָס ציהט צו אויפמערקזאַמקייט פון אַלע זייטען. איך וואָלט שוין אַנגעטון זיך אין מוג-קלעס כּדי זיין אַ מענש מיט לייטען גלייך, נאָר איך האָב נישט.

— איהר זייט אַן׳אויסלענדער?

— אַן׳אויסלענדער.

— פון וואַנען? פון אַמעריקאַ? ענגלאַנד?

— ניין, פון פּוילען.

מיינע אָקציעס פאַלען אַביסעל, נאָר נישט איננאַנצען. פּוילען איז טאַקע נישט אַמעריקאַ, נישט ענגלאַנד, אָבער אויסלאַנד איז עס פאָרט.

— וויפיעל אַ שטייגער, דאַרף קאָסטען ביי אייך אַזאַ מין קאָסטיום, ווי אָט דער וואָס איהר טראָגט?

— אויף רוסיש געלד אַנ׳ערך פופציג רובעל.

— איי, איי, איי! ביי אונז וועט איהר איהם נישט קריגען פאַר קיין הונדערט. אַז מען ארבייט גאָר נישט אַזעלכע סחורות — ווייס איך וואָס?

— נו, און דער הוט אייערער?

— פופציג רובעל.

— איי, איי, איי! לאָזט איהם אָנטאָפּען, האָט נישט פאַראיבעל...

— ביטע זעהר!

— אַ טייערער הוט! ביי אונז וואָלט איהר פאַר איהם אָנגעצאָהלט פינף און צוואַנציג רובעל... וואָס רעד איך, איהר וועט איהם פאַר קיין פופציג נישט בעקומען. אַז מען זעהט גאָרנישט אַזעלכע.

— נו, און דער טשעמאָדאַן אייערער וויפיעל דאַרף קאָסטען?

— אַ רובעל פינף און דרייסיג.

— אמת׳ע לעדער?

— גוט אַ קוק. איך קען מיך נישט אויף דעם.

— אמת׳צי טאַקע די עכטע לעדער!

— נו, און דער פּאָרטפעל אייערער?

— אַ רובעל צעהן.

— גאָט אייך שוין פינף און צוואַנציג!

— אַ דאַנק, איך האַנדעל נישט מיט פּאָרטפעלען.

— מיט וואָס האַנדעלט איהר?

— איך האַנדעל נישט.

— וואָס דען? אַנ׳אינזשענער? געקומען צוהער „סטראָיען“? דאָ קריגט מען דאָך אינזשענירען אַלץ פון אויסלאַנד.

— אויף אַן אמת?

— וואָס דען? אונזערע ווילען עפּעס קענען? נאָר רעוואָלוציעס קאָן מען דאָ מאַכען...

— איך זעה ביי אייך מאַסען אינזשענירען — זאָג איך — זיי גאַהען דאָך אַלע אין אינזשענערישע הימלען.

— ווייס איך וואָס? קיין אַלטע אינזשענירען איז נישטאָ, פאַראַן זעהר ווייניג, און די ייגע קענען גאָרנישט.

— פאַרוואָס נישטאָ קיין פּאָליטעכ-ניקומס, פּראָפעסאָרען?

— נישטאָ!

— אָבער אין אַלע שטעט איז דאָך פאַראַן מאַסען הויך-שולען, טעכניקומס.

— און אַז עס זענען דאָ, קענען זיי דען עפּעס?

— פאַרוואָס זאָלען זיי נישט קענען?

— ס׳איז נישט! — זאָגט דער יוד און מאַכט אוועק מיט דער האַנד — גלויבט מיר, אַז דאָס וואָס איהר קאָנט אין שלאָף, קענען „זיי“ דאָס נישט ביי טאָג.

— נישט אמת!

— פאַרוואָס?

— ווייל איך קען אפילו ביים ג נאָך ווינציגער אינזשענעריע, ווי אייערע אינזשענירען אין שלאָף. איך בין נישט קיין אינזשענער.

— וואָס דען?

— אַ זשורנאַליסט!

— זשורנאַליסט! — דערפרעהט זיך דער יוד — ווייסט איהר דאָך יאָ וואָס אויף דער וועלט טוט זיך! זאָגט, „זיי“ וועלען נאָך לאַנג זיצען אויפ׳ן בעני-קעל?

— ווער?

— נו, „זיי“ — בויגט זיך צו דער יוד — „זיי“, די „באָסיאַקעס“.

— פאַרוואָס זאָלען זיי דען אַראָפּ-געהן? — ווער וועט זיי אַראָפּטרייבען?

— כ׳מיין... אויסלאַנד!

— צוליב וואָס זאָל עס אויסלאַנד טון?

— וואָס דען, אַזוי איז אַ תּכלית? — געווען אַ יוד אַ גביר, ווי איהר קוקט מיך אָן. אייגענע הייזער און מיהלען און שפּייכלערס, און פּלוצלינג וואָס נישטאָ! — איצט זעהט!

ער ווייזט זיין הוטעלע, — דאָס פּראָ-לעטאַרישע הוטעלע, וואָס וויל נישט זיצען ווי געהעריג ביי איהם אויפ׳ן קאָפּ.

— אַ תּל געמאַכט פון אַלץ — זאָגט דער יוד ווייטער — אַ תּל געמאַכט פון׳ם בעסטען יורש.

— וואָס עפּעס פונקט פון יודען? דאָ מאַכט מען דען אַנ׳אונטערשייד פון גויים ביז יודען.

— אַהאַ! אַלץ אויפ׳ן יוד! ווער מען פּערש קט מען קיין סביר פאַר ספּעקו-לאַציע? דעם יוד! ביי וועמען נעהמט מען צו די הייזער? ביי דעם יוד! אַלץ דער יוד!

— נו, און ביי די פּריצים האָט מען גאָרנישט גענומען?

— יאָ, אָבער דעם יוד לאָזט מען

אינדריקען פון אַ רייזע איבער רוסלאַנד

פון י. י. זינגער

נאָר נישט לעבען. אפילו לייבלע׳ן (טראָצקי׳ן). וואָס דאַרף מען מצהר! אַזאַ קאָפּ - מענש, האָבען זיי איהם, די באָסיאַקעס, אַרויסגעטריבען — אַלץ ווייל ער איז אַ יוד — אין זינאָוויעוו׳ן און קאַמענעוו׳ן. אַלע וועט מען אַרויס-טרייבען...

— וואָס זשע, איהר נעהמט זיך אָן טראָצקי׳ס עולה? — אַזאַ גוטער פּ-יינט זענט איהר איהם?

— קיין גרעסערע זאָל ער נישט האָ-בען! נאָר אַ פּערדראָס איז! — אפילו אַזאַ קאָפּ-מענש טרייבט מען אַרויס, און מען זעצט אַוועק אַ גוי, אַ גראָבען קאָפּ, אויף זיין אָרט... אַלע „סלוזשאַ-צעס“ (בעאַמטע) וועט מען אויך אַרויס-שיקען. מען צוטרייבט זיי שוין.

— וואָס רעדט איהר? וואו מען קוקט אַריין אין אַנ׳„אוטשרעזשדעניע“ (אַמט) איז דאָך פול מיט יודען!

— דאָס איז גאָרנישט. איהר וועט זעהן מיינע רייד...

— נו, און אויף ערד איבערגעהן קאָנען יודען? — שטעל איך אַוועק דעם יוד אַ פראַגע.

דער יוד קוקט מיך אָן מיט אַזעלכע רחמנות׳דיגע אויגען, ווי מען בעטראַכט אַ משוגענעם.

— רעדט בעסער נישט! מען האָט זיי נישט אַוועקגעזעצט אויף ערד, נאָר אין דער ערד...

— וואָס רעדט איהר?

— ווי איהר זעהט מיך אַ יודען!

— איהר זענט געווען אין די קאָלאָני-עס?

— וואָס דאַרף איך זיין? אַז איך ווייס...

— גערעדט מיט קאָלאָניסטען?

— וואָס דאַרף איך רעדען, אַז איך ווייס אַזוי גאַנץ גוט!...

— פון וואַנען ווייסט איהר?

— וואָס בין איך דען נישט קיין ראָ-ס-שער? איך ווייס נישט וואָס דאָ טוט זיך? אַראָפּגעקומען אין די שטעדטלאַך, די „באָסיאַקעס“, צוגעזאָגט גילדענע גלעקען, אַראָפּגעפיהרט יודען פון וועג און איצט רייסען זיי פון זיך דאָס פלייש, די יודען...

— פאַרוואָס?

— זיי זענען הונגעריג, נאַקעט.

— אַזוי?

— די גוייים, די חורים, לאָזען זיי נישט זיצען, קוילען זיי אויס...

— וואו איז דאָס?

— אין די דערפער...

— אין וועלכע?

— אין וועלכע נישט?

— איך ווייס אַנדערש!

— אַז וואָס?

— אַז נישט אַלע זענען הונגעריג און נאַקעט. אַ סך פון זיי האָבען ברויט און אַ כּייל מילך, און טייל אפילו פלייש.

— נישט אמת!

— איך ווייס אויך, אַז די גוייים קוילען נישט קיינעם, פּערקעהרט, מען לעבט בשלום.

— גלויבט נישט...

— איך דאַרף נישט גלויבען. איך האָב געזעהן מיט מיינע אויגען.

— דאָס האָט מען אייך ספּעציעל געפיהרט אין איין אָרט גלויבט זיי נישט.

— מען האָט מיך נישט געפיהרט. איך בין אַליין געפאָהרען, און נישט אין איין דאָרף, נאָר אין אַ סך קאָלאָניעס.

— דאָס איז גאָרנישט. פאָלגט מיך מען האָט אייך אָפּגענאַרט.

— איך האָב אַליין גערעדט מיט די קאָלאָניסטען.

— דאָס האָבען זיי מורא געהאַט צו זאָגען דעם אמת, מען זאָל זיי נישט פערשיקען אין סיביר...

— אָבער זיי האָבען נישט מורא, ווע-מען עס איז נישט גוט קלאָגט זיך.

— ווייס איך וואָס! דאָס איז אַלץ אָנגעשטעלט פאַר פרעמדע, פאַר דעלע-גאַציעס...

— האָט מען אַלע קאָלאָניעס אָנגע-שטעלט?

— יאָ... זיי קענען אַלץ, די באָסיאַ-קעס...

— נו, און אויף אַרבייט אין פאַבריק קען פיהרט מען דאָ אַ סך יודען אַריין?

— ווייס איך וואָס!

— גאָר נישט?

— גאָר נישט!

— איך ווייס, אַז מען האָט טויזענ-דער און טויזענדער און טויזענדער יודען אַריינגעפיהרט אין פאַבריקען אַריין.

— גלויבט נישט, מען נאַרט אייך אָפּ.

— איך האָב אַליין געזעהן.

דאָס האָט מען אונטערגעשטעלט פאַר דעלעגאַציעס

— אין אַזוי פיעל פאַבריקען?

— וואָס איז? וואָס טוהען ויי דען ג שט, די באָסיאַקעס?...

דער יוד פערדרייעלערט אַ פּאַפּיראָס.

— איך וואָלט אייך מכבד געווען — זאָגט ער מיט אַ שמייכעל — נאָר איהר זענט מכתמא געוועהנט צו בעסערע פּאַפּיראָסען, צו אויסלענדישע...

— ביי אייך זענען פאַראַן גוטע פּאַפּיראָסען, אין רוסלאַנד, — זאָג איך — רוסישע פּאַפּיראָסען זענען די בעס-טע..

— ווייך איך וואָס! — מאַכט דער יוד אַוועק-דערציעהלט בעסער, וואָס הערט זיך אין אויסלאַנד, וואָס מאַכען יודען ביי אייך?

— אויך נישט גוט!

— וואָס איז? מען לאָזט דאָך האַנד-לען! פריי אַלץ!

— יאָ, נאָר עס איז נישטאָ מ ט וואָס צו האַנדלען.

דאָס איז גאָרנישט! אַבי מען לאָזט האַנדלען, אין אַנדערע ווערטער, די פּאַבריקען אַרבייטען, האַ?

— מען וואָלט געאַרבייט, נאָר ס׳איז נישטאָ פאַר וועמען. קיין מאַרק נישטאָ.

— דאָס איז נאַרישקייטען. אַבי מען קען פריי אַרבייטען, איז קיין זאָרג נישט...

— ביי אייך שיקט מען נישט יודען אויף ערד, — פרעהט זיך דער יוד — מען מאַכט נישט פון יודען קיין עשיו׳ס האָ?

— צום בעדויערען, נישט.

— וואָס איז, איהר וואָלט געוואָלט מען זאָל מאַכען פון יודען פּויערים, מושיקעס?..

אַ סך יודען וואָלטען עס געוואָלט...

— נעהמט שוין, געהט! — זאָגט דער יוד — בעהיט זאָל מען ווערען!

— וואָס דען, נישט אַרבייטען איז בעסער?

— ס׳איז אַנ׳עסק פאַר גוים. יודען דאַרפען האַנדלען, ווי שטענדיג.

— און אַז ס׳איז נישטאָ ביי וואָס צו האַנדלען?

— נו, פרייהייט, אַבי מען לאָזט פיהרען. איז אויסגעזאָרגט, יודעלע וועט זיך שוין געבען אַנ׳עצה...

(סוף זונטאָג)

ר׳ לייבעלע תם

(ענדע פון 7-טע זייט).

עס אַ צו גרויסע משא אויף קהל, אָבער וואָס זאָל איך טון, אַז די רבי׳צין שרייט,

אַז זי קאָן נישט אויסקומען. על כּן בעט איך ביי קהל, מ׳אַל מיר מוחל זיין פאַר דער משא, וואָס איך לייג אַרויף אויף דער שטאָט און מ׳זאָל מיר מוסיף זיין אַ גילדען אַ וואָך.

פה אחד האָט די גאַנצע שטאָט גע-ענטפערט:

— רבי, די רבי׳צין איז גערעכט. זי האָט געגעוג געלעבט אין דחקות! קיין אָרים קהל איז נישטאָ, און מיר וועלען אייך מוסיף זיין, רבי, דריי רובעל אַ וואָך, און לעבט ווי אַ מענש, פאַר-גינט אייך אַ שטיקעל פלייש, אַ גלאָז מילך וכדומה.

אָבער דער רב אויפגעשפרונגען:

— ניין, בשום אופן נישט! אַ זויל וסובא וויל איך פון מיר מאַכען! אַ גילדען אַ וואָך דאַרף איך און מעהר וועל איך נישט נעמען ביי דער שטאָט! אַ רב איז נישט קיין גזלן! עס זענען פאַראַן אַזוי פיל נויטבעדערפטיגע אָרי-מעלייט! זאָל די שטאָט זיי אַוועקגע-בען דאָס ביסעלע!

ערשט נאָך אַ לאַנגער שקלא-וטריא, נאָכדעם ווי ער האָט געזעהן, אַז די שטאָט איז איינגעשפּאַרט און פאַר די אָרימעלייט ווילען זיי נישט זאָרגען, האָט ער אָפּגעלאָזט און געזאָגט:

— אָפּנים אַז דער רב מוז טראָגען די משא פון דער גאַנצער שטאָט אויף זיך. עולם, איך מוז נעהמען די הוספה ווי קהל וויל, און איך וועל שוין מיט׳ן איבערשטענס הילף זאָרגען פאַר די אָרימעלייט.

און ער האָט פון דעמאָלט-אָן גענו-מען דער רבי׳צין מיט אַ גילדען אַ וואָך מעהר און דאָס איבעריגע אַליין צעטיילט צו אָרימעלייט.

דער מענש פליהט!

מיר האָבען איצט מוטיגע העלדישע מענשען, וועלכע שניידען דורך די לופט מיט נייע וועגען, וועלכע פערמעסטען זיך איבערצושפּרינגען דעם ים אין אַ פּאָר מעת לעת און דערגעהטערען איראָפּא צו אַמעריקאַ — מענשען וועל-כע פערשטעהן און ווייסען זייערע גע-פעהרליכע שריט, אָבער קוקען דעם טויט אין די אויגען מיט אַ בראַווען, העלדישען שמייכעל אויף די ליפּען.

די ערד דרעהט זיך און מיר בעוועגען זיך צוזאַמען מיט איהר און וואָס ווייטער איז אונזער בעוועגונג צו פול-קאָמענקייט אַלץ שנעלער, גיכער.

צעהנדליגער, הונדערטער טויזענדער, אפשר מיליאָנען יאָהרען האָט געדויערט ביז וואַנען דער מענש האָט זיך אויס-געלערנט פאָהרען אויף אייזלען, פערד און קעמלען. ווענינגער ווי הונדערטער יאָהר האָט איהם געדויערט, צו קענען פאָהרען אויף אייזענבאַהנען מיט׳ן כּח פון דאַמף און עלעקטריק. גישט מעהר ווי צעהנדליג יאָהרען וועט געדויערען, ער — דער מענש — זאָל קענען פליהען פון איין עק וועלט ביז דער צווייטער דורך אַעראָפּלאַנען.

מיליאָנען יאָהרען האָט גענומען ביז וואַנען דער מענש האָט געהאַט בכח אויסצוטרעטען אַ וועג אויף דער יבשה פון איין ישוב צו אַ צווייטען ישוב. טויזענדער יאָהרען האָבען געדויערט ביז וואַנען ער האָט געקענט דורכשניי-דען אַ וועג דורך די מייכען און ימים. בלויז אַ פּאָר צעהנדליג יאָהר איז פער-ביי, ווי עס איז ענטדעקט געוואָרען דער ערשטער „צעפּעלין“ און דער מענש האָט שוין בייםבריען וועגען דורך לופט, דורך שטורעמס און ווינטען, דורך רעגען און שניי.

דער לופט-וועג איז נאָך נישט פער-טיג. די סטיכישע כּוחות פון דער נאַ-טור זענען נאָך נישט איינגאַנצען בעזיי-טיגט. זיי שטעלען זיך אַנטקעגען און דער העלדישער מענש ווערט געשטרוי-כעלט.

אָט איז דער פראַנצויזישער העלדי-שער נונגעסער געשלאָגען געוואָרען פון אַ סטיכישער גאַמור-קראַפט און איז גע-שלאָגען געוואָרען פון וואַסער, אָט איז מאַיאָר האַראָלד גאַיגער פערברענט גע-וואָרען פון פייער, אָבער אַזוי איז שוין די טבע פונ׳ם פּאָרשריט. ער טרעט אויף מענשליכע לעבענס אַהן אַ ברעקעל איינדרוקיגעניש. די ערשטע, די איינציגע, וועלכע געהען אַרויס פון די טראַנשייס, ווערען אַלעמאָל דער׳הרג׳עט אָבער די מענשהייט געהט דאָך פאָרוועטס, נישט זי געהט, נאָר זי פליהט פאָרוועטס!

* * *

געדענקט איהר אונזער בעליבטען שפּיל „פויגעלע פליה“, אין חדר?

מיר פלעגען אַרויפלייגען אונזערע גראָבע „פינגער“ אויף אַ באַנק, אַ שטול אָדער, ווען דער רבי פלעגט לאָזען אַ דרעמעל, אויף אַ חומש, אַ גמרא.

איינער פון דער כּתה — דער אָנפיהרער — פלעגט אויסשרייען: פויגעלע פליה!“ און מיר אַלע האָבען בעדאַרפט אויפהויבען אונזערע פינגער. אַלס ציי-כען דאָס מיר האָבען זיך גוט איינגע-הערט, אַ פויגעל פליהט און מיר בעווי-זען דאָס מיט׳ן הויבען די האַנד. „שטע-רענדעל, פליה!“ — דאָ זענען שוין געווען חלוקי דעות, מחלוקות. וואָס האָבען גאַנץ אָפט געפיהרט צו אַ ברוגז אין דערצו, אַז דאָס שפּיל זאָל אין מיטען דערינען איבערגעריסען ווערען. אייני-גע חברים האָבען געזאָגט, אַז אַ שטע-רען איז נישט קיין פויגעל און פליהט נישט. בעת אַנדערע האָבען עדות גע-זאָגט, אַז זיי האָבען געזעהן ביינאַכט אַליין געזעהן. ווי אַ שטערען איז גע פלויגען.

„מענשעלע פליה“... שלעכט איז געווען דעם יעניגען, וואָס האָט ביי דעם אויסרוף אויפגעהויבען די האַנד. מען האָט איהם געקנס׳עט, ער האָט געמוזט דערפאַר בעצאָהלען מיט אַ משכון — אַ מין „פאַנט“, אַז מען וועט דורכפיהרען די שטראָף, וואָס מען וועט אַרויפלייגען. דער מענש פליהט נישט! — האָבען אַלע, אפילו דער קנס׳עטער גופא, געפּסק׳ענט.

לאָמיר, רבותי, צוריק געהן אין חדר און אָפּנעמען אונזערע משכּנות.

דאָס מענשעלע פליהט!

א. ש. זאַקס.

די ים-אנעמאנע
א חיה - בלום וואס וואקסט אין וואסער

פון ל. באראדולין

עס איז פאראן א סארט בלומען. וואס טראגען דעם אלגעמיינעם נאמען „אנעמאנען", אדער „ווינט - בלומען", ווען די אמאליגע נאטוראליסטען האבען אנגעהויבען שטודירען די חיה, וועלכע מיר געהען דא בעשרייבען, האבען זיי געמיינט אז דאס איז אזא וואסער-בלום און עס אנגערופען „ים-אנעמאנע". זי איז אבער ניכט קיין בלום, ניכט קיין פלאנץ, נאר א חיה אזא, א לעבעדיגע בעשעפעניש, און איינע פון די אינטערעסאנטסטע, וואס די נאטור האט בעשאפען.

ים-אנעמאנען זיינען פאראן א סך מינים, אבער דא וועלען מיר בעטראכטען נאר איינע פון זיי אלס א ביישפיל.

ווען איהר גיט א קוק אויף א לעבעדיגער ים-אנעמאנע, זעהט איהר פאר זיך א רונדע מאסיווע פליישיגע מאסע. דאס נאהענטסטע צו וואס עס דערמאנט אייך, איז א קוגעל, וואס איז נאר-וואס ארויסגעווארפען געווארען פון אן איבערגעקערטען טאפ. מיט דער אונטערשטער זייט, מיט'ן באדען פון קערפער, זיצט זי מאסיוו און זיכער אויף דער זאך, אויף וועלכער זי געפינט זיך. זי זיצט ווי איינגעקלעמט. ווי איינגעוואקסען. אויבען זעהט איהר מאסיווע פליישיגע קנייטשען, אדער פאלדען. אין צענטער פון די פאלדען איז א פערמאכטער שפאלט, ווי א מויל מיט פעסט פערמאכטע ליפען; און ארום אט דעם מויל זיינען פאראן א צאל לענגערע אדער קורצערע פליישיגע דינע און ווייכע „פינגער".

אויב די נאטוראליסטען האבען די „ים-אנעמאנע" פון אנפאנג אנגענומען אלס א בלום, איז עס ניכט געווען אזוי איל צוליב איהר פארם, מיט וואס זי דערמאנט מאקע געוויסע מינים בלומען, נאר הויפטזעכליך צוליב איהרע קאלירען. און די קאלירען פון די ים-אנעמאנען זיינען אויסערגעוועהנליך שעהנע, אויסערגעוועהנליך רייכע, אז זיי דערמאנען מיט זיך די רייך קאלירטע טראפישע פיש און טראפישע פויגלען, אדער גאנצע בוקעטען בלומען ארטיסטיש צוזאמענגעשטעלט.

ביי א געוויסען מין ים-אנעמאנען איז די פארם און די קאמבינאציע פון קאלירען אזא, אז עס זעהט בוכשטעבליך אויס ווי די פעדערען פון א פאווע. ביי נאך א ים-אנעמאנע זיינען די „פינגער" צושפרייט אין א רונדען, דעליקאטען און צארטען פעכער. דער הערשענדער קאליר איז וויאלעט, בעשפרינקעלט מיט ברוינע און העל-גרינע פינטעלעך.

אבער אזעלכע רייך-קאלירטע ים-אנעמאנען געפינט מען נאר אין די פלאכע וואסערען פון די טראפישע לענדער, הויפטזעכליך ארום די ברעגען פון אינדיען.

דער איינדרוק, וואס מען בעקומט, ווען מען קוקט אויף א לעבעדיגער ים-אנעמאנע, ווען זי איז אין וואסער, איז אבער איינגאנצען א פאלשער. אין דער אמת'ן איז זי וויט ניכט אזוי, ווי זי זעהט אויס צו זיין אויף דעם ערשטען אויגענבליק. ווען מען קוקט אויף איהר דאכט זיך, אז דאס איז א מאסיווע פליישיגע מאסע; אין דער ווירקליכקייט אבער בעשטעהט אט די בעשעפעניש פון גאנץ דינע ווענטלעך, און דאס איבעריגע איז ליידיג און פוסט, נאר אנגעפילט מיט ים-וואסער, וואס האלט דארטען שטענדיג אין צירקולירען. אזוי לאנג ווי זי איז אין וואסער, זעהט זי אויס צו זיין מאסיוו און גראנדיעז; אבער ווי נאר מען נעמט זי ארויס פון וואסער און מען לייגט זי אוועק אויף א טרוקענעם ארט, רינט דאס גאנצע וואסער ארויס, די דינע ווענטלעך פאלען זיך צוזאמען, און פון דער גאנצער בעשעפעניש ווערט איין פארמלאזע נאסע שמאטע.

דאך רוב ים-אנעמאנען לעבען אין פלאכע וואסערען נאהענט צום ברעג. איינגע פון זיי זענען אזוי נאהענט צום ברעג, אז ווען דאס וואסער אין ים פאלט אפ, בלייבט דאס בעשעפעניש אויפ'ן טרוקענעם ברעג, און עס ווערט פון איהר א „נאסע שמאטע". אז אזעלכע „נאסע שמאטעס" בעגעגענט מען גאנץ אפט ביי די ים ברעגען.

ניכט קוקענדיג דערויף, וואס די ים-אנעמאנען זענען אזוי פערהעלטניסמעסיג גרויס, און זעהען אויס אזוי קאמפליצירט און גראנדיעז, בעלאנגען זיי דאך צו דעם ערשטען און נידעריגסטען מין לעבעדיגע בעשעפענישען — צו דעם זעלבען מין, צו וועלכען עס בעלאנגען די קאראלען. דורך דער צעפענונג, וועלכע מיר בעטראכטען אלס איהר מויל — שלינגט זי אריין ד שפייז אין די ליידיגע טיילען פון קערפער. מיט די אינערליכע ווענטלעך פון קערפער זאפט זי איין זיך אריין די נארהאפטע שטאפען פון דעם שפייז און דאס איבעריגע ווערט צוריק ארויסגעשליידערט דורך דעם מויל. און דאס איז דער אופן ווי אזוי זי שפייזט זיך. דורך דעם זעלבען מויל ציהט זי אויך אריין אין זיך פרישע וואסער פון ים, און מיט די זעלבע אינערליכע ווענטלעך פון קערפער זאפט זי אין זיך אריין דעם זויער-שטאף פון וואסער; און דאס איז דער אופן ווי אזוי זי אטעמט. קיין מאגען, קיין קישקעס, קיין לונגע, קיין זשאבערס, קיין הארץ קיין לעבער אדער וועלכע עס איז אנדערע אינגעווייידען האט זי ניכט. זי האט אן אנפאנג פון א נערווען סיסטעם אין איהר פרימיטיווסטער פארם. קיין בעזונדערע ענטוויקעלטע ארגאנען האט זי ניכט. זי האט איינגע ספעציאליזירטע טיילען, און דאס זענען די ארגאנען אין זייער ערשטער שטופע פון ענטוויקלונג.

צווישען איהרע מעהר אדער ווייניגער ספעציאליזירטע טיילען זענען: איהרע אונטערשטע טיילען, מיט וועלכע זי האלט זיך און רוקט זיך איבער דעם פלוז, שטיין, זאמד אדער אנדער זאך, אויף וועלכער זי געפינט זיך אונטער'ן וואסער. דאס זענען די טיילען, וואס האבען זיך מיט דער צייט ענטוויקעלט אין פיס ביי די העכערע מינים חיות. איהר מויל קען זיך עפענען און פערמאכען. דאס איז אויך א ספעציאליזירונג. אבער דאס אינטערעסאנטסטע און אריגינעלסטע זענען איהרע „פינגער".

זיי קומען אין פערשידענע פארמען: אמאל לאנגע און דינע, אמאל קורצע און דיקע, און אמאל פלאטשיגע און זעהען אויס ווי פעדערן. זיי האלטען זיך שטענדיג אין בעוועגען ווי א בינטעל קליינע שלאנגען. מיט זיי טאפט זי שטענדיג דאס וואסער ארום זיך און מיט זיי פאנגט זי די קליינע ים-חיות מיט וועלכע זי שפייזט זיך. די דאזיגע „פינגער" בעזיצען א נאטירליכען וואפען, מיט וועלכע זי קען פאראליזירען די חיה, וואס זי וויל פאנגען אלס שפייז. איינציגע פעלען פון אט די „פינגער" קענען ארויסשיקען פון זיך מיקראסקאפיש קליינע הערעלעך, וואס טיילען פון זיך אפ אזא זאפט, וואס פאראליזירט דעם קרבן. און ווי קליין אט די הערעלעך זענען, ווערען זיי ארויסגעשאסען מיט אזא קראפט, אז זיי דרינגען אריין גאנץ טיף אין קערפער פון קרבן. די נאטוראליסטען, וואס זאגען גיך נאך די ים-אנעמאנען, דארפען זיין זעהר פארזיכטיג מיט זיי. קיין געפאהר פאר'ן לעבען פון דעם נאטוראליסט איז דא ניטא; אבער ווען מען ווערט געטראפען אין האנט פון אט די קלייניקע הערעלעך, איז עס פונקט אזוי ניכט אנגענעהם. ווי מען ווערט געביסען פון ביהנען, און אפשר נאך ערגער.

נאך אן אינטערעסאנטע זאך אין דער געשיכטע פון די ים-אנעמאנען איז, וואס אין זיי דריקט זיך אויס צום ערשטען מאל די ערשיינונג, וואס רופט זיך סימביאזיס.

עס זענען פאראן פאלען, ווען צוויי חיות פון גאנץ פערשידענע מינים לעבען צוזאמען און ברענגען איינער דעם צווייטען געוויסע בעגענזייטיגע נוצען. אט די ערשיינונג רופט זיך עס סימביאזיס. ביי די ים-אנעמאנען דרוקט זיך עס אויף פאלגענדען אופן:

ניכט קוקענדיג דערויף, וואס די פינגער פון די ים אנעמאנען האבען די פעהיגקייט ארויסצושיסען פון זיך גיפטיגע הערעלעך, מיט וועלכע קליינע פישלעך און אנדערע ים-בעשעפענישען ווערען פאראליזירט און געטויטעט, קען מען אבער גאנץ אפט זעהן געוויסע מינים פישלעך און ראקעס וואס האלטען זיך אויף ארום דעם מויל און צווישען די געפעהרליכע „פינגער" פון געוויסע מינים ים אנעמאנען.

איינציגע פישלעך שווימען ארום און האלטען זיך ארום איהר ים-אנעמאנע. חייט פון איהר שווימט זי ניכט אפ. ווען זי דערזעהט פאר זיך א געפאהר וואס קומט אין פארם פון א גרעסערען פיש, אדער אן אנדערע ים חיה, בעהאלט זי זיך צווישען די „פינגער" פון דער ים-אנעמאנע. דא איז זי זיכער, זאל נאר דער שונא צוקומען און וועלען זי אויפעסען, וועט ער אטאקקירט ווערען פון די געפעהרליכע פינגער פון דער ים אנעמאנע. און ווען דאס פישעל זעהט זיך ארום, אז די געפאהר איז פאריבער, רוקט זי זיך ארויס פון צווישען די „פינגער" פון דער אנעמאנע און הויבט אן ארומשווימען ארום און ארום, אבער ניכט ווייט פון איהר בעשיצערין.

זעהען מיר דא צוויי זאכען: ניכט נאר ווערען די פישלעך און די ראקעס בעשיצט פון דער ים-אנעמאנע, וועלכע וואלט זיי מיט איין ריהר פון איהרע פינגער געקענט טויטען און דערנאך אויפעסען, נאר זיי ווערען נאך פון דער ים אנעמאנע בעשיצט פון זייטיגע שונאים און געפאהרען. די ים-אנעמאנע טוט עס דערפאר, ווייל בשעת די פישלעך און די ראקעס עסען, פאלען פון זיי אפ ברעקלאך, וועלכע די אנעמאנע פערברויכט אלס שפייז פאר זיך. די בעגענזייטיגע נוצען צווישען דער ים-אנעמאנע פון איין זייט און די פישלעך אדער ראקעס — פון דער צווייטער זייט, בעשטעהט אין דעם, וואס די ערשטע בעשיצט די צווייטע, און די צווייטע שפייזען טיילווייז די ערשטע.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער - קראנקהייטען
נעמט אן פון 6–7, זונטאג פון 3–4.

טובערקולאז
אלס די קראנקהייט פון פראלעטאריאט

פון ד"ר יעקב מאנדעלבוים

איינע פון די אפטעסטע און גרעסטע אורזאכען, וואס מאכען לייכטער דעם אנשטעקען זיך און קראנק ווערען אויף טובערקולאז, איז די ארימקייט.

אזוי-ווי דער ארימסטער טייל פון דער בעפעלקערונג איז דער פראלעטאריאט, האט די קראנקהייט בעקומען איהר נאמען די „פראלעטארישע קרענק" פונקט ווי די צוקער-קראנקהייט הייסט „די גבירישע אדער בורזשואזע קרענק".

וואס ערגער עס זענען די געזעלשאפטליכע און עקאנאמישע בעדינגונגען, אלץ מעהרער זענען דא אין דער געזעלשאפט קראנקע אויף שווינדזוכט.

מיר וועלען דא ברענגען א ביסעל ציפערן:

אין בודאפעשט — אויף הונדערט טויזענד מענשען שטארבען אויף טובערקולאז — רייכע 40, מיטעל-רייכע 62, ארימע 77, גאנץ ארימע 97.

אין האמבורג, אויף הונדערט טויזענד מענשען, וועלכע פערדינען יעהרליך פון 900 ביז 1200 מארק, שטארבען אויף שווינדזוכט 482; פון די, וועלכע פערדינען ביז 2000 יעהרליך, שטארבען אויף שווינדזוכט 947; ביז 5000 — שטארבען 252; מעהרער ווי 5000 — שטארבען 120.

פארוואס איז די ארימקייט אזוי שעדליך פאר'ן ארגאניזם?

א) אז עס איז ניטא קיין געלד-מיטלען, איז ניטא וואס צו עסען, (ואס איז אלץ איינס וואס הונגערן.) שוואכט אפ דעם ארגאניזם און מאכט איהם דערמיט פאר א בעסער אויפנעהמער פון טובערקולאז-שטעקלעך.

א גוטען ביישפיל האט אונז געגעבען די לעצטע וועלט-מלחמה:

די שטערבליכקייט אויף שווינדזוכט איז אין דער צייט פינף מאל גרעסער געווארען, ווי פאר דער מלחמה. אונזערע בעקאנטע, וועלכע זענען געקומען פון די דייטשע לאגערס זענען דאך געוועהנליך געווארען פון טובערקולאז.

ב) ווען מען שפאצירט זיך אזוי אדורך איבער די באלוטער הייזער און אויך אנדערע ערטער, וואו עס וואוינט די ארימע בעפעלקערונג זעהט מען אפט, ווי א גרויסע משפחה וואוינט אין איין צימער, וואו די צאהל בעטען איז צוויי אדער דריי מאל וועניגער, ווי די צאהל מענשען, וואס שלאפען אין זיי. צוויי דריי פערזאן שלאפען אין איין בעט, אפט שלאפען טובערקולאז קראנקע צוזאמען מיט די געזונטע. דאס צימער איבעריג ענג, שמוציג, פערשפיגען אין ליחות אין וועלכע עס לעבען מיליארדען טובערקולאז שטעקלעך. די פענסטער זענען קליין און ווערען זעלטען ווען געעפענט. ווינטער איז קאלט: עס איז ניטא פארוואס צו בעהייצען.

ג) דער פראלעטאריער ארבייט זעהר שווער, כדי צו פערדינען אויף א שטיקעל ברויט. און אט די שווערע ארבייט איז אפט איינע פון די בעסטע פריינדינס פון טובערקולאז.

ווען מיר זאלען ארויסנעהמען ביי מענשען פון פערשידענע פראפעסיעס זייערע לונגען און זיי צושניידען, וואלטען מיר געזעהן ביי קויהלען-גרעבער לונגען בעלייגט מיט קויהלען-שטויב; ביי שלייפער — מיט אייזען-שטויב, ביי שטיין-האקערס — מיט שטיין-שטויב א. א. וו.

אזעלכע לונגען זענען א גאנץ גוטער באדען פאר טובערקולאז שטעקלעך.

שוסטערס, שניידערס, וועלכע ארבייטען אין ענגע שטובען, און זיצען ביי דער ארבייט איינגעבויגען, זענען א גוטער מאטעריאל פאר דער טובערקולאז סטאטיסטיק.

ארבייטער, וואס ארבייטען אויף דער פרייער לופט זענען שוואכערע קאנדידאטען אויף טובערקולאז:

פישער'ס גערטנער'ס און דארפס-ארבייטער צ. ב. ש. ווערען זעלטענער קראנק אויף שווינדזוכט, ווי געוועלבער אנגעשטעלטע און מאנופאקטור-לאגערס, שניידערס און זעצערס, וועלכע ארבייטען אין פערמאכטע לאקאלען.

ד) צו אלע צרות דארף מען דאך נעבען „פערטרינקען" די צרות. האט דער אלקאהאל, פאר וועלכען דער ארבייטער גיט אפט אוועק זיין גאנץ פערדינסט, דעם גרויסטען חסרון, וואס ער ווירקט אונגעהויער אויפ'ן מענשליכען ארגאניזם, ערשטענס, שוואכט ער אפ דעם אפעטיט, פיהרט צו מאגען-און לונגען-קאטארען. צווייטענס, אז מען פערטרינקט דאס געלד האט מען שוין, ממילא, ניכט אויף בעסערע שפייז פראדוקטען, אויף א בעסערער וואוינונג, אויף א מלבוש, אויף בעהייצונג. דאס זענען, ווי איך האב שוין פריהער אנגעוויזען, שעדליכע סיבות וועלכע מאכען לייכט דעם וועג די טובערקולאז-שטעקלעך זיך צו בעזעצען אין מענשליכען ארגאניזם.

אויך דער אינטעלעקטועלער פראלעטאריער ווערט ניכט אפגעהיט פון טובערקולאז, צווישען זיי שטארבען (לויט אנ'ענגלישער סטאטיסטיק) גייסטליכע — 10, אדוואקאטען — 12, דאקטוירים — 10, לעהרערס — 11, ארטיסטען — 15 און מוזיקער — 32 פראצענט. די סטאטיסטיק ווייזט אונז נאך, אז די פרינציפאלען שטארבען אויף ס'כאטש דריי מאל זעלטענער, ווי זייערע אנגעשטעלטע...

מעג אבער דער טובערקולאז הייסען „פראלעטארישע קראנקהייט", שאנעוועט ער אויך ניכט די רייכע, וועלכע לעבען אין גאר גוטע בעדינגונגען, און שטאמען זעהר אפט פון געזונטע עלטערן. זיי ווערען דאס רוב אנגעשוואכט אין אן אנדער סארט לעבען:

דאס מיסברויכען אין געשלעכטליכען לעבען, דער אנאניזם, דאס טרונקען און דאס זעהר ווייניג שלאפען פיהרט אפט די רייכע יוגענד צום אפשוואכען פון זייער ארגאניזם און צו סוכאטעס.

צו אנדערע אורזאכען, וועלכע מאכען דעם ארגאניזם פאר גענייגט צו טובערקולאז געהערען: די צוקער-קראנקהייט, אפטע שוואנגערשאפט, און אנדערע קראנקהייטען, וועלכע פיהרען צום אפשוואכען פון די לונגען און פון גאנצען ארגאניזם.

די דאזיגע קראנקהייט קען אלזא קומען פון צוויי הויפט סיבות: ערשטענס, פון אנשטעקונג, ווען דער באזיגער געפינט זיך אין שכנות פון חולה, און ווען דער ארגאניזם פון דעם געזונטען האט א נטיה, צו דער דאזיגער קראנקהייט.

די מאסקווער ארטיסטן פון „הבימה"
האבען אויף אנערקענט, אז די שענסטע פאטאגראפיעס. פארטרעטען ווערען קינסטלעריש אויסגעפערטיגט נור אין דעם
— ערשטקלאסיגען פאטאגראפישען אטעליער —
„PARISIENNE"
69 ברזשעזשינער 69
צופאהר מיט'ן טראמוואי נומער 1.

הומאר — סאטירע

די דרײַ

לינדבערג, טשעמבערלען און לעווין,
אָט די נײַע העלדען דרײַ —
זײַ פערפליצען אַלע בלעטער,
אַלם די ערשטע אין דער רײַ.

אומעטום די זעלבע נעמען
מיט ענטציקונג גרוים מען רופט,
הייל אין אַלע נײַם פערשימערט
ברענגען זײַ די פרישע לופט.

װאָס אונז פאָליטיק מיט צרות?
װאָס אונז קינעס, ליגענס פיל?
„יאַ קאַזאַלאַ, טי קאַזאַלאַ" —
אָט דאָס רעדען אָהן אַ ציל?

װאָס די חכמות פון די פלאַפלער
דיפלאָמאַטען אַלערלײַ?
יעדער זאָגט אַרוים זײַן טפשות,
יעדער מאַכט אַ פינגער-דרײַ...

שמועסט מען אויף בלומרשט שלום,
און מען שטורעמט און מען ברויזט,
און אין טאַשען װײַזט מען פײַגען,
און אַ יעדער גרייט זײַן פויסט...

אָט אַזוי מען מאַכט אונז קאַליע
אינזער לופט און אונזער בלוט,
און װאָס פריהער — פונקט דאָסזעלבע
װאָס אין קאָרט שטייט — אַלץ מען טוט!

איז דאָך טאַקי גוט, אַז דרײַסטקײט
װײַזט אַ בײַשפּיל נײַ-געפּרובט,
װי די דרײַ, װאָס פליהען העכער
פון דער טויט-פער'סמ'טער לופט!

איז דאָך װאויל, אַז איצטער זינגען
קאָן מען הויך אַ לופט-פליה-ליד
מיט די צװײ אַמעריקאַנער
און אינמיטען — מיט אַ ייד!

אליבאבא.

דער העלר.

— האָסט געדינט אין מיליטער?

— װאָס רעדסטו? נאָך אַ מין גע-דינט! איך האָב געדינט בײַם סאָמע פייער!

— װאו?

— אין דער קיעך, בײַ דער

אין „אָטעל".

באַנקיר: איך געדענק נישט געװוי, נאָר דאַכט זיך מיר, אַז איך בין שוין 12 יאָהר נישט געװען אין טעאַטער.

אַרטיסט: און איך געדענק גאַנץ געװוי: איך בין שוין 12 יאָהר נישט געװען אין קיין באַנק.

צװישען בטלנים.

— זאָג מיר נאָר, חײם-יענקעל! פאַרװאָס רימט אונזער תורה-הקדושה אַזוי שטאַרק די מעלות פון דעם מן?

— פראָסט-פשוט: װײַל דער דאָזיגער מן האָט נישט געהאַט קיין װײַב, װאָס זאָל אויף איהם זאָגען חסרונות!!

א װאונש.

סטודענט: הלואי װאָלט איך געלעבט צוריק מיט טויזענד יאָהר.

פראָפעסאָר: צו װאָס?

סטודענט: דאַן װאָלט איך נישט געדאַרפט לערנען אַזוי פיל געשיכטע.

זי האָט שכל.

דאָקטאָר (פרעגענדיג דעם מאַן פון דער קראַנקער): װאָס מאַכט אייער קראַנקע פרוי?

מאַן: שוין דאַנקען גאָט געזונד.

דאָקטאָר: נו, יעצט דאַרפט איהר זי שיקען אויף דאַטשע.

מאַן: אַ שיינעם דאַנק אייך, ה' דאָקטאָר, אויף דעם װאָס זי האָט שכל אָהן אייך!..

בריף קאסטען.

יאַסקע-לעזער: איהר שרייבט, אַז אייער קינד האָט אַ מאָל אַלץ פּראָפּ-צושלינגען. שרעקט זיך נישט, דאָס איז דאָס איז אַ סימן, אַז ער װעט זײַן אַ גוטער מאַן...

א'נרעק: איהר פרעגט אונז, צי איהר זײַט פעהיג חתונה צו האָבען? לויט אייער פראַגע, װײַזט אויס, אַז איהר זײַט פעהיג אויף נאַרישקייטען...

ט.: איהר פרעגט, צי געזעהענען זענען שפּעלען. ס'װענדט זיך מיט װעמען. מיט אַ רײַכען פעטער אין אַמעריקע שאַדט נישט.

> אכטונג דאַמשניקעס!
> צום זומער-סעזאָן!
> אייזערנע אויװעלען — ספּעציעל געמאַכט צו דאַמשעס.
> פּרייזען מעסיגע!
> אַ סוחר

ראַדיא און פרויען.

אַ פרוי איז כמעט געגליכען צו אַ ראַדיאָ. אַ ראַדיאַ כאַפּט אויף ידיעות פון דער לופט און צוטראַגט עס אי-בער די װעלט, — אַ פרוי אויך; אַ ראַדיאָ האָט אַנ'אַנטענע, װאָס ציהט זיך פון דאַך און עס הערט זיך אין שטוב; אַ פרוי האָט אַ מענה-לשון, װאָס ציהט זיך פון שטוב און מען הערט אַזש אויפ'ן דאַך.

היינטיגע שידוכים.

אַמאָל האָט אינטערעסירט בײַ אַ מיידעל דער „פּראָצענט", היינט אינטע-רעסירט דער „װינפּיל"!

א גוטער פעטער.

— איך האָב אַ מוהמען אין ענגלאַנד, שיקט זי מיר יעדע װאָך 5 פונט — בערזשמט זיך שמואל.

— און איך האָב אַ פעטער אין אַמעריקאַ, איז יעדעס מאָל, װען ער שרייבט מיר אַ בריף, לייגט ער אַרײַן 50 דאָלאַר.

— און ער שרייבט דיר אָפט?

— ביז איצט האָט ער נאָך גאָרנישט געשריבען.

אנ'עצה.

— אַנ'אומגליק! מײַן פרוי און מײַן דינסט הייסט איין נאָמען. רוף איך די דינסט קומט די פרוי װאָס טוט מען?

— שאַף אָפּ די פרוי.

קאָזענע סוחרים.

— היי, שאָפער!. װיפיל קאָסטען אַריין צו אייך אין טאַקסי? — האָט געפרעגט איינער פון אַ גרופּע מענער און פרויען.

— געװעהנליך פיר — איז געװען דער ענטפער — אָבער אויב נישט קיין מענער און װייבער, איז — פינף.

אַמאָל און היינט.

אַמאָל האָט מען געזאָגט „פדיון-הבן", היינט זאָגט מען „פדיון הבת" (דעם גאַנצען פדיון נעמט צו די טאָכטער).

דאָס גרינע לעבען

קליינשטעטיש האָט ער נישט געװאָלט לערנען, האָט דער רבי איהם געשמי-סען מיט גרינע רוטער, בחור'װייס האָט ער געכאַפּט אַ קערטעל בײַם גרינעם טישעל. גאָלדעם איז ער גע-װאָרען אַן אַקטיאָר'ל און געשפּילט דעם „גרינעם בחור", האָט אַלעמען גע-שלאָגען גרין און געל, האָט מען איהם סטריװאָרעט מיט גרינע אוגערקעס און מען האָט איהם געמאַכט גרין אונטער די אויגען. איז ער אַריבער די גרינע גרעניץ, אַװעק קיין אַמעריקאַ און גע-װאָרען אַ גרינהאָרן. איצט שטופּט ער דאָרטען אַ װעגעלע מיט ציבעלע קאָר-טאָפעל און רעטעך און שרייט: גרינס! גרינס!

א פערגעניגען.

רעדאַקטאָר (צום דיכטער): װי-אַזוי איהר װילט האָנאָראַר פאַר אייערע לידער? און איך האָב געמיינט, אַז איהר שרייבט פון פערגעניגען װעגען.

דיכטער: װאָס זשע מיינט איהר, פאַניע רעדאַקטאָר, אַז אַרויסקריגען פון אייך אַ פּאָר רובעל איז נישט קיין פערגעניגען?

שוין אויף „דו".

די מאַמעטער, אַ כלה-מיידעל, קומט פון גאַס אַ שטראַהלענדע און זאָגט צו דער מוטער:

— מאַמעשי, דער חתן האָט מיר היינט צום ערשטען מאָל געזאָגט „דו".

— אַזוי, מאַמעשי, בין איך זעהר צופרידען. װאָס האָט ער אָבער װייטער געזאָגט?

— ער האָט געענטפערט: דו האָסט 3 טויזענד דאָלאַר גרייט?

אַלטמאָדיש.

— ריזינאייל פאַר'ן קינד, דאָקטאָר? עס איז דאָך אַזוי אַלטמאָדיש, האָט איהר נישט עפּעס אַ מעהר מאָדערנעם מיטעל?

— אָבער מאַדאַם! קינדער זענען דאָך אַלעלע אַלטמאָדישע זאַכען.

אין פלאמען פון ליבע און האס

(ראָמאַן).

(43

קיצור פון ראָמאַן.

אין שטעדטעל בראָד (גאַליציען) האָבען געװאוינט צװײ בעלי-הבתים: שמואל לוריע און עמיל לעװענטאַל. שמואל האָט געהאַט אַ פרוי, טערי לע-װענטאַל איז געװען אַנ'אַלמן און געהאַט אַ בן יחיד, קורט.

אַנומעלט האָבען זײ אָדאָפּטירט צװײ קינדער, די שװעסטער: יהודית און פערעלע. לוריע האָט צו זיך גענומען יהודית'ן, און לעװענטאַל פערע-לע'ן. די בײדע מײדעלעך זענען בײַ די צװײ באַלעבאַטים אויפגעבאַװעט און אויפגעװאַקסען געװאָרען, װי אײגענע קינדער.

ביגז לבינו האָבען זיך יהודית מיט קורט'ן ליב געקראָגען, און זענען געװאָרען חתן-כלה.

קיין רעכע לײַט זענען די באַלעבאַטים נישט געװען.

ערשט נישט לאַנג האָט לעװענטאַל בעקומען אַ גרויסע ירושה פון זײַנעם אַ ברודער אין אַמעריקאַ.

מאַכט זיך אַ מעשה, אַז אַ געװיסער קאַרל דרײַזין, װאָס האָט צוזאַ-מען מיט זײַנעם אַ קראַנקען ברודער, גרענגואַר געפיהרט אַ בעמישע פאַבריק אונטער בראָד, און װעלכער איז געיען אַנ'ערפינדער, האָט אויסגעפונען עפּיס אַ נײַעם בעמישען פּרעפּעראַט, און אַזוי-װי עס האָט איהם אויסגע-פעהלט קאַפּיטאַל צו רעאַליזירען זײַן ערפינדונג, האָט ער זיך נישט אָפּגע-שמעלט פאַר אַ מאָרד-טאַט, און אין אַ פינסטערער נאַכט דער'הרג'עט און בערויבט דעם אַלטען עמיל לעװענטאַל. ער איז אָבער געװען זעהר פאַרזיכ-טיג געשיקט אין מיט אַזאַ בריה'שקײט פערװישט אַלע שפורען, אַז די אויס-פאָרשונג איז אַרויפגעפיהרט געװאָרען אויף אַ פאַלשען װעג, און צוליב אַ גאַנצע רײַהע טעמים און צופעליגע בעװײַזען איז, אַנשטאָט איהם, אין מאָרד בעשולדיגט געװאָרען שמואל לוריע, װעלכער איז אויך פער'משפּט געװאָרען צום הענגען. ס'איז נישט געװען קיין שום מיטעל איהם אָפּצור-טעװען. װע-נען קאַרל'ען דעם אמת'ען שולדיגען האָט נאָר געװאוסט זײַן ברודער גרענגואַר.

ויהי היום חאָט פערעלע בעמערקט אויף אַ װאַנד פון דעם צימער, װאו דער מאָרד איז דורכגעפיהרט געװאָרען אַנ'אויפשריפט מיט בלוט, װאָס לעװענטאַל האָט געמאַכט אין אַ גסיסה-צושטאַנד, אַז דער'הרג'עט האָט איהם קאַרל דרײַװיץ.

זי איז דאַן מיט יהודית'ן און דעם לעמבערגער אויספאָרשונגס-ריכ-טער, מירענסקי'ן געפאָהרען קיין װיען, און צוזאַמען האָבען זײ אויסגע-פועל'ט בײַם יוסטיץ-מיניסטער און גענעראַל-פּראָקוראָר, מ'זאָל די עקזעקוציע איבער לוריע'ן אָפּלעגען אויף אַ געװיסע צײַט; דערװײַל, האָט עס געהײסען, װעט מען זיך בעמיהען דעם גאַנצען פערפלאָנטערטען ענין אויפצוקלערען. װען אָבער דער אויספאָרשונגס-ריכטער איז געקומען קײן בראָד אָנצוקוקען די בלוטיגע אויפשריפט, איז זי שוין אויף דער װאַנד נישט געװען... װאָס איז? קאַרל דרײַזין חאָט עס אין זײער אַפּװעזענהײט מיט אַ בעמישען מי-טעל אויסגעמעקט...

ס'איז געװאָרען װידער שלעכט: נישט געקוקט פאַרװאָס זיך אַנצושטאַ-פען, כדי צו אַרויסצופיהרען די גערעכטיגקײט אויף אַ ריכטיגען װעג. דאַ האָט יהודית גענומען אַ שבועה, אַז אויב די גערעכטיגקײט קאָן זיך אין דעם פאַל נישט געבען אַנ'עצה מיט איהרע מיטלען װעט זי זיך אַלײן מקריב זײַן פאַר דעם לעבען פון איהר צװײטען פאָטער און מיט דער קראַפט פון ליבע װעט זי אַרויסברענגען דעם אמת. זי װעט אויפגעפינען דעם פאַקט, װאָס

קאַרל דרײַזין װערט שיער משוגע פאַר איהר יעדען שריט און טריט, און װעט איהם צװינגען זיך מודה צו זײַן אין זײַן פערברעכען.

דערװײַל איז אויסגעבראָכען דער װעלט-קריג, און לוריע איז פון דער לעמבערגער טורמע אַריבערגעפיהרט געװאָרען קיין װיען.

דאָס געלד, װאָס קאַרל דרײַזין האָט אַרויסגע'גנב'עט בײַ לעװענטאַל'ן איז נאָך אַלץ געלעגען אויפ'ן דעק פון ברונען, און דער גנב האָט זײ בכלל דערװײַל נישט געדאַרפט האָבען. ער האָט נאָך אַלץ געפלאָנטעט און געװאָלט אַ תירוץ װי צו פער-ענטפערן, פון װאַנען ער האָט דאָס געלד, עפּיס אַזאַ תירוץ, װאָס זאָל קרוב זײַן צום אמת.

פאַר דער צײַט זינט די מלחמה איז אויסגעבראָכען האָט זיך סײ אין בראָד סײ אין דער פאַבריק פון דרײַװיצעס גאָר-נישט געענדערט;

און איין העלען טאָג איז צו זײ נאָר אָנגעקומען אַנ'אַל-טע מוהמע, װאָס האָט געװאוינט אויפ'ן טשיטאָריום, װאו די שלאַכטען זענען פאָרגעקומען, און אַזוי-װי די זעלנער האָבען חרוב געמאַכט איהר דויז, און אַװעקגערויבט איהר גאַנץ פער-מעגען, איז זי כמעט אַ הוילע אַ נאַקעטע אָנגעקומען צו איה-רע פּלימעניקעס, צו די ברודער דרײַװיץ.

פאַר צרות און עלענד איז די היימלאָזע אַלטע פרוי נישט געװען אינגאַנצען בײַם זינען, און געגליטע װעגען איהר אומ-גליק האָט מען בײַ איהר בשום אופן נישט געקענט אַרויסקריגען.

צו-מעהרסטען האָט די אַלטע אינגאַנצען געשװיגען, אָבער איהרע טיפע אומרוהיגע אויגען האָבען געגלאָצט מיט אַ מאָד-נעם גרימצאָרן, די ליפען איהרע זענען געװען פעסט פערביסען און פון איהר גאַנצען אויסזעהן איז געװען צו אורטיילען, אַז די פרוי איז שװער בע'עולה'ט און בעליידיגט געװאָרען, און אַז די געהײמע שרעקליכע עולה װעט זי קיין מאָל אין איהר לע-בען נישט מוחל זײַן...

ס'האָט זיך געפיהלט, אַז זי לעבט איצט אין האַס און צו ליבע האַס.

גרענגואַר און קאַרל זענען געקומען צו דער איבערצײַגונג, אַז די מוהמעס זײערע גויטיגט זיך אין אויפזיכט פון אַ פרוי, און דעם אָלטוגג געבען פון עפּיס אַ קאָמפּאַניאָנקע, װאָס זאָל גלײַכצײַטיג אָפּהיטען, אַז די אַלטע זאָל אין אַנ'אָנפאַל פון גרע-סערער גײַסטיגער צערודערונג נישט אָנטון זיך אַ מעשה.

בײַ די דרײַװיצעס אין שטוב איז בסך הכל געװען איין דינסט. זי איז אָבער געװען אַזוי שטאַרק פערנומען מיט דער באַלעבאָטישקײט, אַז זי האָט קיין צײַט נישט געהאַט זיך אָפּ-צוגעבען מיט דער מוהמע'ן.

אין דעם פאַל האָט זיך זײ אָבער צוגעדינט אַ מצוגדערער טראַף.

איינמאָל אין אַנ'אָװענד איז קאַרל אָנגעקומען פון לעמ-בערג, און איז פון װאָגזאַל געגאַנגען צו-פוס אַ היים.

דער אָװענד איז געװען אַ דושנער און אַ הייסער. אינ'ם אַלײען-װעג, מיט װעלכען קאַרל איז געגאַנגען האָט אפילו אַ בלאַט נישט אַ שאָרך געטון. ער האָט געמאַכט פאַמעליכע שװע-רע שפּרײַז. פּלוצים האָט ער פונדערװײַטענס דערזעהן אַ שלאַנ-קען פרוי'ען סילועט, װאָס האָט זיך, דאַכט זיך, בעװעגט אין דערזעלבער ריכטונג.

קאַרל'ען האָט אָנגעהויבען שטאַרק צו קלאַפּען דאָס האַרץ מחמת אין דעם פרויען-געשטאַלט, װאָס איז נאָהנט לע'ם איהם געגאַנגען מיט זיכערע שריט, און זײַנע שטאָלצע און איידעלע בעװעגונגען, האָט ער דערקענט יהודית'ן.

דיזעלבע יהודית, װאָס האָט זיך אַזוי געריסען צו אַרויס-ראַטעװען פון טויט איהר. פאָטער, לוריע'ן.

די זעלבע יהודית, װאָס האָט אַזוי ליב געהאַט קורט לע-װענטאַל'ן, דעם זוהן פון דערמאָרדעטען!

— צי האָט זי איהם באמת אַזוי ליב געהאַט? צי אפשר דורך דעם רחמנות געפיהל פון אַ פרויען-האַרץ, נאָך דעם יוג-געמאַנס גרויסען אומגליק, האָט זי זיך געװאָרפען אין זײַנע אָרעמס, און אָפּגעגעבען איהם איהר ערשטע צניעות'דיגע ליבע?

יהודית! אידאַ!

אויפ'ן קלאַנג פון דעם דאָזיגען נאָמען פלעגט ער, קאַרל דרײַװיץ, װעלכער האָט געהאַט אַ האַרץ האַרטער פון שטיין בלויז אויפ'ן קלאַנג פון דעם דאָזיגען נאָמען פלעגט ער בלאַס װערען און ציטערען.

אַך, װי ליב ער האָט זי געהאַט, װי ער האָט עס אַ ביי-סעל פערגעטערט דאָס װאונדערבאַר-שיינע קינד, װאָס די אוי-גען איהרע האָבען געהאַט די זעלטענע צויבער-קראַפט צו אָני-רירען די טיפסטע פיבערנישען פון זײַן זינדיגער נשמה.

ער האָט זי ליב געהאַט, און נישט געװאָלט, זי זאָל געהערען צו אַנ'אַנדערען!

יהודית האָט גוט געװאוסט װעגען זײַן ליבע צו איהר! זי האָט עס געװאוסט פון די פלאַמענדיגע, כמעט שגעון'דיגע בריף, װאָס ער האָט צו איהר געשריבען.

אויף די דאָזיגע בריף האָט זי קיינמאָל קיין תשובה נישט געגעבען.

אָבער, נאַרישקייטען! שוין אַ צײַט לאַנג האָט ער נישט געהאַט קיין געלעגענהייט מיט איהר זיך צו זעהן און צו רעדען מיט איהר פנים אל פנים.

און — איצט האָט זיך איהם געמאַכט די מעגליכקייט. דער צופאַל האָט איהם צוגעדינט, און יהודית איז געגאַנגען נישט אײַלענדיג זיך דאָ לע'ם איהם, אַ פּאָר שריט סך הכל... זאָגאַר נאָהענט לע'בם איהם.

און דער פינסטערליכער קאַשטאַנען-אַלײע איז קאַרל איהר ענטגעגענגעגאַנגען.

יהודית האָט נישט אַרויסגעװיזען קיין סימן פון אומרוהיג-קייט אָדער שרעק, און נישט פערגרעסערט איהר גאַנג..

(פאָרטזעצונג קומט)

די, וועלכע אזעוו האט פעראטען.

בעארבייט פאר׳ן „נייעם פאלקסבלאט״ לויט פערשידענע מאטעריאלען פון ל. בראנט.

89)

בעת עס זיינען אין פאריז פארגעקומען די בעראטונג פון דער פארטיי וועגען גורל פון אזעוו׳ן, איז צו בורצעוו׳ן אייב־מאל געקומען אן׳אנגעזעהענער מיטגליד פון דער פארטיי. ער האט געבראכט מיט זיך א העקטאגראפירטען אויפרוף מ. ג. „צו די לעזער פון „טילאיע״ און „רעוואלוציאנאיא מיסל״. דער אויפרוף איז געווען אויסגעקלעפט אין די רעסטאראציעס, וואו עס פלעגען זיך צונויפקומען די רוסישע עמיגראנטען און איז אויך געווען פערשפרייט אין דער שטאדט. אין אויפרוף איז געווען געשריבען, אז אין רעדאקציע פון „בילאיע״ אלס שטענדיגער מיטארבייטער פון בורצעוו׳ן, ארבייט באקאי, א פערריטער, צו וועלכע מ׳דארף זיך באציהען מיט פערדאכט און פארזיכטיג.

דער עס-ער האט געבעטען בורצעוו׳ן צו זיין אויף דער וואך, ווייל די פראקלאמאציע איז געווארים ניט אזוי געגען באקאי׳ען ווי געגען בורצעוו׳ן גופא. און די גאהענטסטע טעג, האט ער געזאגט, וועט מען מאכען א סוף מיט באקאי׳ען און דאן וועט מען זיך נעמען צו בורצעוו׳ן.

— איהר זייט אליין שולדיג, — האט ער געזאגט, — איהר זייט געווארען א געווערקצייג אין די הענד פון פאליציי דעפארטאמענט און איהר צושטערט אונזער פארטיי. מיר וועלען געגען אייך קעמפען ביז׳ן סוף.

די לעצטע שריט פאר דער דעמאסקירונג.

נאך לאנגע בעראטונגען וועגען דעם, ווי אזוי ארויסצוּבעקומען וועלכע ס׳איז פאקטען, וואס זאלען בעשטעטיגען די אנחייזונג פון לאפוכין׳ען, איז בעשלאסען געווארען צו געהן צו אזעוו׳ן און אונטער א געוויסען אויסרייד געוואויר ווערען פון איהם, וואו ער איז געווען אין די טעג צווישען 9-טען און 13-טען נאוועמבער (א. סט.), ד. ה. אין די טעג, אין וועלכע ער האט געזאגט האבען געפאהרען פון פאריז קיין פעטערבורג און צוריק (לויט ווי לאפוכין האט איבערגעגעבען, איז אזעוו ביי איהם געווען דעם 11-טען נאוועמבער) דער אויסרייד האט געדארפט זיין אזעלכער: אויפ׳ן געריכט זאל בורצעוו האבען ערקלערט, אז דעם 10 טען נאוועמבער אינדערפריה האט מען אזעוו׳ן געזעהן אין פאריז ארויסגעהן פון הויז, וואו עס האט געוואוינט דער אכראנניק ראטאיעוו. זאל אלזא אזעוו אנווייזען וואו ער איז אין דער אמת׳ן דעמאלט געווען, כדי מ׳זאל זיינע ווערטער קענען איבערגעבען דעם געריכט.

אזעוו האט זיך געלאזט לאזען אויף דער קאמבינאציע. ער האט ערקלערט, אז גראד אין די טעג איז ער געווען אין מינכען און אין בערלין און האט אפילו צוגעשטעלט א רעכנונג פון משפ׳ג ׳מארדיק׳ס האטעל „קערטש״ אין בערלין.

ביים ערשטען בליק אויף דער רעכנונג האט מען געקאנט זעהן, אז דאס איז א מיסטיפיקאציע. אין דעם פאפירעל איז געווען אויסגערעכענט יעדען, פעניג וועלכען אזעוו זאל האבען אויסגעגעבען אין משך פון 3 טאג אויף די מינדעסטע קליינגקייטען, פאר׳ן צימער, פריהשטיגען, מיטאגען, וואנד־ברויטען. אזא רעכענונג, אויסגעשטעלט פאר אזעוו׳, וועלכער האט געהאט א סבה צו ווארפען זיך אהן חשבון מיט גרויסע געלדער — איז געווען מעהר ווי פערדעכטיג. אזעוו׳ס ערקלערונג, פארוואס ער איז אריבערגעפאהרען פון דעם רייכען דייטשען האטעל אין האטעל „קערטש״ איז אויך געווען זעהר פער־דעכטיג. ער זאל דאס האבען געטון, ווייל אין דעם דייטשע האטעל האט געקאסט טייערער אויף עטליכע מארק.

די גאנצע רעכענונג האט געמאכט אן׳איינדרוק, ווי אזעוו וואלט אליין אויף זיך ארויסגעגעבען א חתימה, אז אלע חשדים געגען איהם און אלע אנווייזונגען פון לאפוכינ׳ען זיינען פול־שטענדיג בערעכטיגט.

און דאך האט מען אנגענומען, אז די רעכענונג שטעלט נאך נישט פאר מיט זיך קיין אביעקטיווען בעווייז, מ׳האט גע־האלטען, אז דער איינדרוק פון דער רעכענונג איז פארט א סוב־יעקטיווער און גויטיגט זיך אין קאנטראלע. ס׳איז דעריבער בע־שלאסען געווארען צו שיקען ספעציעלע שלוחים קיין מינכען און בערלין, וועלכע זאלען דיט זאך נאכפארשען אויפ׳ן ארט.

פון מינכען איז בעקומען א ידיעה, וועלכע האט בעשטע־טיגט, אז אזעוו איז דארט פאקטיש געווען. דאגעגען האט וו. פ. בירקאנס, וועלכען די פארטיי האט געשיקט קיין בערלין, כדי פעסטצושטעלען אזעוו׳ס אליבי אין דעם טאג פון 11-טען נא־וועמבער 1908 מיטגעטיילט, אז די רעכענונג איז געפעלשט און אהן ספק מיט דער הילף פון פאליציי אגענטען. פאבריקאנט האט אויך מיטגעטיילט, אז זיין מיסיע איז בעקאנט דער פאליציי, אז מ׳שפיאנירט איהם נאך און אז אזעוו איז מסתם שוין ווע־גען אלעמדינג אינפארמירט.

(פארטזעצונג קומט).

לעמשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען — בושעווינער 11, טעל. 37-63

[illegible]

ד״ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	4—3
ד״ר רשישנער	קינדער-קראנקהייטען	12 9½ / 5—4
ד״ר שופמאן	[illegible]	1—11
ד״ר לוביטש	[illegible]	2—12
ד״ר [illegible]	[illegible]	3—1
ד״ר [illegible]	[illegible]	12.30—[illegible]
ד״ר [illegible]	[illegible]	1 —
ד״ר [illegible]	[illegible]	4—5

[illegible] 2120

אימפונגען נעגען שקארלאטין.

[illegible]

דענטיסטישער קאבינעט

ד״ר ווילבערשטיי	צאהן-ערצט	2—10
ד״ר לאזשינסקא סמאראפאלסקא	צאהן-ארצט	7—3

[illegible]

פיר קויף און פערקויף מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, ניי מאשינען, גארדעראבען, טאמאַ־ווארען א. ז. וו. און צאהל די העכסטע פרייזע!
א. ווייצמאן נארוטאוויטש 19
(דזיעלנא)
אין מעבעל-געוועלב, (פריוואט-וואוינונג שענקעוויטש 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פארט. גענוצטע מעבעל און גוטען צושטאנד צו פערקויפען. 1339

LEKARZ-DENTYSTA — צאהן-ארצט
M. KARABANOW
זאמענהאפ 31 (אין הויף) טעלעפאן 59-09
[illegible], פלאמבירט ציהט ציינער גאנץ אהן שמערצען, קינסטליכע ציינער אהנע גומען און רעפעראטורען ווערען שנעל און ביליג אויסגעפערטיגט.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 8 אין אווענד. 1195
לעמשניצע פרייזען. בעראטונג אומזאנסט.

עלטערן!
פאר 3 זלאטים א וואך ווערט געלערנט מיט קינ־דער וואס לערנען אין פאלקס-שולען: חומש, רש״י נ״ך, משניות, גמרא, יהדות, היסטאריע, רעדען און שרייבען העברע־איש און יודישע ברית זעלבסט צוזאמענשטעלען, דורכ׳ן בעוואוסטען ארטאדאקסישען העבראאישען לעהרער י. ד. ראַ־זענפעלד, פלאץ וואלנאשטשי 6 קווער אפ. רעכטס 2 שט. פאמ.: סווערען אויך אנגענומען אנפענגער פון 5 יאהר אן.
א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאלג גאראנטירט!

קינדערוואגען פון 50 זל.

ספאר-וואגענ אויף גומי מיט בעדעק
פעלד-און מעטאל-בעטען, מאטראצען, אייג־שענק, וואש-טישען אין רייכסטען אויסוואהל אויף גינסטיגע בעדינגונגען עמפפעהלט די עלטסטע לאדזער מעטאל-מעבעל-פאבריק פון
I. B. WOŁKOWYSKI
Sienkiewicza 3/5, tel. 37-70
11 NARUTOWICZA 11
די פירמע עקזיסטירט פון יאהר 1896.
אכטונג: מיר בארגען אויס טאען אויף זומער-וואוינונגען.

Szkoła Przemysłowa
T-WA SZERZ. OŚWIATY i WIEDZY TECHN. WŚRÓD ŻYDÓW
916 ŁÓDŹ, POMORSKA 46/48,
אפטיילונגען: מעכאנישע, עלעקטראטעכנישע פון חעבערי״. איינשריי־בונגען פון קאנדידאטען אין דער ערשטע קלאס געהמט אן די קאנצעלאריע טעגליך אויסער שבת פון 10-2 מיטאג איינטריטס-עקזאמענס קומען פאר ד. 29 יוני ד. י.

לעמשניצע (פאר קאמונדע קראנקע)
„SALUS"
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאבינעט
גלובנא 41 טעל. 46-65.
איז געעפנט טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אוו. זונטאג — פון 9 פריה ביז 2 נאכמ.

ד״ר ז. ראקאווסקי	אויערן האלז און נאז-קראנקהייטען	פון 11 — 12
ד״ר לאנדכאוו	אינערליכע קראנקהייטען	פון 1 — 2 און פון 5 — 7
ד״ר דינענזאהן	קינדער-קראנקהייטען	פון 11—12 און 4.30—6
ד״ר וויים	כירורגישע קראנקהייטען	פון 1—2 און פון 6.30—7.30
„ שמערלאווסקי	פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע	2.30 — 3.30, 5.30—6.30 זונטאג פון 12—1
„ זילבערשטראם	ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.	פון 11.30—1 און 7—8
ד״ר גאלדבערג	אויגען-קראנקהייטען	פון 10.30—12.30
ד״ר גאלדרינג	אינערליכע קראנקהייטען	פון 11—12 און פון 3—5
צאהן-ארצט פרוי לאנדקאף „ סט. נעלבערג	צאהן-און מויל-קראנקהייטען	9.30—12 און פון 4—7 / 12—2 און פון 7—8

אפעראציעס, איינשפריצונגען, פאקען-שטעלען. אלעריי אנאליזען, (ווי אורין, פלעגמא, בלוט א.ז.וו) דורכלייכטונגען און רענטגען-אויפנאהמען. קורס פאר שטאמלער. געבורטס-הילף בעראטונגען פאר מוטערס. קינסטליכע ציין, קאראנעס, גאלדענע בריקען, פלאטין א. אז. וו. ספעצ. קורסען פאר שטאמלער. חידושען אין שטאדט.
31 שוץ-אימפונגען געגען שקארלאטין.

לעמשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטל. דענטיסט.-קאביג.
„Sanitas" Cegielniana 29, tel. 44-51.
נעמען אן פאלגענדע דר.:

ד״ר ענגעל	ד״ר לאססי
„ פריד	„ ש. מאלאוויטש
„ גערשטיין	„ מארדכאוויטש
„ גומשטאט	„ פריבולסקי
„ אימיד	„ ה. ראקאווסקי
„ איציגזאן	„ ג. ראזענבערג
„ קאצענעלזאן	„ פרוי ראזענבלאט
„ ס. קאנטאר	„ שאיעראוויטש
„ לעווינזאן	„ א. שטיינבערג
„ פרוי לעווינזאן	„ י. שטיינבערג

צאהן-ערצטע

צוקער	קרעניצקא-ציפין
גרינשטיין-הארקאווי	שאצקא

921

קויפט מעבעל
נישט קיין
בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט, אז אין מיין
מעבעל-געשעפט
גדאנסקא (דלוגא) 44
Ch. ŁAZNIK
נער ביי מיר קענט איהר קויפען פערשידענע מעבעל שעהנע און ביליג.
בעמערקונג: איך קויף אויך פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, סאמאווארען א. אז. וו.
איך צאהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

Czopki Hemorojdalne Gąseckiego
(מיט׳ן הענדעל) בעזייטיגען וועהטאג, ברענונג, גייסענעס, פערקלענערן געשווירען.
1468 עס פערקויפען די אפטייקען.

פאבריק פון

זשיראנדאלען
ווי אויך גאלוואנישע
בראנזיר-אנשטאלט
מ. לידער, לאדז
צעגעלניאנא 33, טעל. 53-41
נעהמט אן אלערליי געגענשטענדע צו איבערגילדען, פערזילבערן, ניקלען, בראנזירען און אקסידירען. עס ווערען אויסגעפיהרט אלערליי רעפעראטורען פון פערשידענע מע־טאלענע און זילבערנע געגענ־שטענדע. פונקטליכע אויספיהרונג.
148 גוט און ביליג מיט א גאראנטיע פאר דויערהאפטיגקייט.

פיש לעבעדיגע און טויטע צו צוגענגליכע פרייזען עמפפעהלט די צענטראלע פיש-האלע ביי דער לודקע. 535

אויפרוף צו אלע לאדזשער יודען

וואס מאכען חתונה זייערע קינדער!

דערמאן מאך איך צוזאמען די לאדזשער מחותנים, אז איך נעהם אן

חתונות אויף פארציעס

פאר 6 זל. א פערזאן

מיט א"ע בעהעמליכקייטען. געשמאקע מאלצייט פון בעסטע

אריינרעכנענדיג: זאל, ארקעסטער, קעלנערס און קעלנערס. אלעס פריי.

קומט און בעשטעלט אויף וויפיל פערזאן איהר ווילט!

אדרעס: זאל פילודניאווא 10. איגענטימער: פרידהאלד.

ביליג און גוט!

ספארט-וואגען	58.— זל.
קינדער-בעט מיט ניקל און שאטע. מאטראץ	65.—
אמעריקאנקע	30.—

פאדערט איבעראל!

די גאראנטירטע פעלד-בעטען פון דער פירמע

„PALMA-PATENT"

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

הורט. פאר רעעלקייט גאראנטירט. רעטייל.

פודער און זייף פאר קינדער

BÉ BÉ

SZOFMANA

אנערקענט פאר די בעסטע

פודער העלט אלע ווונדען אויף דער הויט — צערטייטיגונגען. דעם „בעבע" בענוצט מען נור דאמאלסט ווען די ווירקזאמקייט פון פודער איז נישט גענוגענד.

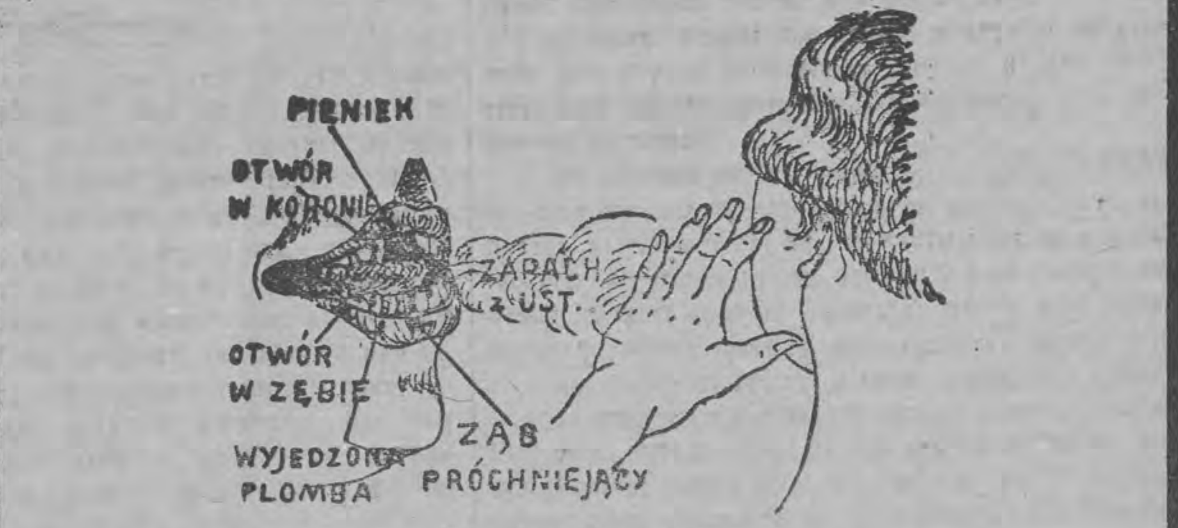

אמאל

זענען פרויען פון מיר ענטלאפען, ווען איך האב מיך זיי ערקלערט און ליבע, איך בין געווען זיכער, אז איך וועל בעקומען א נ'אפזאג. די מיאוס'טע פרויליינס האבען נישט געוואלט זיין און מיין געזעל-שאפט איך האב פערלוירען יעדען ווילען צום לעבען.

היינט

בין איך ממש בעלאגערט דורך פרויען, מיין בלויזער בליק מאכט גליקליך יעדע פרוי, אהן אויסנאהם. איך האב אנגעהויבען צו בעקומען א גיויסען ערפאלג

מיט וואס ערקלערט זיך דאס?

מיט דעם, וואס איך האב אנגעהויבען צו בענוצען פערמענטין, דאס איינציגע ריכטיגע מיטעל געגען פיהלען פון מויל, וועלכע דער הרג'עט די מיקראבען אין מויל, מאכענדיג דעם אטעם אומגעהויער ארעמאטיש.

FERMENTINA

בעזייטיגט דעם שלעכטען ריח פון מויל, קאנסערווירט די ציינער, פערפעסטיגט די יאסלעס און מאכט אנגענעהם דעם אטעם.

הויפט-סקלאד אויף פוילען: ROMAN WŁODARSKI, WARSZAWA, LUBIECKIEGO 5

צו בעקומען אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדען און פערפומעריע-געשעפטען. פרייז 2.75 זל. פער שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דארף מען זיך ווענדען צום הויפט-סקלאד אויף פוילען. פאר קונים פון דער פראווינץ ווערט ארויסגעשיקט נאכ'ן בעקומען פאראויס 3 זל. אדער 3.50 אויף א נאכנאהמע. 6181 היט זיך פאר פעלשונגען!

פערטרעטער אין פערשידענע שטעט אויף איינענער רעכנונג ווערען געזוכט.

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?

פארוואס לויפט יעדער אין ביורא פיעטריקאווער 17?

ואמרת אליו: ואלסט איהם ענטפערן

— אז אין דעם ביורא —

17 פעטריקאווער 17

2-טען הויף, פארטער, דורכגאנג זאכאדניא 53, דארט ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי בימעס לויט'ן אונטער, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, ארוואלאניעס, רעקורסען, וועגען פעטער אין קא-מיסאריאט-רוזשאנדו, ביטעס וועגען דירה און אוזשאנד ראזשעמטשע און אין אלע פאליציי-בעצירקען, שותפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראווניעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

רעכטס-קאנסולענט י. מאנעלא,

פעטריקאווער 17, זאכאדניא 53

שנעל, רעעל און ביליג!

צאהן-ארצט LEKARZ-DENTYSTA

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08

הײלט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מונד-קראנקהייטען. צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער. נעהמט אן פון 9—12 פארמיטאג און פון 3—7 א זייגער אווענד. ביליגע פרייזען. 1481

רעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראטאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	11-10 2-$1\frac{1}{2}$ $6\frac{1}{2}$
ד"ר רוזשאנער	הויט-און געשלעכט-קר.	11—10 2—1
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	2-1
ד"ר יוסטמאן	נערוועז-קראנקהייטען	2—12
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12-10 5-4
ד"ר פאפירני	פרויען-און געבורטס-הילף	$1-11\frac{1}{2}$ 6-5
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	2-1 זונ. 5 4
ד"ר וויינבערג	אינערע, הערץ לונגען-קר.	1-11 $7-5\frac{1}{2}$
ד"ר סטופעל	רענטגען	12—2 6-4
א. גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	7—3
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	2—9

צאהן-פאנדהיילונג, בעלייכטונגען, קראנקען, מאסטען, א א. ז. ו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

רענטגען-אינסטיטוט

איילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, לעקטריזאציע, אלע בעגלייטע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער.

אויפנאהמען בעגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

דירעקטאר ד"ר שטאם.

די מאדערנסטע

לאמפען

פאר שפייז-צימערן און קאבינעטען

קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען

ביי **ש. פ. שמארעוויטש**

פאלודניאווא 8.

באמערקונג: עס ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבערארבייטונג פון גאז אויף עלעקטריע, אויך אקסעדירט. 1523

ר עטשניצע

פון דאקטוירים-ספעצ. און דענטיסטען-קאבינעט

פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראנקהייטען	ד"ר ב. ראבינזאהן " מ. וואלפסאן " א. טענענבוים	פון $3\frac{1}{2}$—$2\frac{1}{2}$ און 7—8 " 12—2 " 4—6
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פאכשאנסקי	פון $2\frac{1}{2}$—4 און 7—8 " 12—1 און 5—6
פרויען-קראנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ר. אלטערמאן " מ. פעלדמאן פ"ין ד"ר ה. זעלדאוויטש-קראמשקא " " נוסטאווא זאנד טענענבוים	פון 11—1 " $5\frac{1}{2}$—$7\frac{1}{2}$ שבת, זונט. דינסט. דאנ. 3-5 זונט. מאנט. מיט. פרייט. 3-5
קינדער-קראנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאג " ל. פאמיליער	פון 10—11 און 6—7 " 12—1 און 4—5
נערווען-קראנק.	ד"ר מ. מאשלאנקא	פון 6—7 זונטאג 1—$2\frac{1}{2}$
אויגען-קראנקהייטען	ד"ר י. סטופאי " ס. האלענדערסקא	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאז, האלז און אויערן-קראנק.	ד"ר מ. קלאטשקא " באל. כאן	פון 11—1 און 7—8 " $3\frac{1}{2}$—$5\frac{1}{2}$
הויט- און וועnerische קראנק.	ד"ר פ. ברוין " י. סאלאווייטשיק	פון $12\frac{1}{2}$—$3\frac{1}{2}$ " 6 8
ציין- און מונד-קראנקהייטען	צאהן-ארצט ס. שעהעס " מ. רעזניקאווא " ב. משודנאווסקא " נ. קאצענבאגען	פון 9—$10\frac{3}{4}$ און 8—9 " 11—$1\frac{3}{4}$ " $2\frac{1}{4}$—5 " $5\frac{1}{4}$—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אווענד.

אין גאנץ פוילען און אויך שוין אין אויסלאנד רעדט מען נאר פון דער בעקוועמליכקייט און גוטסקייט פון די בעוואוסטע זומער לאטשעס

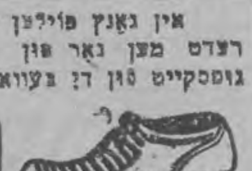

LEKKOCHÓD

14391 P. N.

בעסטע אכטונג צו געבען אויפ'ן פאטענט-שטעמפעל. צו בעקומען אין אלע בעסערע שיך-געשעפטען.

הויפט-פערקויף **י. אבראמאוויטש,**

לאדז, פארזשעטשנא 15.

אויף אויסצוצאהלען!

רעד הערען - און דאמען - שניידער - אטעליער

ה. ראטבערג פיעטריקאווער 197

נעהמט אן פון אייגענער סחורה אויסצופערטיגען די שענסטע קאסטיומען צו די ביליגסטע פרייזען לויט די נייעסטע פאסאנען.

ווער ס'וויל צופרידען זיין און גוט אנגעטאן זיין, דער זאל קומען וואו אויסצוצאהלען סחורה. מיט אכטונג

ה. ראטבערג, פיעטריקאווער 197

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט 17. יוני 1927.

17 פרייטאָג יז סיון תרפ״ז	יוני זון־אויפגאַנג 3.41 זון־אונטערגאַנג 7.25 לענג פון טאָג. 14, 12 ליכט־צינדען 7.45

פּאָבאָר.

אין דער קאָמיסיע נומער 1 (טראַוגוטאַ 10) דאַרפען זיך שטעלען:

יאָהרגאַנג 1906

זעקסטער פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט.
היינט, פרייטאָג, – אַלע בוכשטאַבען.
זיבעטער פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט,
מאָרגען שבת – .C B. A

אין דער קאָמיסיע נומער 2
(זאַקאָנטנא 82).

יאָהרגאַנג 1906

פערצעהנטער פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט.
פרייטאָג – F. E. D. C B. A.
מאָרגען שבת K. J, I. Ch. .H. F.

קיין נאָמענטליכע אויפפאָדערונגען וועלען נישט געשיקט ווערען. די קאָמיסיעס הויבען אָן זייער טעטיגקייט פונקט 8 אַ זייגער אין דער פריה.

ביטעס וועגען אָדראָטשעניעס דאַרפען איינגעגעבען ווערען אין רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט צוזאַמען מיט די דאָקומענטען, וועלכע שטעלען פעסט דאָס רעכט צו געניסען פון אָדראָטשעניעס, שפּעטסטענס אַ טאָג פאַר'ן טערמין, ווי מ'דאַרף זיך שטעלען צו דער פּאָבאָר־קאָמיסיע.

ביטעס וועגען אָנערקענען אַנדערהאַלבען יאָהריגע דינסט־צייט דאַרפען פאָרגעשטעלט ווערען אין רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט די דאָזיגע טאָבאַראָווע, וועלכע באַזיצען נישט קיין רעכט אויף ווייטערדיגע אָדראָטשעניעס, אָדער ווילען הייאָהר נישט געניסען פון אָפּלעגען דאָס מיליטער־דינסט.

די וואַהלען

צום ציוניסטישען לאַנד־צוזאַמענפאָהר.

נעכטען, ביז צום באַשטימטען טערמין, זענען איינגעפלאָסען אין דער וואַהל־קאָמיסיע 2 קאַנדידאַטען־ליסטען: נומער 1 פון „על המשמר" און רעוויזיאָניסטען, נומער 2 – פון דער גרופּע „עת לבנות".

צוליב דעם וואָס עס איז אַנטשטאַנען אַ ספק בנוגע דעם טערמין פון די וואַהלען, האָט זיך דער ציוניסטישער קאָמיטעט געווענדעט אין די הויפּט־וואַהל־קאָמיסיע אין וואַרשע וועגען אויפקלערונגען.

די שקל־אַקציע

אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

צוליב דעם וואָס די היי־יעהריגע שקל־אַקציע דאַרף אָפּגעשלאָסען ווערען דעם 20. ח. ח. האָט דער ציוניסטישער קאָמיטעט זיך געווענדעט מיט אַנ'אויפפאָדערונג צו די מיטגלידער אויסצונוצען די לעצטע טעג אויף צו פאַרשטאַרקען די אַרבייט פון פאַרשפּרייטען די שקלים. דער שקל־פאַרקויף מוז באַלד פאַרענדיגט ווערען, און די געלדער פאַר די פאַרקויפטע שקלים צוזאַמען מיט די קופּאָנען מוזען אומבעדינגט אָפּגעליפערט ווערען ד. 19. ה. ח., ווייל מאָנטאָג, ד. 20 טען מוז אַלעס איבערגעשיקט ווערען קיין וואַרשע.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-92
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מאַננער שוואַכע קראַנקהייטען. 8—5
איז צוריקגעקומען.
[illegible] (חשמל־אויספעל)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט

יו״ד. געזעלשאַפטליכער שפּיטאָל פאַר גייסטיג־קראַנקע וועט סוף כל סוף אויסגעבויט ווערען.

די ברייטע יודישע געזעלשאַפט איז מחויב צו שטיצען די אַקציע.

מיט אַנ'ערך 17 יאָהר צוריק האָט זיך אין לאָדז בעגרינדעט אַ געזעלשאַפטליכער קאָמיטעט צו בויען אַ יודישען שפּיטאָל פאַר גייסטיג־קראַנקע. די נויטווענדיגקייט אין דעם איז געווען שוין דאַן זעהר גרויס, און די יודישע געזעלשאַפט האָט זיך זעהר וואַרים אָפּגערופען אויף דער אַקציע פון קאָמיטעט.

ס'איז געשאַפען געוואָרען אַ גרויסער קאַפּיטאַל צו יענער צייט און מ'איז צוגעטרעטען צו בויען דעם שפּיטאָל. דער אויפבאַו פון דער אַרבייט איז געווען גרויס און מיט אַ ברייטען פּערנעהם. די 4 געביידעס זענען געבויט געוואָרען מיט אַלע נייעסטע איינריכטונגען; מ'האָט אַפילו אָפּגעזונדערט אַנ'אַלטע ציגעלניע און אַליין אויסגעאַרבייט ציגעל פאַר די געביידעס, וועלכע האָבען צוזאַמען מיט'ן פּלאַץ געקאָסט ביז 200 טויזענד רובעל.

די געביידעס זענען שוין געווען כמעט פאַרטיג, ווען ס'איז אויסגעבראָכען דער קריג און אַלץ איז געבליבען שטעהן נישט פאַרענדיגט.

דערווייל האָט די דייטשע אָקופּאַציע רעקווירירט די געביידעס און איינגעאָרדנעט אין זיי מיליטערישע אַמוניציע לאַגערס.

ווען די אָקופּאַנטען האָבען פאַרלאָזען לאָדז, האָט די געביידעס איבערגענומען די פּוילישע מיליטער־מאַכט און האַלט זי ביז איצט.

לעצטענס האָט זיך אַרויסגעוויזען אַ מעגליכקייט, אַז די געביידעס זאָלען באַפרייט ווערען, ווייל די ד.א.ק. גיהט איבער אין איהרע אייגענע לאָקאַלען.

די נויטווענדיגקייט אין אַזאַ הייל־אַנשטאַלט, ווי ס'איז לכתחילה געפּלאַנט געוואָרען איז דערווייל שטאַרק געוואַקסען. ס'איז אָבער נישט געבליבען, ווער עס זאָל זיך מיט דעם באַשעפטיגען: פון'ם אַלטען קאָמיטעט זענען קוים געבליבען 2 3 פּערזאָן.

אויף די שפּאַלטען פון אונזער צייטונג האָט ה' לאַוניק יאָעל אַ פּאַר מאָל שוין אויפגעהויבען די פראַגע וועגען צוריקשאַפען דעם קאָמיטעט, וואָס וואָס זאָל זיך באַשעפטיגען מיט'ן פאַרענדיגען די געביידעס און פאַרוואַנדלען זיי צו זייער אייגענטליכען צוועק.

ענדליך זענען זיך צוזאַמענגעקומען די 2 איבערגעבליבענע קאָמיטעט־מיטגלידער, פאָרטרעטער פון „דאַבראָטשינגאָשטש", ביי וועלכען דער קאָמיטעט איז געווען, און אייניגע געזעלשאַפטליכע טוער, און ס'איז באַשלאָסען געוואָרען צוריק צו באַנייען די טעטיגקייט פון קאָמיטעט, וועלכער באַשטעהט דערווייל פון 11 פּערזאָן.

אַלס פאָרזיצער איז ווידער אויסגעוועהלט געוואָרען אַדוו. אַדאָלף קאָהן, און אַלס וויצע־פאָרזיצענדע דער אַלטער וויצע־פאָרזיצער, פּרעזעס פון קהלה־ראַט ה' ש. בודזינער, לאַוניק א. יאָעל און ד"ר קלויזנבערג.

די דאָזיגע 4 וועלען בילדען דאָס פּרעזידיום פון קאָמיטעט.

מען דאַרף רעכענען און האָפען, אַז די יודישע געזעלשאַפט וועט ריכטיג אָפּשאַצען די וויכטיגע באַדייטונג פון דער נויטיגער און וויכטיגער אינסטיטוציע, און וועט מיטהעלפען דעם ניעם קאָמיטעט צו פאַרווירקליכען אַ נוצליכע אַרבייט, וואָס איז אָנגעהויבען געוואָרען מיט פיל יאָהרען צוריק.

פרייע טריבונע.

חשוב'ע רעדאַקציע!

אין נומער 132 פון חשוב'ען „נייעם פאָלקסבלאַט" האָט ראַטמ. ד"ר שווייג פאַרעפענטליכט אַנ'ערקלערונג וועגען די אָפּגעוואָרפענע דורכ'ן שטאָט ראַט, סובסידיע פאַר דער שלום־עליכם שולע.

ווען ס'וואָלט זיך געווען געהאַנדעלט וועגען אַנגרייפען בלויז אויף מיין פּערזאָן, וואָלט איך געשוויגען, ווי כ'האָב געשוויגען ביי פריהערדיגע געלעגענהייטען. אָבער ד"ר שווייג פאַלט אָן אויף דער ציוניסטישער פאָרטרעטונג און דערפאַר בין איך געצוואונגען, גיכט אַריינגעהענדיג אין אַלע פּרטים ריכטיג צו שטעלען באַר 2 פּונקטען:

1) די שולד פאַר'ן אָפּוואַרפען די סובסידיע פון 8 טויזענד זלאָטים פאַר דער שלום־עליכם שולע, פאַלט איינציג אָן אַליין אויף ה' ד"ר שווייג. דער זאַכפעלאויף איז געווען אַזאַ: דער פאָרטרעטער פון דער ציוניסטישער פראַקציע אין דער בודזשעט קאָמיסיע איז נישט. פּראָשקער האָט געמוזט אין אַ וויכטיגער אָנגעלעגענהייט פאַררייזען אין דער צייט, ווען די קאָמיסיע האָט זיך פאַרנומען מיט די סובסידיעס. אויף איין זיצונג האָב איך איהם פאַרטראָטען, אין טאָג פון דער צווייטער אין לעצטער זיצונג, האָב איך טעלעפאָניש געבעטען ד"ר שווייג ער זאָל קומען צו דער זיצונג, ווייל איך האָב זיך געפיהלט נישט געזונד. כ'האָב איהם דערביי מיטגעטיילט, אַז מיט די פאָרטרעטער פון די פּוילישע סעהר הייטס־פּאַרטייען, האָב איך אָפּגעמאַכט, אַז זיי וועלען דעם פאָרשלאַג אונטערשטיצען. ה' ד"ר שווייג האָט מיר צוגעזאָגט, אַז ער וועט די זיצונג בייוואוינען.

אויפ'ן אַנדערען טאָג, בעת דער זיצונג פון שטאָט־ראַט, האָב איך, מיט פאַרוואונדערונג זיך דערוואוסט, אַז ד"ר שווייג איז אויף דער זיצונג פון דער קאָמיסיע נישט געקומען, און ווייל ס'איז נישט געווען קיינער, וועלכער זאָל דעם פאָרשלאַג פאָרמעל פאַרטיידיגען, האָט איהם די קאָמיסיע נישט אָנגענומען. דער וויצע־פּרעזידענט וואַיעוואָדזקי, האָט אויף מיינע פאַרוואורפען מיר ערקלערט, אַז ער האָט דעם פאָרשלאַג וועגען דער „שלום־עליכם־שולע" געזוכט אין די אַקטען און האָט נישט געפונען. און ווירקליך: ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער אַנטראַג פון ד"ר שווייג, האָט נישט דערמאָנט דעם נאָמען שלום־עליכם שולע, נאָר ס'איז געווען די רייד וועגען אַ סובסידיע פאַר דער געזעלשאַפט פון די עלעמענטאַרע שולען. ד"ר שווייג האָט מיר וועגען דעם נישט געזאָגט, און איך האָב אינפאָרמירט וואַיעוואָדזקי וועגען דער „שלום־עליכם"־שולע.

אויפ'ן פּלענום פון שטאָט־ראַט זענען אַלע פאָרשלאָגען פון דער קאָמיסיע אָנגענומען געוואָרען אָהן דיסקוסיע. ווען ד"ר שווייג וואָלט געווען געהאַלטען זיין הבטחה, וואָס ער האָט מיר געגעבען און וואָלט געקומען צו דער זיצונג פון דער קאָמיסיע, וואָלט דער פאָרשלאַג אויף דער זיצונג פון דער קאָמיסיע אָנגענומען געוואָרען, און וואָלט דאַן אויפ'ן פּלענום אַדורכגעפיהרט געוואָרען דורכ'ן רעפערענט פון דער קאָמיסיע אין אויטאָמאַטיש אָנגענומען געוואָרען.

צוליב דעם וואָס דער פאַל איז אָבער אַזוי נישט געווען, איז דער פאָרשלאַג דורכ'ן רעפערענט ה' וואַשקעוויטש, אַלס באַשלוס פון דער קאָמיסיע, נישט פאָרגעלייגט געוואָרען און איז ביי דער צווייטער לעזונג נישט אָנגענומען געוואָרען. איך און די אַנד. מיטגלידער פון דער ציוניסטישער פראַקציע האָבען זיך באַלד פאַרשטענדיגט מיט די פאָרטרעטער פון די מזרחיסטישע פּאַרטייען אויף וועלכען אויפ'ן מיקע, אויף אַ פאָרמעלען וועג, אונזער פאָרשלאַג אַדורכצופיהרען, און ס'איז אָפּגערעדט געוואָרען, אַז איך וועל ביי דער דריטער לעזונג שטעלען אונזער פאָרשלאַג אַלס אַנ'אויסבעסערונג (בעת דער דריטער לעזונג איז נישטאָ קיין דיסקוסיעס) כ'וועל מיך דערביי פאַררופען, אַז דער מאַגיסטראַט און דער רעפערענט פון דער קאָמיסיע זענען מסכים מיט מיין אויסבעסערונג, און אַז דער רעפערענט האָט מיינע ווערטער באַשטעטיגען פון דער טריבונע. אַזוי איז עס אויך געווען. וויצע־פּרעזידענט וואַיעוואָדזקי און ראַטמאַן וואַשקעוויטש האָבען ערקלערט פון דער טריבונע, אַז זיי זענען מסכים מיט מיין פאָרשלאַג. בעת דער אָפּשטימונג אָבער איז פּלוצלונג איינגעטרעטען אַנ'אָרם נקמה מצד די נ.ד.ר. ווייל מיר האָבען נישט אונטערשטיצט זייער לאַוניק קאָנשמערשאַק. האָבען זיי טראָץ דעם אָפּמאַך מיט זייערע אָנפיהרער געשטימט געגען אונזער פאָרשלאַג.

כ'גלויב, אַז פאַר יעדען איז קלאָהר, ווער ס'איז שולדיג אין דער זאַך: די ציוניסטען, צי ד"ר שווייג. מיין פעסטשטעלונג, קענען באַשטעטיגען אַלע מיטגלידער פון דער פראַקציע און אויך די פאָרטרעטער פון מאַגיסטראַט און די מזרחיסטישע פּאַרטייען. אויף מיין טעלעפאָנישען געשפּרעך מיט ד"ר שווייג האָב איך נישט קיין עדות, איך גלויב אָבער, אַז ער וועט עס נישט אָפּלייקענען.

ב) ה' ד"ר שווייג דערצעהלט, אַז ער האָט געפיהרט אַנ'אָבסטרוקציע. איך מוז מיך דערמאָנען פון דער פליג, וועלכע שטעהענדיג אויף דעם אָקס אין פעלד, דערצעהלט, אַז „מיר האָבען געאַקערט". די „אָבסטרוקציע" פון ה' ד"ר שווייג איז געווען אַזוי אונזיכער, אַז קיין מענש אין שטאָדט־ראַט האָט זי נישט באַמערקט. אָבער זיכער פאַר אַלעמען איז געווען, אַז די ראַטמענער האַלענדערסקי און די פאָרטרעטער פון דער בונדישער פראַקציע האָבען, אָפען און עהרליך געפיהרט די אָבסטרוקציע.

צום שלוס וויל איך אויפמערקזאַם מאַכען נאָך אויף אייגס: ס'איז נישט נייטיג צו מאַכען פאָרשלאָגען אויפ'ן פּאַפּיר, דאָס איז זעהר אַ לייכטע זאַך, מ'מוז פאַרשטעהן ווי אַזוי זיי דורכצופיהרען און דאָס איז זעהר אַ שווערער ענין, יעדענפאַלס אינ'ם הייניגען שטאָט־ראַט. וועגען די געשטעלטע פאָרשלאָגען, שרייבען די צייטונגען, נאָר פון דער מיה, וואָס ס'ווערט פאַרוואַנדעט אויף דורכצופיהרען קאָנקרעטע זאַכען, ווייסען גאָר די, וואָס לייסטען די שווערע אַרבייט.

מיט דאַנק איך:

ד"ר י. ראָזענבלאַט.

רעפעראַט

פון יצחק גרינבוים.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, וועט דעם קומענדיגען דאָנערשטאָג, אין זאַל פון פילהאַרמאָניע פאָרקומען אַ רעפעראַט פון באַקאַנטען ציוניסטישען טוער, סיים־דעפּוטאַט יצחק גרינבוים. ער וועט רעדען אויף דאָס טעמע „די אַקטועלע יודישע פּראָבלעמען און דער 15־טער ציוניסטישער קאָנגרעס".

יצחק גרינבוים איז ווי באַקאַנט, איינער פון די אָנפיהרער פון דער אָפּאָזיציע אויפ'ן קאָנגרעס, און דער רעפעראַט אין וועלכען עס דאַרפען בעריהרט ווערען אַ רייה אַקטועלע קאָנגרעס־פּראָבלעמען זאָגט דעריבער צו זיין זעהר אינטערעסאַנט.

התאחדות.

די דריטע ראַיאָן־קאָנפערענץ.

דעם קומענדיגען זונטאָג קומט פאָר די דריטע ראַיאָן־קאָנפערענץ פון „התאחדות", אויפ'ן סדר היום שטעהן די פראַגען: 1) באַריכט פון ראַיאָן־קאָמיטעט; 2) באַריכט פון די ערטער און דיסקוסיעס; 3) די לאַגע אין דער פּוילישער פּאַרטיי—אַ רעפעראַט; 4) די לאַגע אין ארץ ישראל—אַ רעפעראַט; 5) די שקל־אַקציע; 7) די וואַהלען צו די שטאָט־ראַטע; 8) פאַרשידענע פאָרשלאָגען; 9) רעזאָלוציעס; 10) וואַהלען פון אַ ראַיאָן־קאָמיטעט. אין דער קאָנפערענץ וועט זיך אויך באַטייליגען אַ פאָרשטעהער פון צענטראַל־קאָמיטעט אין וואַרשע.

טורן־פעסט פון אַרבייטער־ספּאָרט־ און גימנאַסטישע גרופּען ביים „טאָז"

ווי ס'איז געווען פאָראויסגעזעהן, האָט דער טורן־פעסט פון די אַרבייטער־ספּאָרט־ און גימנאַסטישע גרופּען ביים „טאָז" אַרויסגערופען אַ גרויסע אינטערעסירונג צווישען די ברייטסטע שיכטען פון דער יודישער באַפעלקערונג אין אונזער שטאָט. דאָס באַווייזט דער לעבהאַפטער פאַרקויף פון בילעטען, וועלכע זענען שוין אין אַ גאַנץ היבשער צאָל פאַרקויפט געוואָרען.

דער פּראָגראַם פון דאָזיגען פעסט וועט מיט זיין רייכקייט איבערצייגען נישט נאָר אַלע ביזאַצטיגע פעסטען פון „טאָז", וועלכע האָבען זיך שוין קונה שם געווען אין אונזער שטאָט, נאָר בכלל אַלע יודישע טורן פעסטען, און אפילו נישט־יודישע, אויסער דעם אויפמאַרש און די אַלגעמיינע פריי־איבונגען אין וועלכע ס'וועלען זיך באַטייליגען אַלע גרופּען אין אַ צאָל פון 250 פּערזאָן, וועט יעדע גרופּע אַרויסטרעטען מיט אַ באַזונדערע איבונג. ווי שפּענדיג, וועלען אויך דאָס מאָל געוויזען ווערען די איבונגען פון דער מוטער־גרופּע און דער פרויען־גרופּע מיט זייערע ספּעציעל־צוגעגרייטע מוטער־איבונגען. אויסערדעם וועלען נאָך זיין איבונגען אויף מכשירים פון די מענער, פרויען און מוטער־גרופּען, לייכטע אַטלעטיק, האַנד־באַל, [illegible] און אַנדערע אַטראַקציעס.

אַלע צוגרייטונגען צום פעסט ווערען שוין איצט פאַרענדיגט, אַזוי אַז צום באַשטימטען טערמין דעם 26־טען ד. ח. וועט שוין אַלץ זיין פאַרטיג, צו די איבונגען וועט צושפּילען דער אָרקעסטער פון 31 טען שיטער־פּולק.

טעאַטער „סקאַלאַ", ציגעל־נאַם 18.

אומאַפּרופליך די לעצטע 4 פאָרשטעלונגען
פון די בערימטע אַרטיסטען, ליבלינגע פון לאָדזער פּובליקום

א. פּאַליאַקאָוו, ל. ראַבינאָוויטש, א. אַניעלאַ, ב. באַריסאָווא.

מאָרגען שבת, דעם 18 טען און זונטאָג, דעם 19־טען יוני ד. י., 9 אַ זייגער אין אָוונט די גרויסע סוקצעס־פּיעסע

די מאַמע דער וועלט

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון זאָלאָטאַרעווסקי.

שבת, 3.30 נאָכמ. צו ביליגע פּרייזען פון 80 גר. ביז 2.50 זל.

דער רבי מיט די רבי'צין דער שמש אין דערמיט

קאָמישע פּיעסע אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ.—צום שלוס: די גרויסע לאַך־קאָמעדיע אין 1 אַקט „פּאַליאַקאָוו אַ טאָג נאָך דער חתונה".
ווער עס קויפט אַ בילעט אויף די נאָכמיטאָג פאָרשטעלונג, באַקומט צום אָנדענקען אַ בילד פון דעם ליבלינג פּאַליאַקאָוו.

ס'נעמען אַנטייל פרויען: אַניעלאַ, באַריסאָוואַ, בעזמאַן, גאָלדשטיין, מאַכאַראָווסקאַ, אָדערמאַן. מענער: פּאַליאַקאָוו, ראַבינאָוויטש, האַמבורגער, באַלבערסקי, מאַלאַראָווסקי, אייזענבערג, פּאָלאַנסקי, אַריעל. אַדמין.: א. בעזמאַן. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ל. זעלמאַן. – גאַרדעראָבע פריי! אַזהנע־לייטער: מאַכאַראַדזע. בילעטען צו באַקומען אין קאַסע.

אינערן-מיניסטער סקלאַדקאָווסקי קומט היינט קיין לאָדז.

(פ) נעכטען שפּעט אין אָוונט האָט די לאָדזער וואָיעוואָדזשאַפט בעקומען אַ ידיעה, אַז דער אינערן-מיניסטער סקלאַדקאָווסקי קומט קיין לאָדז היינט פרייטאָג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

סאָציאַלע הילף ביי דער קהלה.

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער סאָציאַלער הילף-קאָמיסיע ביי דער קהלה פערוואַלטונג. ס'זענען בעטראַכט געוואָרען איינציגע דרינגענדע ביטעס פון קראַנקע, וואָס דאַרפען אַרויספאָהרען זיך קורירען און געהערען נישט צו דער קראַנקען-קאַסע. די בעטראָגען וואָס זענען פאַר זיי אַסיגנירט געוואָרען דאַרפען בעשטעטיגט ווערען דורך דער קהלה פערוואַלטונג.

פון דער דאַנציגער קהלה איז אָנגעקומען אַ ווענדונג, אַז אַזוי ווי זי איז נישט אימשטאַנד אויסצוהעלפען אַלע דורכרייזענדע יודען בעט זי אַ סובסי-דיע פון וואַרשא, לאָדז א. א. וואַרשא האָט נאָך ביז איצט נישט געענטפערט.

די קאָמיסיע האָט בעשלאָסען אַריינ-צושטעלען אין בודזשעט פון 1927 אַ פּאָזיציע אויף הילף פאַר די דורכ-רייזענדע יודען דורך דאַנציג.

פערזאַמלונג פון רב'ס תלמוד-תורה.

אין אייגענעם לאָקאַל איז פאָרגע-קומען די אַלגעמיינע יעהרליכע פער-זאַמלונג פון רב'ס תלמוד-תורה. נאָכדעם ווי פרעזעס ראַטמאַן יחיאל יצחק בער-מאַן האָט געעפענט די פערזאַמלונג, איז אַלס פאָרזיצער אויסגעוועהלט גע-וואָרען ה' הערש בערמאַן.

אין ת"ת לערנען 400 אָרימע יודישע קינדער על פי רוב יתומים, וואָס ווע-רען בעזאָרגט אויך מיט פריהשטיק און מיטאָגען, פון ציים צו ציים ווערט אויך פערטיילט בחנם'דיגע הלבשה.

אין בעריכטס-יאָהר זענען צוטיילט געוואָרען 61 פאַר הויזען, 50 מאַרי-נאַרקעס, 20 שפּענצער'ס, 87 מייטקעס 6 כאַלאַטען, 5 העמדער, 100 שאַליקעס. דער דאַמען-קאָמיטעט האָט פונאַנדער-געטיילט 70 פאָר שיך מיט זאָקען, 75 ציצה כנפות'ען. מיטאָגען ווערען טעגליך אַרויסגעגעבען 300 מיט פליש; אָנביי-סענס 150 (זעמעל מיט מילך). ס'זענען אָנגעוויזען די בעסטע פּעדאַגאָגישע קרעפטען.

היות די קינדער בלייבען אין ת"ת נאָר ביז 15 יאָהר, האָט די פערוואַל-טונג בעשלאָסען, צו עפענען אַ ישיבה ווי אויך אַ האַנדווערקער שול. די פער-וואַלטונג האָט אויך בעשלאָסען עפענען אַ 7. אָבטיילונג פאַר למודי חול.

רעפ. הרב לעווין אין דער „בית-יעקב"-שולע.

פאַריגען מיטוואָך האָט בעזוכט די „בית יעקב" שולע דער פרעז. פון דער אַלוועלטליכער „אַגודת-ישראל" רעפ. הרב ר' אהרן לעווין אין דער בעגלייטונג פון רעפ. מינצבערג, סענ. מענדעלזאָהן, דאָזאָר בערנער א. אַ.

דעם גאַסט האָט אויפגענומען דער שולע-דירעקטאָר ה' י. נ. קאַמינעצקי.

דער חשוב'ער גאַסט האָט וויזיטירט אַלע קלאַסען, בעת די יודישע און וועלטליכע למודים.

די שילערינ'ס האָבען אויפגענומען דעם גאַסט מיט דער ברכה „שחלק מחכמתו ליראיו".

לסוף האָט דער גאַסט געהאַלטען פאַר די שילערינס אַנ'אינהאַלטרייכען רעפעראַט אויף פּויליש, אין וועלכען ער האָט אויסגעדריקט זיין צופרידענ-הייט פונ'ם בעזוך.

אַלס צייכען פון אָנערקענונג און דאַנק האָט דער גאַסט זיך איינגעשרי-בען אינ'ם גאָלדענעם בוך.

„רוסלאַנד אין ענגלאַנד".

היינט האַלב 9 אין אָוונט קומט פאָר אין זאַל פון פילהאַרמאָניע אַ פאָר-לעזונג פון וועניאַווא-דלוגאָשעווסקי א. ד. טעמאַ „רוסלאַנד אין ענגלאַנד". די דאָזיגע פאָרלעזונג האָט צוליב דער אַקטועלקייט פון דער טעמאַ אין דער פערזאָן פון פרעלעגענט אַרויסגערופען אַנ'אינטערעס.

„טשארי".

די דירעקציע פון קינאָ „טשאַרי האָט ערעפענט דעם גאָרטען, וואו עס קומען פאַר די קינאָ פאָרשטעלונגען, עס ווערט דעמאָנסטרירט אַ סענסאַציאָנעל בילד א. נ. „פערמע פון שרים" מיט'ן בע-ריהמטען הוט גיבסאָן אין דער הויפּט-ראָלע.

„אַפּאָלאָ אין קאָרסאָ".

די לעצטע טעג פונ'ם בעלעהרענדען פילם „אונזער וועהטאָג" ווי אַזוי זיך צו פערהיטען פון ווענערישע קראַנק-הייטען.

קראַנקע פרויען

ערפאַהרען, אַז דורך דעם געברויך פונ'ם נאַטירליכען ביטער, וואַסער פון

Franciszek Józef

לייכטע קישקען-ענטלעהונג וואָס איז פערבונדען מיט ערקראַנקטע אָרגאַנען ווירקט דאָס ביטער-וואַסער אויסערגע-וועהנליך גוט. די שעפער פון די קלאַ-סישע לעהרביכער פאַר פרויען-קראַנק-הייטען ערקלערען, אַז די גינסטיגע וויר-קונגען פונ'ם וואַסער פון

Franciszek Józef

זענען אויך דורך די אונטערזוכונגען בעשטעטיגט געוואָרען. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד אַפּטעקשנעס

Dr. St. HEINRICH
ספּעצ. פאַר קינדער- און אינערן-קראַנקהייטען.
פּאָמאַרסקאַ 10, טעל. 47-67
עמפּפאַנגט פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג, אויך אין
זשאָכאָוויק אין דער
Willa Sokołowskiego
obok dworca.

APOLLO — Koastantynowska 16.
CORSO — Zielona 2.
די לעצטע טעג! נור ביז זונטאָג!
היינט פאַר אומזיסט וועסטו זעהען, וואָס צו טון, כדי נישט
קראַנק צו ווערען אויף אַ ווענערישע קראַנקהייט אינ'ם בילד א. נ.
„אונזער וועהטאָג"
אויספערדעם דער ערשטער פאַרס „האַרעם פון מענער" מיט'ן אָנטייל פון
Bebe Daniels, Raymond Griffith א. אַנד.

קוראַטאָריום פון די באַראַכאָוו-שולען אין לאָדז.
אכטונג, עלטערן אין באַלוט!
ס'ווערען נאָך איינגעשריבען שילער אין עלטער פון 6 יאָהר און אין דער
יודישער פאָלקס-שול
אויפ'ן נאָמען — פון —
י. ל. פּרץ
וואָס ווערט געעפענט פון נייעם שול-יאָהר אויף פּלאַץ קאָשטשעלני 4
די איינשרייבונגען קומען פאָר אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שורעק-קינדער-היים (פּלאַץ קאָשטשעלני 4, רעכטע אָפיציגע, לעצטער אַריינגאַנג).
די קאַנצעלאַריע איז טעטיג טעגליך פון 12 ביז 2 פאַרמיטאָג און פון 7 ביז 9 אָוו. שבת פון 10 ביז 1 מיטאָג. :. מ'דאַרף מיטברענגען דעם קינד'ס מעטריקע.
די שילער, וואָס בעזוכען די פּרץ-שול זענען יוצא דעם שול-צוואַנג.

„אַזאַזעל" איז ווידער דאָ!

2 גרויסע פאָלקס-פאָרשטעלונגען.

נאָך עטליכע טעג גאַסטראָלירען אין עטליכע אַרומיגע שטעט נעבען לאָדז, וואו מ'האָט שוין פון לאַנג אויסגעקוקט און געבענקט נאָך דער פרעהליכער „אַזאַזעל" כאַליאַסטרע, — שפּילט „אַזאַ-זעל" אין לאָדז היינטיגען שבת און זונטאָג 2 לעצטע גרויסע פאָלקס פאָר-שטעלונגען.

כדי צו געבען די מעגליכקייט אַלע און אַלעמען צו זעהען, הנאה האָ-בען און געזעגענען זיך מיט'ן ליבען „אַזאַזעל", ווערען אין די פאָרשטעלונ-גען געגעבען 15 פון די שענסטע נו-מערען, פון די ערשטקלאַסיגע שלאַ-גערס, וועלכע האָבען וואָכען-לאַנג בע-צויגען דעם עולם אין „אַזאַזעל" און אַרויסגערופען אַנ'אַלגעמיינעם ענטוזיאַזם.

אין די 15 נומערען וועלען די אַר-טיסטען זיך אַרויסווייזען אין זייער גאַנצער פראַכט. די 2 גרויסע פאָלקס-פאָרשטעלונגען וועלען זיין 2 פרעהלי-כע, הומאָרפולע און מיט לעבע-שפּרו-דלענדע אָווענדען, וועלכע וועלען לאַנג בלייבען אין זכרון.

אַדוואָקאַט ניעדזיעלסקי'ס רעדע.

(ענדע פון 4-טע זייט).

יענער זייט גרעניץ האָט געבראַכט דער-צו, אַז מיליאָנען רוסען זענען פונאַנ-דערגעשפּרייט געוואָרען איבער דער גאַנצער וועלט. און אָט די עמיגראַציע האָט געמוזט בערענגען צו קאָנסעקווענ-צען.

דער פּראָקוראָר האָט דאָ געזאָגט, אַז פּאָמיליען - אָנגעלעגענהייטען דאַרפען ערלעדיגט ווערען אין דער היים, אָבער וואו איז די היים פאַר'ן רוסישען מ... ? די רוסען, וואָס זענען פונאַנדערגע-שפּרייט איבער דער וועלט האָבען נישט די מעגליכקייט צוריקצוקומען קיין רוס-לאַנד, דאָרט צו אַרבייטען פאַר זייער איינגענעם וואָהל און פאַר'ן וואוילזיין פון לאַנד ווי אויך אפילו אויף צו מאַכען חשבונות.

לאָמיר — זאָגט אַדוואָקאַט ניעדזיעל-סקי — איבערגעהן אויפ'ן רעאַלען באָ-דען. די, וואָס שטעהען היינט געגען רוסלאַנד דאַרפען איינגעטיילט ווערען אויף פאָלגענדע דריי קאַטעגאָריעס. תושבים פון רוסלאַנד, וואָס זענען אויף איביג אָוועק פון זייער היים אָהן צו האָבען וועלכע עס איז עקזיסטענץ-מעגליכקייטען. די, וואָס געהערען צו דער דאָזיגער קאַטעגאָריע זענען דער-פיהרט געוואָרען ביז משוגעת. מענשען וואָס האָבען אַלץ פערלוירען און פאַר וועלכע דאָס לעבען האָט נישט קיין ווערט.

צו דער צווייטער קאַטעגאָריע געהע-רען די, וואָס זענען בירגער פון פער-שידענע מלוכות און פעלקער, און וועל-כע האָבען געלעבט אין רוסלאַנד יאָה-רען-לאַנג זיך איינגעבירגערט און איצט געהען זיי אַרום מיט די טאָרבעס אויף די פלייצעס.

צו דער דריטער קאַטעגאָריע דאַרף מען פערעכענען די, וואָס האָבען נישט קיין שייכות מיט רוסלאַנד, וועלכע זע-נען בירגער פון זייערע מלוכות און וועלכע ווילען נישט לאָזען, עס זאָלען זיך וואַקלען די פונדאַמענטען פון זיי-ערע מלוכות צוליב רוסלאַנד. איז אַ וואונדער פאַרוואָס די אַלע פיהרען אַ טאַקטיק פון זעלבסטשוץ? היינט שטעלט זיך פאַר — זאָגט אַדוואָקאַט ניעדזשעל-סקי — אין די דאָזיגע לענדער ווערען דורך סאָוויעט-רוסלאַנד אַריינגעשיקט מענשען, וואָס דאַרפען אין די דאָזיגע לענדער פאַרטזעצען זייער אַרבייט און דאָרט דאַרפען זיי נאָך אָנגעהים יוע-רען! אויף די גאַנצע פּוילישע געזעל-שאַפט האָט מיט אַזאַ טרויער פאַראַד בעגלייט וואָיקאָווס טויטען קערפער, אויף די רעגירונג האָט אַרויסגעוויזען אַזוי פיל טאַקט בנוגע וואָקאָוו'ן, איז דאָס נישט געווען קיין פאָרמעלע צע-רעמאָניע, נאָר עס איז געפון געוואָ-רען אין נאָמען פון „לא תרצח". און דאָס זאָגען מיר נישט דאָ אין גע-ריכט, נאָר מיר פיהרען דאָס דורך אין לעבען, דאָס טהוט די גאַנצע ציוויל-יזירטע וועלט, ווייל אויך צעהנדליגער טויזענדער פערביטערטע, וואָס זענען פונאַנדערגעשפּרייט איבער דער גאַנצער וועלט, האָבען אין משך פון די בלוטי-גע שחיטות, וואָס קומען פאָר אין רוס-לאַנד געמאַכט נישט מעהר ווי צוויי אַטענטאַטען אין 1923 אין שוויץ און לעצטענס אין וואַרשא, הייסט עס, אַז די וועלט, וואָס איז אָנגעפילט פון סאָוויעטען-רוסלאַנד האַלט נאָך פון „לא תרצח".

אַדוו. ניעדזיעלסקי געהט איבער צו דער סיבה, וואָס האָט אַרויסגערופען וואָיקאָווס מאָרד און זאָגט, אַז ער קאָן נישט מסכים זיין מיט'ן פּראָקוראָר, אַז עס איז דאָ עפּיס אַ געהיימע אָרגאַני-זאַציע, וואָס האָט איהם דערצו מיטגע-האָלפען. ניין, קאָווערדאַס טאַט איז גע-ווען אַ היסטאָרישע נויטווענדיגקייט פון דעם, וואָס עס איז אַלץ געשעהן אין רוסלאַנד און אויב דער בעשולדיגטער האָט געהאַט שיתופים זענען דאָס געווען די נשמות פון דעם מיליאָן מיט 700 טויזענד נפשות, וואָס זענען אומגעקו-מען אין רוסלאַנד. זיי האָבען קאָווער-דאָן געגעבען כח אויסצופיהרען זיין טאַט און אַט דער קליינער קאָווערדאַ האָט זיך אַריינגעמישט אין די גרויסע וועלט געשעהענישען, וואָס הייסט קאַמף מיט רוסלאַנד. אמת, זיין טאַט האָט גע-קאָנט ברענגען צו קאָנפליקטען פון דער „מעכטיגער מלוכה", אָבער דער-מיט דאַרף מען זיך נישט רעכנען, מען דאַרף נעמען אין אַכט, אַז קאָווערדאַ האָט, אויספיהרענדיג זיין טאַט געטראַכט אַז זיצענדיג פערשפּאַרט אונטער די איינזאַמע קראַטעס וועט ער אַרויסקו-קען פון זיי און זעהען, ווי די וועלט ווערט בעפרייט פון די קייטען.

עס וועט נישט זיין קיין פּאַראַדאָקס — זאָגט אַדוו. ניעדזיעלסקי — ווען איך וועל דאָ זאָגען, אַז קאָווערדאַ, אויספיה-רענדיג דעם מאָרד איבער וואָיקאָוו'ן האָט געוואָלט אונטערשטרייכען, אַז נאָכדעם, ווי נאָר 2 טויזענד יאָהר איז פערלעצט געוואָרען דער לא תרצח, דאַרף געזאָגט ווערען אויפסניי: „מען טאָר נישט הרגענען!"

מעלדונג.

אַ מיטינג פון „טאָז".

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער היגיענישער וואָך, וועלכע עס פיהרט איצט אַדורך די חיגע אָפּטיילונג פון „טאָז" קומט פאָר שבת דעם 18 ד.ח. 8 אין אָוונט אין לאָקאַל פון „טאָז" אַנדזשעיאַ 1 אַ גרויסער מיטינג א. ד. ט. היגיענע אין געזעלשאַפטליכען לעבען. 019

רעפערירען וועלען: ד"ר אַ. אגריסאָן א.ד.ט. מעדיצין אין ליכט פון ביבל און תלמוד" ד"ר ם. העלער א. ד. ט. „היגיענע פון פאַמיליען לעבען" ד"ר מ. וואָלפזאָן א. ד. ט. „היגיענע אַלס געזעלשאַפטליכער פּראָבלעם" אינזש. זאָנענבערג א.ד.ט. די בעדייטונג פון ספּאָרט פאַר דער אַרבייטער יוגענד" ד"ר ל. שיפּמאַן ווי אַזוי דאַרף מען פערברענגען דעם זומער, כדי געזונד צו זיין אום ווינטער. אַריינגאַנג פריי.

טאַנץ, מרים'ל, טאַנץ!

דער ערשטער איינדרוק פון איהר טאַנץ-קאָנצערט

איבער אַלע 7 הימלען גלעפּט זיך נאָך איינער — דער אַכט דער הייליג-סטער, דער דאָזיגער הימעל איז אויף זיבען שלעסער פאַררינגעלט, און נאָר אויסדערוועהלטע קומען דאָרט אַריין.

אין דעם דאָזיגען הימעל שאַפט גאָט דער בורא — די ערדישע קונסט און לאָזט אַהין אַריין נאָר די, וועלכע זע-נען בעשטימט צו בעשערען די פער-דאגה'טע פערהאָוועטע מענשען אויף דער זינדיגער ערד מיט דער הימלי-שער קונסט.

מרים'ל דייכעס איז אין דעם העכ-סטען און הייליגסטען הימעל געווען, דאָרט, נאָך פאַר'ן געבוירען, האָט זיך איהר נשמה'לע אָנגעזאַפּט מיט דעם ערהאַבענסטען און שענסטען און איז אַראָבגענידערט אויף אונזער ערד אין געשטאַלט פון אַ רייצען מאַלאַנס.

דעריבער איז מיר נישט קיין נפקא-מינה, ווי אַלט דייכעס איז דאָס זעלבע וואָלט איך וועגען איהר געזאָגט, ווען זי זאָל אַלט זיין אפילו עטליכע צעהנד-ליג יאָהר, מכל שכן שוין, אַז די מעמ-ריקע מאַן פון מרים'ל דייכעס דערצעהלט — 6 יאָהר אַלט.

מרים'ל דייכעס איז נישט סתם אַנ׳ אויסדרעסירטער פענאָמען; זי איז אַנ׳ אויסגעשפּראָכענער, אויסגעהויבער טאַ-לאַנט, זי אַליין איז בעגייסטערט פון אַ העכערער קראַפט און דורך איהר ווערט די דאָזיגע קראַפט אַריבערגע-געבען צו די, וואָס קוקען און בע-וואונדערען זי.

אָבער פאַרוואָס טיטולירט מען דאָס מרים'לען — טענצערין?

אמת, זי טאַנצט הערליך, אָבער דאָס איז דאָך ביי איהר נישט די הויפּטזאַך. זי שפּילט דאָך, זי אימפּראָוויזירט און שאַפט אין דער מימיק און בעוועגונגען מעהר, ווי אין טאַנץ. דעריבער טאַקע זענען די בעסטע נומערען ביי מרים'ל דייכעס די כאַראַקטעריסטישע טענץ, ווי למשל: דאָס אָרימע יתומ'ל, חסיד'ל, די שטאַרבענדע לאַלקע א. א. אין די די דאָזיגע נומערען האָט דייכעס די מעגליכקייט צו בעווייזען איהר קונסט אין דעם גאַנצען אומפאַנג, אין דער גאַנצער מאָס, וועלכע זי פערמאָגט.

דער גרויסער עולם האָט טאַקע, ווי נעהעריג אויפגענומען דאָס קינד-קינ-סטלערין, לויט איהר טאַלאַנט און קונסט-פערשטענדעניש.

יאָ, ס'האַנדעלט זיך טאַקע וועגען פערשטענדניש און אינטעליגענץ, וואָס פיהלט זיך אַרויס פון יעדער בעווע-גונג, פון יעדען שמייכעל מרים'לס.

ס'איז איבעריג צו זאָגען, אַז מרים דייכעס איז אַ יודיש קינד און דינט לפּת-עתה דער יודישער קונסט.

דייכעס פאָהרט איצט קיין אויסלאַנד און אַך זעה שוין, ווי מ'וועט פרובען די קינסטלערין משנה-שם זיין מיט פער-שידענע, פראַנצויזישע, ענגלישע, איטאַ-ליענישע נעמען. איך זעה שוין ווי די האַנד פון „האָליוואוד" לויערט שוין איבער דעם קונסט נשמה'לע פון מרימל.

צי וועט זיך געפונען דער כח פון די, וואָס האָבען נאָך אַ דעה איבער מרים'ל דייכעס, אַז זי זאָל נישט אָפּגעריסען ווערען פון אונזער יודישער קונסט?

י. דאַנכין.

שפּיגל־עץ

מעבלען, שטעה און האַנגר-שפּיגלען און ניקעל-ראַהמען, האַנגר-שפּיגלען, טרעמאָ, ניקעל-מאַצען פּוּם דאָפּעל-גלאָז אַרײַנצוזלעגען האַנד-אַרבײַט ווי אויך געשליפען גלאָז און שפּיגלען צו מעבל, נעפּירען א.ז.וו. עמפּפעהלט

Oskar Kahlert

Łódź, Wólczańska 109, tel. 30-08

גלאָז - שלײַפערײַ, שפּיגעל - גיסערײַ, אויסאַרבײַטונג פון מעטאַל-ראַהמען און ניקלערײַ. הורט און דעטײַל. 265

ODEON

היינט און טעגליך: גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם אין 16 אַקטען

Coleen Moore — אין בילד אונטער'ן נאָמען:

די כלה פון דאַנסינג

Rajmond Griffith — אין בילד אונטער'ן נאָמען:

דער זשאָנגלער פון ליבע

CZARY

היינט קינא אין גאָרטען!

פּערמע פון שׂרים

אַמעריקאַנער קאָמעדיע

היינט פייערליכע פּרעמיערע!

HOOT GIBSON

סענסאַציאָנעלע דראַמע אין 8 אַקטען אין דער הויפּטראָלע:—

אויסער'ן פּראָגראַם: אין 4 אַקטען. אָנהייב פון סעאַנסען 4 נאָכמ. שבּת, זונטאָג און יום-טוב 1 נאָכמיטאָג. אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען אַלע פּלעצער צו 60 גראָשען. — אַכטונג: אָנהויב פון די סעאַנסען אין גאָרטען פון 8.30 ביז 10 און פון 10.15 ביז 11.30 בייגאַלט

קינא „ERA“

פרי. „פּלאַראַ“ הער זאַוויִשאַ 22 (באַלוט)

היינט און פאָלגענדע טעג! עס ווערט רעמאָנסטרירט די גרויסשטעמישע עראָטישע דראַמע

„די שקלאַפין פון ליבע“

(NIEWOLNICA MIŁOSCI)

JÓZEF WĘGRZYN i JADWIGA SMOSARSKA

מיט די ליבלינגען פון פּובליקום — —

אָנאָנס: פּאַסירונגען אין א נאַכט-עקספּרעס-צוג אין „איוואַנקאַ“

פּאַספּאַרטאָו אין הנחה-בילעטען אונגילטיג

פאַרשטאַרקטער אָרקעסטער

WSZELKI

BÓL GŁOWY

USUWA NIEZAWODNIE PROSZEK OD BÓLU GŁOWY DLA ODRÓŻNIENIA Z MARKĄ „SOWA“

APTEKI ST. HAMBURGA i S-KI W ŁODZI

DO NABYCIA WSZĘDZIE

40 פּראָצענט ביליגער, ווי איבעראַל!

די נײַ-ערעפענטע אַמעריקאַנער כעמישע וועשערײַ און פאַרבערײַ

פון גאַרדעראָבען נאַראָנסקאַ 8, פראָנט, 2-טען שטאָק

נעהמט אָן אויפצופרישען, רייניגען, וואַשען און פאַרבען אַלעראַרט גאַרדעראָבען פאַר מענער, ווי אויך פאַר דאַמען, אויך זײַדע, סאַמעט, פּליוש, וואָלענע, האַלב-וואָלענע, בוימוואָלענע קלײדער, אויך שטיק סחורה און רעשטען, אַלעראַרט אויסבלאַקירטע געמוסטערטע אַנציגער ווערען געבראַכט צו דער עריגטער פאַרב. אַלע אַרבייטען פון מײַן פאַרבערײַ ווערען אויסגעפיהרט ערשטקלאַסיג לויט די נײַעסטע אויסלענדישע מעטאָדען. גאַראַנטירט פאַר עכטע פאַרבען. ביליגע פּרייזען! אַלעראַרט פוטער נעהם איך אָן צו שרײַבען און פאַרבען. 912

אַמביציגסטע, ווײַל עס איז א פּריוואַט-וואוינונג!

רעטשניצע „זדראָוויע“

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאָוואָמיעסקאַ 3 (וואָכאַדניאַ 13), טעלעפאָן 76 37.

אינערע קראַנקהייטען	ד"ר קראַוש ד"ר סלאָבאָדסקי	3-4 זונטאָג $10^1/_2$-$11^1/_2$ $10^1/_2$ 12 זונט. 12-1.
נערווען־ קראַנקהייטען	ד"ר בראָניסלאַוו פרענקעל " קלאָזענבערג	$12^1/_2$-$1^1/_2$ חוץ פרייטאָג 11-12 חוץ פרייטאָג
מאָגען און קישקע קראַנק	ד"ר אלכסנדר. מאַרגאַליס ד"ר י. מייבוים מאַרזשינסקי	12 1, זונטאָג 12-1 10—11 אחוץ זונטאַג.
אינערליכע סרט:קהייטען	ד"ר גיביאַנסקי " קאַץ " לעווי " כאַי העניך	$9^1/_2$—$11^1/_2$ זונטאָג $9^1/_2$—11 12—2 זונטאָג 11—12 3—$4^1/_2$ זונט. 1—2 10 — 11 זונטאָג 12—1
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר באַלאַוויעטשיס אָרק " מאַשקאָנאַ " פּרעכנער	$10^1/_2$-12 3-5 .ז 12-2 $1^1/_2$-$2^1/_2$ זונט. $10^1/_2$-12 5-$6^1/_2$ זונטאָג 9-$10^1/_2$
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן " פערלים	$3^1/_2$-$4^1/_2$ זונט. $9^1/_2$-$10^1/_2$ i-1 6-$7^1/_2$ זונט. 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן " אייגעראָוואַ	12-1 זונטאָג 12-1 זונטאָג, פרײַטאָג $1^1/_2$-$2^1/_2$ מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10^{30}-11^{30}
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהייטען	ד"ר העלמאַן " ראַבינאָוויטש	$3^1/_2$-$4^1/_2$ חוץ זונטאָג 12-2 זונט. 12-2
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען	ד"ר פאַלק " זאָנענבערג	3-4 זונטאָג 9-10 11-12 זונטאָג 11-12
רענטגענאָלאָג	ד"ר קיילסאָן	3-7
עלעקטרישע באַהאַנדלונג	ד"ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט — פּאָקען-שטעלען. רענטגענאָגראַפיע און עלעקטרישע באַהאַנדלונג — (סהאַרף לאַמפּען). אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז אָפען טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוונד. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 א זייגער נאָכט.

מאָס- און הטאָ: און ערשטיקונג,

און אויך מאָגען-פאַרדאַרבונג, לעבער-קראַנקהייטען, נירען, גאַל-שטיינער, רעומאַטיזם, אַרטעריעס, העמאָרידען-הערטס... קומט פון פאַר גיפט דער שלעכטער שטאָף-ווערקזעלונג און פאַראַבריינגונג פון בלוט און מאָגענליכען אָרגאַניזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LADERA

הילפען צו א גוטער שטאָף-ווערקזעלונג, ערוועקען צו פאַרדייען, רייניגען דאָס בלוט און אַלערגיעשט מאַכען געזונדער דעם מאָגען און ברענגען צו א רעגולערע פונקציע פון דער לעבער און נירען, וואָס באַזייטיגען שטילגאַנג, און

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LADERA

באַזייטיגען פון אָרגאַניזם די נישט פאַרדייטע רעשטלעך, ווי אויך באַקעמפען דאָס שאַפען זיך פון פאַרוועצונגען, וואָס איז גורם צו רעומאַטיזם און אַרטעריטיס.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LADERA

באַקומענען און פאַרהיטען דאָס שאַפען זיך פון גאַל-שטיינער און פאַרמילדערן די העמאָריד-שמערצען.

די פּרייזען א האַלב שאַכטעל 1.50 זל.

א דאָפּעלטע שאַכטעל 2.50 זל.

צו באַקומען אין אַלע אַפּטייקען און אַפּטייק-סקלאַדען. 198

א מעדעלער

פון אַ'אַנשטענדיגער יודישער פאַמיליע צו די הויך ווערט פון זאַפאַרט געזוכט. צו מעלדען זיך ליפּאָווע 3, וואָהנ. 36. 596

די אורלויב-צייט

קען מען פאַר. ברענגען אין פּענסיאָנאַט גליצענשטיין אין לוטאָמירסק פאַר 5 זל. טעגליך.

„ELEKTRON“

ŁÓDŹ, SIENKIEWICZA 39

TELEFON 24-47

SPRZEDAŻ MATERJAŁÓW ELEKTROTECHNICZNYCH PO CENACH UMIARKOWANYCH

קימפּעטאָריִן — כירורגישע

קליניק

פון די דאָקטוירים שאַרלאָטאַ-איינעראָוואַ, רייטלער-קוריאַסקאַ, מיכאַל קאַנטאָר, און י. פּוים.

לאָדז, אַנדזשעיאַ 10, טעל. 13-57.

I. און II. קלאַס.

אַמבולאַטאָריום. 878

רעפאָרמאַציע פּילען.

מיט דער מאַרקע גייסטליכער באַקאַנט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לעבער-ליידען, געגען דיקקייט, אַרטעריטיס, דאָס קומען בלוט אין קאָפּף, שטילען די יסורים פון העמאָראָידען, רייניגען דאָס בלוט און ביי נייגונגען צו אָבסטרוקציע — א גינסטיג דורכרייניגונגס-מיטעל.

צונעבראַוכען 1 אָדער 2 פּילען א נאַכט.

פּרייז פון א שאַכטעל 1.35. אויפאַרבייטונג פון דער אַפּטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4

צו באַקומען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן „גייסטליכער“ (Zakonnik). 644

שניידער־ הילף!

בעמיש וואַשען גאַרנירען 5 זל. פּרעסען גאַרניטורען 3 זלאָטעס ס'ווערען אויך אָפּגעשיקט אַהיים עס ווערט אויך געפּרעסט אויף דער שטעל. 958

קאָנסטאַנטינער 5 וו. 1.

א לעהרער

מיט 12 יאָהר פּראַקטיק ערטיילט לעקציעס צו ביליגע פּרייזען פאַר שילער מיט שוואַכען פאָרטשריט פון פאָלקסשולען און גימנאַזיעס. אויך לעקציעס פאַר דערוואַקסענע: פּויליש, דייטש, פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק און בוכהאַלטעריע.

שריפ. שוו. יאַקובע 12

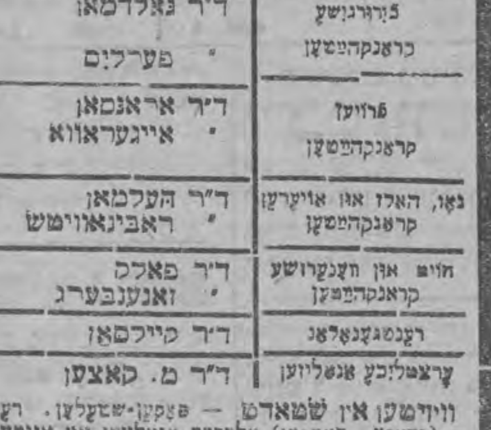

אַן'אייננעפיהרט 389

פיש-געשעפט

אין פון זאַפאַרט איבערצונעבען.

צו ערפאַהרען ביי נאַטליב, פּיעטריקאָווער 117.

נעעהרטע קונדשאַפט!

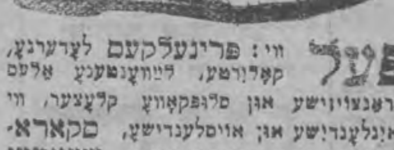

צו דעם קומענדיגען זומער-סעזאָן עמפּפעהל איך א רייכען אויסוואַהל

זומער־ פאַנטאָפּעל

ווי: פרינעלקעס לערינע, קאָלירטע, לײַוענטענע אַלעס פאַסאָנען אויף פראַנצויזישע און סלופּקאָווע קלעצער, ווי אויך גוטענע ווילען איגלענדישע און אויסלענדישע, סקאַראַבאַרדע, סאַנדאַלען אייגענע אויסאַרבייטונג, שוואַמען גריכישע און אַמעריקאַנישע, זאַמש-לעדערלעך.

מיט אַכטונג

I. TSAKUMAKIS

ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 7. 592

טליתים־פאַבריק

אָנגעפּראַקטיזירט פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע און זײַדענע טליתים ... ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאַל מיט אויסגעצייכנטע, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו באַקומען ביליגער ווי איבעראַל

ביי א. ה. צעשינאָווסקי, קאַמיענאַ 1.

אין צווייטען הויף פאַרשטער. קומט און איבערצייגט איך! 598 עמפּערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

דאַנטיסט פון צאָהנטעכניקום

י. ביטענסקי

5 קאָנסטאַנטינער 5

נעהמט אָן אַלע טאָג פון 9 פריה ביז 8 אָווענד. פּרייזען ביליגע! ...

CASINO

היינט גרויסע פּרעמיערע! היינט גרויסע פּרעמיערע!

גלענצליך נייער פּראָגראַם! גרויסע אקטועלע רעוויע

„זולא אין לאָדז“

Eug. Bodo | Konrad Tom | Zula Pogorzelska

„Black-Bottom“ — „Koszałki opałki łódzkie“

וועט זינגען און טאַנצען איהרע שלאַגער-לידלעך: א יונגעל צו זיין, שכור'ע און אנד.

אין דער אינטערפּרעטאַציע פון Zula Pogorzelska און Eug. Bodo „פלאַמעס אין דער רעזורע“ סקעטש פון K. Tom און קינאמאס. פּראָגראַם די 10 עקס.דראַמע א.ג. „די וועלכע טאַנצען“

אָנהויב פון די קינעמאַטאָגראַפישע פאָרשטעלונגען 1.30 נאָכמיטאָג און פון די רעוויו פאָרשטעלונגען 6, 8 און 10 אָוונט. פון 1.30 ביז 3 נאָכמ. זענען אַלע פּלעצער צו 50 גר. און 1 זל.

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. האָנטאַר. דער זאַל איז מכאניש ווענטילירט.

LUNA

היינט גרויסע פּרעמיערע!

נישט קוקענדיג אויף'ן זומער סעזאָן, דעמאָנסטרירען מיר גרויסע וועלט-שלאַגערס! דער גרעסטער סוקצעס פון די פּאַריזער, בערלינער און לאָנדאָנער עקראַנען!

„דאָס געהיימניש פון'ם בודואר פון דער גרעפין L.“

מעכטיגע סאַלאָן דראַמע, לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פון פּאָוועל לאַנדוי „שבועה פון'ם גראַף נאסטאַך“. אין די הויפּט ראָלען די עקראַן-העלדען: דער דענישער Conrad Veidt - Olaf Fönno | די רוסישע Lil Dagover Elżbieta Pinajewa

אויסערדעם: אויף'ן אלגעמיינעם פערלאַנג פון פובליקום

פּרעזידענט מאָשטשיצקי אין לאָדז

אייגענע אויפנאַהמען פון פערלאַג פון די קינא-טעאַטערס. 608 סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' לידוויער.

TEATR-SWIETLNY „NOWOSCI“

Piotrkowska, róg Głównej.

היינט גרויסע סענסאַציע אין 12 אקטען! דראַמע מיט א שפּאַנענדען אינהאַלט!

„אפרוי—אַשפּיאָן“

מיט HENNY PORTEN

די אויסשטאַטונג און דאָס שפּילען פון די אַרטיסטען — אויף דער העכסטער מדרגה.

אויפן 1 סעאַנס טעגליך 5.30 נמ., שבת 4 און יו"ט 3 נ"מ אַלע פּלעצער צו 50 גר.

אין דער הויפּט ראָלע ווערט די מאַנסטרירט פון 22 ה. ח.

אנאָנס! קירצליך „דער מאַן אויף אויוויב“

Grand-Kino

היינט און טעגליך! דער שענסטער אמאַנט אין דער וועלט! היינט און טעגליך!

Rudolf Walentino — אין זיין רעזיטער קראַאציע — דער „שוואַרצער אדלער“

דראַמע לויט דער ערצעהלונג פון ALEKSANDER PUSZKIN „DUBROWSKI“

אויסער'ן פּראָגראַם: פּרעזידענט מאָשטשיצקי אין לאָדז אויסער'ן פּראָגראַם:

קינא-טעאַטער SYRENA

אלעקסאַנדראָווו. 37 טעל. 49-48

גרויסע פּרעמיערע! פון דאַנערשטאָג דער לאַנג-ערוואַרטעטער פילם-שלאַגער א. נ.:

„דועל צווישען פרעד טאָמסאָן און עלמא רינקאַלו“

גרויסע דראַמע אין 10 אקטען, וואָס פערגלייוערט דאָס בלוט אין די אָדערן.

אויסער'ן פּראָגראַם: גרויסאַרטיגע אמעריקאַנער קאמעדיע.

קירצליך: בריץ-שנעלצוג נומ' 2420.

אָנפאַנג פאַרייטאָג 5.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 1 ווייטער. פון 1 ביז 1.30 זענען די פּרייזען פאַר דערוואַקסענע 50 גר. פאַר קינדער 30 גר.

פערגרעסערטער אָרקעסטער. דער זאַל איז ווענטילירט.

זאַפּאַרט צו פערדינגען

א נייעם רוים אויף א פאַרבעריי. אַפּאַראַטור אָדער אַנדערע אונטערנעהמונגען. אין צענטער פון שטאָט מיט א קאַנצעסיע. אָפּערטען אָפּצוגעבען אין דער אדמינ. פון „נ. פאָלקסבלאַט“ פאַר „פאַרבעריי“. 627

Dr. med.

A. MAZUR

נאַרוטאָוויטש (דזעלנע) 44

אויערען און האַלז קרענקהייטען שטימע און שפּראַך-פעהלערען (שטאַמלען א.ז.וו.) נעמט אָן פון 12—2 און פון 6.30—8 אָוו.

Dr. med.

W. Eychner

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזשער 1 טעל. 72-84

עס איז אין דער לעמשניצע עמבולאַטאָריע 294 פון 12—3 מיטאָג און דער ריים פון 6-8 אָוו.

נעלעגענהייטליך

צוליב אפרייזע

פערקויף איך א ניי-געמויערט

הויז

בייַ א קאַנאַל בעשטעהענד פון 10 שטובען דערונטער 3 לעדיגע שטובען צוזאַמען מיט א געמויערטע אָפיציגע איינגאַנגלעדיג, נישט בעוואוינט. פּרייז צוגענגליך. צו ערפאַהרען קוויאַטקאָווסקי גאַס 8, (ביי דער זגערזשער).

ס'ווערט געזוכט

ריכטעוועריס

און נייער'ס ווי אויך לערן-יונגלעך צו ערפאַהרען ביי'ם קאַמאַשען-שטעפער ווסמאַן, פּעטריקאַווער 79

פאַהרענדיג פון לאָדז קיין ווישניאָווא האָב איך פערלוירען א וועקסל פון אַן'אייזען בעטל. דער ערליכער געפינער ווערט געבעטען אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו לופּקא, 611 וואָלטשאַנסקא 52.

ביליג

טרייב-רעדער, פּעטשעדיגע שפּילען, מאַשין-פייפען איז צו בעקומען זגערזשער 84, פּראָנט, ווי אויך דרעקסלער-ארבייט פאַר טישלערס צו זעהר ביליגע פּרייזען. 586

ערשטקלאַסיגע

שניידערינס

צו מאַנדיים קליידער ווערען געזוכט טאַרגאָווא 38, ביי ציטרין צו מעלדען זיך פון 5—7 אָוענד. 623

ביליגער חודש!

אויסערגעוועהנליכע ניט-טייגע געלעגענהייט!

די מעכאַנישע שטרומף-פאַבריק „Express“ מאַכט דערמיט בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, אז זי האָט ערעפענט א פאַבריקס-לאַגער אין לאָדז אויף נאָוואָמיעסקאַ 5.

כדי צו פערשפּרייטען איהרע אויסאַרבייטונגען, ווי אויך צו בעקענען די געעהרטע קונדשאַפט מיט דער קוואַליטעט און פּרייזען פון די זעלבע, האָט די פירמע בעשלאָסען צו רעקלאַמירען צו דעם ציל אַן

1 חודש'דיגען סעזאָן-אויספערקויף

פון דאַמען- און קינדער-שטרימף, ווי אויך הערען-שקאַרפּעטען צו די נידריגסטע פּרייזען.

פּרייזען פון דאַמען-שטרימף פון —.9 ביז —.60 זל. א טוץ.

„ „ הערען-סקאַרפּעטען „ —.5 „ —.40

Skład fabr. mech. fabryki pończóch „EXPRESS“ w Łodzi, Nowomiejska 4. מיט אכטונג

694 כדי צו א

צימער

ביי אַן אַנשטענדיגע פאַמיליע צו שלאָפען. אָפּערטע אונטער „M R“ אין אדמ.

אך האָב צו

פערקויפען

א גאַנצער אַרטיקעל, מענשען וואָס נויטיגען זיך צו פּערדיגען און האָבען עטליכע הונדערט זלאָטעס אויף אפּצעגערם געוואונשען, זיך צו ווענדען 629 קילינסקא 16, וו. 29 פערדינסט געזיכערטער

עס ווערט געזוכט

שטעפּער-נעועלען-

נייער'ס

ביי לייבל ווינשטאָק זגערזשער 9. 629

קינדער-וועגעלעך

מעבעל בעטען; מאַטראַצען געבעטע און צו מעבעל בעטען. „PATENT“ ביליג און גענען גוטע בעדינגונגען און

„DOBROPOL“

Piotrk. 73 (אין הויף) ומעבליבערפּראַבוראַען וועד רען אַנגענומען. 599

א קאַראַקול-

פּאַלטען

געלעגענהייטליך צו פערקויפען. צו ערפאַהרען 109 גדאַנסקא 31, וו. 24

אַנאָנסען - פּרייז: פאַר טעקסט 15 גראָשען, פּרימאָג 20 גראָשען, אין טעקסט 46 גר., פּרימאָג 60 גראָשען, נעכ'ן טעקסט 10 גראָשען, פּרימאָג 15 גראָשען. פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100 פּראָצענט טייערער, אויפער דער שטאָט — 50 פּראָצענט טייערער.

אַבאָנעמענט-פּרייז: אין לאָדז: א חודש — 3 זלאָטעס, — אויף דער פּראָווינץ: א חודש — 3 זלאָטעס, אין אויסלאַנד מיט 50 פּראָצענט טייערער.

W Wydawnictwe „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.